

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

ปริญญา

รัฐศาสตร์

รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Identities and Political Culture of the People in Pak Phanang District, Nakhon Si
Thammarat Province

นามผู้วิจัย นางสาวกัทรพิมพ์ เส็งเสน

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์สมเกียรติ วันทะนะ, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์อรนันท์ กลั่นทปฺระ, ร.ค.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, ร.ค.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมือง
ของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Identities and Democratic Political Culture of the People in
Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province

โดย

นางสาวภัทรพิมพ์ เส้งเสน

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภัทรพิมพ์ เสงี่ยม 2554: อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวอำเภอ
ปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
สาขาวิชารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์สมเกียรติ วันทะนะ, Ph.D. 139 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 428 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า ระดับอัตลักษณ์ของชาวอำเภอปากพนังอยู่ในระดับสูง และระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง การทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยที่มีผลในทางบวกต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวอำเภอปากพนัง ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ส่วนอัตลักษณ์ของชาวอำเภอปากพนังมีความสัมพันธ์ทางลบกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Phattharaphim Sengsen 2011: Identities and Political Culture of the People in Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province. Master of Arts (Political Science), Major Field: Political Science, Department of Political Science and Public Administration. Thesis Advisor: Associate Professor Somkiat Wanthana, Ph.D. 139 pages.

The purpose of this research was to study the relation between identities and democratic political culture of the people in Pak Phanang district, Nakhon Si Thammarat province. The samples consisted of 428 persons. The data were collected by using questionnaires. Statistical tools employed for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Pearson's Product Moment Correlation coefficient. The statistical level of significance was set at .05

The research found out that the people in Pak Phanang district had a high level of identities, and had a moderate level of democratic political culture. Hypotheses testing revealed that education level, occupation, and income caused positive difference in the level of people's democratic political culture. Identities of the people, however, had a negative relationship with the democratic political culture.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์ และความกรุณาอย่างสูงยิ่ง จากคณาจารย์ของภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รศ. ดร. สมเกียรติ วันทะนะ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่กรุณาแนะนำ ติดตาม และช่วยเหลือในทุก ๆ เรื่องระหว่างการศึกษาวิจัย และคอยเป็นที่ปรึกษาเมื่อยามที่ผู้วิจัยรู้สึกท้อในการทำวิจัยหรือตอบข้อซักถามในรายละเอียดของการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ อาจารย์ ดร. อรนนท์ กลั่นทุประ กรรมการที่ปรึกษาร่วม ผู้เป็นกำลังใจ และเป็นທີ່ปรึกษาในการศึกษาวิจัย รศ.ดร. วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และ รศ.ดร. อัมณพ ชูบำรุง ผู้เป็นประธานการสอบและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ช่วยให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราชทุกท่านที่ได้กรุณาอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ และบุคคลสำคัญผู้เป็นทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลังสำหรับผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ คือ คุณพ่อโสพล และคุณแม่จาริก เสี่ยงเสน ที่คอยให้กำลังใจเมื่อท้อ และเป็นแรงผลักดันเมื่อถอยจนสำเร็จลงได้ด้วยดี สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบุคคลใกล้ชิดที่คอยเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์มา ณ ที่นี้ด้วย

ภัทรพิมพ์ เสี่ยงเสน

พฤษภาคม 2554

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
สมมติฐานในการวิจัย	3
นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	5
ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์	6
แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง	9
แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับทัศนคติ	42
ประวัติอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยสังเขป	58
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	63
กรอบแนวคิดในการวิจัย	68
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	69
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	69
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	70
การทดสอบเครื่องมือ	72
การเก็บรวบรวมข้อมูล	73
การวิเคราะห์ข้อมูล	73
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	73

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	75
ผลการวิจัย	75
ข้อวิจารณ์	100
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	108
สรุปผลการวิจัย	108
ข้อเสนอแนะ	111
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	113
ภาคผนวก	120
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	121
ภาคผนวก ข แบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ	124
ภาคผนวก ค แบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่าง	126
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	135
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	139

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล	75
2	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอัตลักษณ์ของคนได้เป็นรายชื่อ	78
3	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง จำแนกเป็นรายชื่อ	81
4	แสดงการเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ	91
5	แสดงการเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ	92
6	แสดงการเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพสมรส	93
7	แสดงการเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา	93
8	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตยรายคู่ จำแนกตามระดับการศึกษา	94

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
9	แสดงการเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ	95
10	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยรายกลุ่ม จำแนกตามอาชีพ	96
11	แสดงการเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้	97
12	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยรายกลุ่ม จำแนกตามรายได้	98
13	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ของคนได้กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง	99
14	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	111
ตารางผนวกที่		
1	ค่าความเชื่อมั่นของอัตลักษณ์ของคนได้	136
2	ค่าความเชื่อมั่นของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	137

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงทัศนคติ พฤติกรรม และส่วนที่เกี่ยวข้อง	46
2	แม่น้ำปากพนัง	59
3	ประชากรอำเภอปากพนัง	61
4	คอนโดนกนางแอ่น	62

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ของประเทศไทย หรือที่เรียกกันว่า “คนใต้” นั้นถือว่ามีอัตลักษณ์ประจำตัวโดดเด่นกว่าภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเชิงภาษาและวัฒนธรรมหรือแม้กระทั่งในเชิงการเมือง ในแง่การเมือง พรรคประชาธิปัตย์ครองเสียงส่วนมากของภาคใต้ในการเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน

ลักษณะอันสังเกตเห็นได้ทั่วไปดังกล่าวนี้น ชวนให้น่าสงสัยว่าประชาชนภาคใต้มีทัศนคติต่อความโดดเด่นเฉพาะตัวในทางวัฒนธรรมและในทางการเมืองหรือไม่ ถ้ามี ทัศนคติดังกล่าวมีความชัดเจนจนกล่าวได้ว่าเป็น “อัตลักษณ์ของคนใต้” ได้หรือไม่ ถ้าหากศึกษาแล้วพบว่าประชาชนภาคใต้มี “อัตลักษณ์ของคนใต้” เข้มข้นชัดเจนจริง ก็ทำให้น่าสงสัยต่อไปอีกว่าอัตลักษณ์ดังกล่าวเชื่อมโยงไปถึงทัศนคติหรือวัฒนธรรมทางการเมืองด้วยหรือไม่ ถ้าพบต่อไปอีกว่าความเชื่อมโยดังกล่าวมีจริง อาจจะเป็นพื้นฐานให้ศึกษาต่อไปได้อีกว่า ทำไมพฤติกรรมทางการเมืองของคนใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการเลือกตั้ง จึงปรากฏความเด่นชัดในเรื่องการเลือกพรรคมากกว่าตัวบุคคล และอาจช่วยตอบข้อสงสัยได้บางส่วนว่าทำไมพรรคประชาธิปัตย์จึงได้รับความนิยมจากคนใต้อย่างต่อเนื่องและยาวนาน

ด้วยข้อสังเกตและความสงสัยดังที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงอัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของคนใต้ โดยเลือกอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่ในการทำวิจัย เพราะอำเภอปากพนังนับว่าเป็นพื้นที่หนึ่งของภาคใต้ที่ประชาชนมีความสำนึกในความเป็น “คนใต้” ชัดเจน ชาวอำเภอปากพนังโดยทั่วไปภูมิใจที่จะแสดงตนให้ผู้อื่นได้รับรู้ว่าตนเป็น “คนใต้” และยังเป็นคนที่เอาใจใส่ต่อความเป็นไปของกิจการบ้านเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาคและระดับประเทศอย่างชัดเจน อย่างน้อยก็ไม่น่าจะน้อยกว่าพื้นที่อื่น ๆ ในภาคใต้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงต้องการสำรวจทัศนคติของประชาชนในอำเภอปากพนัง เพื่อเป็นตัวอย่างและแสดงถึงแนวการวิเคราะห์อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของ “คนใต้” ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อจำแนกเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ ชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่องอัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนอำเภอปากพนัง และอาศัยอยู่ในอำเภอปากพนัง จำนวน 428 คน ในระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการศึกษาวิจัยสามารถนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครอง ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง และปรับปรุงแนวนโยบายระดับชาติให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของคนท้องถิ่น เพื่อช่วยส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงมากยิ่งขึ้น

สมมติฐานการวิจัย

1. ชาวอำเภอปากพนังที่มีเพศแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน
2. ชาวอำเภอปากพนังที่มีอายุแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน
3. ชาวอำเภอปากพนังที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน
4. ชาวอำเภอปากพนังที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน
5. ชาวอำเภอปากพนังที่มีอาชีพแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน
6. ชาวอำเภอปากพนังที่มีรายได้ที่แตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน
7. อัตลักษณ์ของคนใต้ของชาวอำเภอปากพนังมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

นิยามศัพท์

อัตลักษณ์ หมายถึง ตัวบ่งชี้ถึงความเป็นคนได้ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของประชาชนในภาคใต้ของประเทศไทยที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ

วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนของความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง และต่อส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เน้นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและแบบอำนาจนิยม ซึ่งเป็นคู่ตรงข้ามกัน

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หมายถึง ทัศนคติ ความเชื่อที่มีเหตุผล หลักความเสมอภาคและเสรีภาพ และเชื่อว่าอำนาจสูงสุดของประชาชนเป็นของประชาชนทั้งหมด โดยผู้นำจะต้องไม่เป็นผู้ที่มีจิตใจนิยมการใช้อำนาจเด็ดขาดโดยไม่ฟังผู้อื่น มองโลกในแง่ดีรวมถึงมีความไว้วางใจต่อระบบการเมือง ซึ่งสามารถสรุปหลักการสำคัญ ๆ ได้ ดังนี้

1. รัฐบาลได้มาโดยการเลือกตั้งที่เสรีและยุติธรรม
2. รัฐบาลเปิดเผยและตรวจสอบได้
3. สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล
4. ขันติธรรมหรือใจกว้างต่อแนวคิดที่แตกต่าง
5. หลักการปกครองโดยกฎหมาย (นิติธรรม)

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม หมายถึง ทัศนคติที่ยึดถือด้วยบุคคลมากกว่าเหตุผล นิยมระบบเจ้าขุนมูลนาย ไม่ยอมรับความเสมอภาค ซึ่งนิยมการปกครองโดยผู้นำที่ใช้อำนาจเด็ดขาดโดยไม่ฟังผู้อื่น และมีหลักการที่ตรงข้ามกับแบบประชาธิปไตยโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ

1. รัฐบาลได้มาโดยการแต่งตั้งหรือคัสสรร โดยไม่จำเป็นต้องมีการเลือกตั้ง
2. รัฐบาลไม่ต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ไม่เปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบ
3. เน้นหน้าที่มากกว่าสิทธิและเสรีภาพ
4. เน้นอัตลักษณ์มากกว่าขันติธรรม
5. คำสั่งหรือประกาศของรัฐคือกฎหมายที่ทุกคนจะต้องเชื่อฟัง

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวในการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง
 - 2.1 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
 - 2.2 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับทัศนคติ
4. ประวัติอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยสังเขป
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์

ความหมายของอัตลักษณ์

คำว่า อัตลักษณ์ (อ่านว่า อัค-ตะ-ลัก) ประกอบด้วยคำว่า อัต (อัค-ตะ) ซึ่งหมายถึง ตน หรือ ตนเอง กับ ลักษณ์ ซึ่งหมายถึง สมบัติเฉพาะตัว อัตลักษณ์ตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า identity หมายถึง ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2550)

อัตลักษณ์ (identity) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คือ identitas เดิมใช้คำว่า idem ซึ่งมีความหมายว่าเหมือนเดิม (the same) อย่างไรก็ตาม โคนพื้นฐานของภาษาอังกฤษแล้ว อัตลักษณ์มีความหมายสองนัยด้วยกัน คือความเหมือนและความเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไป นั่นคือการตีความหมายความเหมือนกันบนพื้นฐานความสัมพันธ์ และเปรียบเทียบระหว่างคนหรือสิ่งของในสองแง่มุม คือความคล้ายคลึงและความแตกต่าง (Jenkins, 1996 อ้างใน ประสิทธิ์ ลิปรีชา, 2545: 32-34) นอกจากนั้นแล้ว Jenkins ยังชี้ให้เห็นว่าอัตลักษณ์มิใช่เป็นสิ่งที่มียู่แล้วในตัวของมันเอง หรือกำเนิดขึ้นมาพร้อมกับคนหรือสิ่งของ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นและมีลักษณะความเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความหมายของ Berger and Luckmann (อ้างถึงใน ประสิทธิ์ ลิปรีชา, 2545: 33) ที่ว่า อัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้นโดยกระบวนการทางสังคม ครั้งเมื่อตกผลึกแล้วอาจจะมี ความคงที่ ปรับเปลี่ยน หรือแม้กระทั่งเปลี่ยนแปลงรูปแบบไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นหลัก กล่าวโดยอีกนัยหนึ่ง อัตลักษณ์เป็นเรื่องของความเข้าใจและการรับรู้ว่าเราเป็นใคร และคนอื่นเป็นใคร นั่นคือ เป็นการก่อกำเนิดและดำรงอยู่ว่าเรารับรู้เกี่ยวกับตัวเองอย่างไร และคนอื่นรับรู้เราอย่างไร โดยมีกระบวนการทางสังคมในการสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อตนหรือกลุ่มอื่น ๆ ด้วย

อัตลักษณ์ (identity) เป็นมโนทัศน์ที่มีความคาบเกี่ยวกับศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ ทั้งด้าน สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยา และปรัชญา (อภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2546: 2) อัตลักษณ์มีทั้ง ระบบปัจเจก (individual) และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม (collective) (ประสิทธิ์ ลิปรีชา, 2547: 33-35) ในระดับปัจเจกนั้น บุคคลคนหนึ่งอาจมีหลายอัตลักษณ์อยู่ในตัวเอง เช่น เพศสภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ ชาติ ช่วงชั้นทางสังคม อาชีพ และศาสนา เป็นต้น อัตลักษณ์ จึงเป็นทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะในแวดวงวัฒนธรรมการศึกษา (Cultural studies) จะต้องพบกับคำว่า “อัตลักษณ์” โดยจะ

กล่าวควบคู่ไปกับมโนทัศน์อำนาจ การนิยามความหมาย และการสร้างภาพแทนความจริง (representation) อัตลักษณ์ตามความเข้าใจของคนทั่วไป น่าจะหมายถึง สิ่งที่เป็นลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ในปัจจุบันนี้ ความหมายของคำว่า “อัตลักษณ์” ได้แปรเปลี่ยนไปแล้ว อัตลักษณ์ได้คาบเกี่ยวกับวิชาหลายแขนง ทางสังคมศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นทางสังคมวิทยาจิตวิทยา และมานุษยวิทยา เป็นต้น

ปัจจุบันอัตลักษณ์แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ 1) อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal identity) และอัตลักษณ์ทางสังคม (Social or public identity) ตัวอย่างเช่น การที่สังคมกำหนดบทบาท หน้าที่ และตำแหน่งทางสังคมให้กับเรา ไม่ว่าจะเป็นบทบาทของความเป็นพ่อ ความเป็นแม่ หรือความเป็นลูก ระบบนี้คิดตัวเรามาแต่เกิด

อัตลักษณ์: ภายใต้แนวคิดสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่

อัตลักษณ์ในแนวคิดสมัยใหม่ (modernism) คือปรัชญาในยุคแห่งแสงสว่างแห่งภูมิปัญญา (enlightenment) เป็นปัจเจกบุคคล (individualism) ที่เชื่อมั่นในศักยภาพธรรมชาติของมนุษย์ว่า สามารถเข้าถึง “ความเป็นจริง” (truth) ที่เป็นสากล รวมทั้งสามารถมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับระเบียบ และความเป็นเหตุเป็นผลของความจริงนั้นได้ ขณะที่อัตลักษณ์ในแนวคิดหลังสมัยใหม่ (postmodernism) มีความเชื่อมั่นในเหตุผลของวิทยาศาสตร์ที่ทำให้ยุคนี้เป็ยุคแห่งการมองโลกในแง่ดี และเชื่อมั่นในพัฒนาการของมนุษย์และสังคมที่จะนำไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น ทั้งยังช่วยให้มนุษย์เข้าใจในกฎของธรรมชาติอันเป็นสากลโลกที่ฝังอยู่ในส่วนลึกของตัวเอง มีการอาศัยศิลปะและวิทยาศาสตร์ที่ช่วยให้คนสามารถควบคุมธรรมชาติ

เนื้อหาสำคัญของอัตลักษณ์ คือ จิตสำนึกส่วนตัวและจิตสำนึกร่วม (พัฒนา กิตติอาษา, 2546: 139) ในระดับสังคมที่เกิดจากการนิยามตัวเองว่าตัวเองคือใคร ความเป็นมาอย่างไร แตกต่างจากคนอื่นกลุ่มอื่นหรือสังคมอื่นอย่างไร และจะใช้อะไรเป็นเครื่องหมายในการแสดงออก

จากผลการวิจัยของอภิญา ถึงการทบทวนทฤษฎีและแนวคิดของอัตลักษณ์สามารถนิยาม ความเป็นอัตลักษณ์หรือปัจเจกภาพผ่านมุมมองของศาสตร์สาขาต่าง ๆ ดังนี้

(1) ปรัชญา: อัตลักษณ์คือ “ความเป็นตัวฉัน” กระบวนการที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

(2) สังคมวิทยา: เอมีล เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) มองว่าอัตลักษณ์ร่วมของสังคมไม่ใช่ผลรวมของอัตลักษณ์ของปัจเจก

(3) มนุษยวิทยา: จุดแข็งของมานุษยวิทยาคือการให้ความสำคัญกับลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมในสังคม (อภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2546: 8-33)

ขณะที่ภายใต้แนวคิดหลังสมัยใหม่ (Weedon, 1987: 32-34; Hall cited in Barker, 2000: 176-178) การนิยามอัตลักษณ์ก็มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิม ปัจเจกภาพเป็นเรื่องของกระบวนการสร้างความหมายทางสังคมให้แก่อัตลักษณ์ แต่ในทางปฏิบัติอัตลักษณ์และปัจเจกภาพซ้อนทับกันอยู่ (Hall, 1996: 5-6)

มิเชล ฟูโก (Michael Foucault) เป็นนักคิดอีกผู้หนึ่งที่ส่งเสริมเรื่องการรื้อถอนสารัตถะของปัจเจกเรื่องอำนาจและความรู้ที่ช่วยทลายมายาคติเรื่องปัจเจกภาพ ฟูโกเห็นว่าความเป็นปัจเจกเป็นผลของวาทกรรม (discourse) และปฏิบัติการทางวาทกรรม (discourse practice) คำว่าวาทกรรมหมายถึง การผลิตความหมายเกี่ยวกับความจริงในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งหมายรวมถึงการผลิตชุดความรู้ กฎเกณฑ์และข้อปฏิบัติทางสังคม (อภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2546: 51-55)

สจิวต์ ฮอลล์ (Stuart Hall) เชื่อว่าลักษณะเฉพาะตัวของคนแต่ละคนเกิดจากการผสมผสานองค์ประกอบของวาทกรรมที่ไปในทิศทางที่แตกต่างกัน คนเราจึงสามารถสร้างอัตลักษณ์ที่หลากหลายได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ (อภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2546: 55-57)

โดยสรุป ความสำคัญของอัตลักษณ์จึงเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในสังคมหนึ่ง สิ่งที่น่าสนใจหรือนักทฤษฎีในยุคปัจจุบันกล่าวถึงกันมากก็คือ การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ (identity politics) (อภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2546: 132) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ถูกหล่อหลอมมาจากการปรับมโนทัศน์ของอัตลักษณ์เอง จนกลายเป็นอีกหนึ่งการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมใหม่ที่มีความเกี่ยวพันกับอัตลักษณ์ในระดับปัจเจก มโนทัศน์ “วัฒนธรรม” จึงเป็นหัวใจสำคัญที่เชื่อมโยง

เรื่องอัตลักษณ์กับอำนาจหรือการเมือง แนวคิดหลังสมัยใหม่กระบวนการทางวัฒนธรรมจึงเชื่อมโยงแนบแน่นกับการเมืองเรื่องอัตลักษณ์อย่างชัดเจน (Barker, 2000: 176-178)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

คำว่า “วัฒนธรรม” (Culture) ในทางสังคมศาสตร์มิได้ระบุเฉพาะเจาะจงว่าจะต้องเป็นสิ่งที่ดีงามหรือไม่ แต่หมายถึง “แบบแผนพฤติกรรมการดำรงชีวิตของกลุ่มคน ซึ่งสมาชิกเรียนรู้และถ่ายทอดสืบต่อกันไปด้วยการอบรมสั่งสอนทั้งทางตรงและทางอ้อมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แบบแผนพฤติกรรมของกลุ่มคนดังกล่าวเป็นผลมาจากระบบความเชื่อ (belief) ค่านิยม (value) และทัศนคติ (attitude) ซึ่งถ่ายทอดกันมาด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (socialization) หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผลของการกระทำที่ผ่านมา และเป็นเงื่อนไขสำหรับการกระทำต่อไปในอนาคตของชนกลุ่มหนึ่ง”

ดังนั้น วัฒนธรรมในความหมายสากลจึงหมายถึง แบบแผนชีวิตความเป็นอยู่ของชนกลุ่มหนึ่งในขณะใดขณะหนึ่ง ไม่ว่าในทัศนะของผู้อื่นจะเห็นเป็นความเจริญงอกงามหรือความเลวทรามต่ำช้า ไม่ว่าแบบวิถีของการดำรงชีวิตนั้นจะยืนยงคงอยู่มาช้านานหรือเพิ่งเกิดขึ้นก็ตาม ถ้าใครบางคนที่อยู่ร่วมกันในกลุ่มนั้นเห็นชอบที่จะดำรงชีวิตในแบบเช่นนั้นแล้ว นั่นก็คือ “วัฒนธรรม” ของคนกลุ่มนั้น เช่น วัฒนธรรมของชาวเขาย่อมแตกต่างกับวัฒนธรรมของคนเมือง ส่วนใครจะบ่งชี้ว่าวัฒนธรรมของกลุ่มใดดีหรือกลุ่มใดไม่ดี ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของแต่ละคน

ในทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (จันทน์ อธิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, 2530: 17) “วัฒนธรรม” ถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานอันเป็นแกนสำคัญหนึ่งของสังคมมนุษย์ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำรงและดำเนินชีวิตในสังคม วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมหรือความประพฤติของมนุษย์ในแต่ละสังคม

คุณสมบัติของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมยังประกอบไปด้วยคุณสมบัติที่สำคัญ 3 ประการคือ (Foster, 1962: ch.1)

ประการแรก วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ ถ้าเราต้องการจะรู้จักวัฒนธรรมของชนชาติใดเผ่าใด เราก็สามารถศึกษาทำความเข้าใจได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงก็คือการเข้าไปคลุกคลีอยู่ร่วมกิจกรรมโดยตรงก็จะทำให้เรามีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาตินั้นได้อย่างชัดเจน สำหรับการเรียนรู้โดยทางอ้อมก็คือ การศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่มีผู้ทำการศึกษารวบรวมไว้

ประการที่สอง วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดจากระบวนการเรียนรู้ทางสังคมมากกว่าเกิดจากการถ่ายทอดทางสายเลือด แม้ว่าพันธุกรรมจะมีผลต่อคุณสมบัติหลายประการของมนุษย์ แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมนั้นพันธุกรรมจะมีอิทธิพลน้อยมาก เพราะแบบแผนการดำรงชีวิตของมนุษย์ล้วนได้รับอิทธิพลมาจากกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมเป็นลำดับตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือคนเอเชียที่ไปตั้งถิ่นฐานในประเทศตะวันตก แม้ลูกที่เกิดมาจะมีหน้าตาผิวพรรณเป็นคนเอเชียเหมือนพ่อแม่ แต่แบบแผนพฤติกรรมของเขาไม่ว่าจะเป็นวิถีคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ และการแสดงออกต่าง ๆ จะเป็นคนตะวันตกโดยสิ้นเชิง ลักษณะเช่นนี้ย่อมเป็นการยืนยันที่ชัดเจนที่สุด

ประการที่สาม วัฒนธรรมต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงได้ (dynamic) และมักมีการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอ ไม่มีวัฒนธรรมใดที่จะคงอยู่อย่างสมบูรณ์โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง แม้แต่น้อย คุณสมบัติข้อนี้คงยืนยันได้ดีจากประสบการณ์ของแต่ละคน ถ้าทบทวนดูให้ดีจะเห็นว่า แบบแผนการดำรงชีวิตของเราเองตั้งแต่จำความได้ถึงปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปมาก และจะยังคงเปลี่ยนแปลงต่อไปอีกในอนาคต

คุณสมบัติของระบบความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ

ระบบความเชื่อ (belief) ค่านิยม (value) และทัศนคติ (attitude) ซึ่งมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดของคนในสังคมสืบต่อกันจนกระทั่งก่อให้เกิดเป็นแบบแผนของพฤติกรรมนั้น มีลักษณะสำคัญโดยสรุปดังนี้

(1) ระบบความเชื่อ (belief) โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

ประเภทแรก เป็นความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่ดำรงอยู่ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือผิด เช่น ความเชื่อว่าการถือโกนเป็นสิ่งที่ผิด การทำงานด้วยความสุจริตเป็นสิ่งที่ถูก หรือความเชื่อที่ว่าความกตัญญูเป็นสิ่งที่ถูก และความอกตัญญูเป็นสิ่งที่ผิด เป็นต้น

ประเภทที่สอง เป็นความเชื่อเกี่ยวกับการประเมินคุณค่าของสิ่งที่ดำรงอยู่ว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือเลว เช่น ความเมตตาปราณีเป็นสิ่งที่ดี ส่วนความโหดร้ายทารุณเป็นสิ่งที่เลวหรือความเชื่อที่ว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ดีเพราะเป็นการปกครองที่คำนึงถึงประโยชน์ของคนส่วนใหญ่เป็นหลัก ส่วนการปกครองแบบทรราชเป็นการปกครองที่เลวเพราะเป็นการปกครองที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนของผู้ปกครองเท่านั้น

ประเภทที่สาม เป็นความเชื่อเกี่ยวกับวิธีการหรือเป้าหมายของการกระทำว่าเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาหรือเป็นสิ่งไม่พึงปรารถนา เช่น ความเชื่อว่าการอุทิศตนเสียสละต่อสังคมจะทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า ส่วนความเห็นแก่ตัวไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมจะทำให้สังคมเสียหาย เป็นสิ่งที่สังคมไม่พึงปรารถนา หรือความเชื่อที่ว่าความเสมอภาค ความมีเสรีภาพ เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาเพราะจะทำให้สังคมมีความสุข ส่วนการแบ่งชั้นวรรณะ การกดขี่เอารัดเอาเปรียบจะทำให้สังคมแตกแยก ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาของสังคม เป็นต้น

ความเชื่อเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมพฤติกรรมของคนในสังคมให้ละเว้นการกระทำที่สังคมเชื่อว่าผิด ไม่ดี และไม่เป็นพึงปรารถนาของสังคม ในขณะที่เดียวกันก็จะมีผลต่อการส่งเสริมให้สมาชิกของสังคมกระทำการที่สังคมเชื่อว่าถูกต้องดีงามและเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของสังคม ถ้าผู้ใดละเมิดความเชื่อดังกล่าวจะถูกสังคมประณาม แต่จะได้รับการยกย่องจากสังคมถ้าบุคคลประพฤติปฏิบัติตามในสิ่งที่สังคมเชื่อว่าถูกต้องดีงามและเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา อิทธิพลของความเชื่อดังกล่าวจะมีผลต่อการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม ดังนั้นผู้ละเมิดจึงพยายามปกปิดเพื่อไม่ให้ตนถูกรังเกียจจากสังคม

(2) ค่านิยม (value) หมายถึง ความเชื่ออย่างหนึ่งมีลักษณะยืนยงถาวร โดยเชื่อว่าวิธีปฏิบัติหรือเป้าหมายของชีวิตบางอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ตนเองหรือสังคมเห็นชอบสมควรที่จะยึดถือปฏิบัติ มากกว่าวิธีปฏิบัติหรือเป้าหมายของชีวิตบางอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ตนเองหรือสังคมเห็นชอบสมควรที่

จะยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิธีปฏิบัติหรือเป้าหมายชีวิตอย่างอื่น ความเชื่อดังกล่าวใช้เป็นหลักฐานสำหรับการเลือกปฏิบัติตามที่ตนชอบ

จากความหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ค่านิยมประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ประการประการแรก ค่านิยมมีลักษณะเป็นความเชื่ออย่างหนึ่ง กล่าวคือ เป็นความเชื่อเกี่ยวกับวิธีการกระทำ หรือเป้าหมายของการกระทำ อันเป็นสิ่งที่ตนเองปรารถนา เช่น บุคคลอาจจะนิยมประพฤติตนอย่างสมณะปฏิบัติตนอย่างเรียบง่าย เพื่อชีวิตที่สุขสงบ หรือบุคคลอาจจะนิยมทำงานหนักด้วยความขยันหมั่นเพียร เพื่อความสำเร็จในชีวิต เป็นต้น

ประการที่สอง ค่านิยมมีลักษณะขึ้นยงถาวร ทั้งนี้เพราะค่านิยมเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (socialization) ซึ่งมีการสั่งสมมาเป็นเวลานาน จึงทำให้เกิดการยึดมั่นว่าเป็นสิ่งที่ดีงามและพึงปรารถนาของสังคม เช่น ค่านิยมความกตัญญู สังคมจะถ่ายทอดปลูกฝังสืบต่อกันมาว่าความกตัญญูเป็นสิ่งที่ดี คนที่มีความกตัญญูจะมีชีวิตที่เจริญก้าวหน้า ได้รับการยกย่องสรรเสริญ ส่วนคนอกตัญญูจะถูกประณามจากสังคม เป็นต้น

ค่านิยมแม้จะมีลักษณะขึ้นยงถาวร แต่มิได้หมายความว่าเปลี่ยนแปลงมิได้ การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นเมื่อคนเราได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ จนทำให้เกิดความเชื่อมั่นใหม่ขึ้น เช่น ในอดีตคนอาจจะนิยมยกย่องคนกตัญญูรู้คุณคน โดยไม่จำแนกว่ากตัญญูในสิ่งที่ถูกหรือผิดถ้าใครเคยมีบุญคุณจะต้องกตัญญูรู้คุณแม้ในสิ่งที่ผิดก็ตาม แต่ในปัจจุบันค่านิยมในเรื่องความกตัญญูอาจจะแตกต่างไป เช่น ต้องกตัญญูเฉพาะในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมเท่านั้น มิฉะนั้นอาจจะถูกสังคมประณามว่าไม่รู้จักจำแนกชั่วดี

ประการที่สาม ค่านิยมมีลักษณะของการเปรียบเทียบความสำคัญ กล่าวคือ บุคคลทั่วไปจะเลือกสิ่งที่มีความสำคัญกว่าไว้ก่อน สิ่งที่มีความสำคัญน้อยกว่าจะถูกเลือกไว้ในอันดับหลังหรืออาจจะทิ้งไปเลยก็ได้ เช่น ค่านิยมการทำงานหนักกับการเที่ยวเตร่ บางคนจะเลือกการทำงานไว้ก่อนเป็นหลัก ส่วนการเที่ยวเตร่เอาไว้ทีหลัง ถ้าว่างเมื่อไหร่ถึงจะไป แต่บางคนอาจจะเลือกเที่ยวเตร่ก่อน ส่วนเรื่องงานเอาไว้ทีหลัง เป็นต้น

จากความหมายของค่านิยมและระบบความเชื่อดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ค่านิยมของบุคคลเป็นผลจากความเชื่อที่ถูกหล่อหลอมถ่ายทอดสืบ

ต่อกันมา ดังนั้น คำนิยามจึงเป็น “การแสดงออกที่เป็นรูปธรรมของความเชื่อของบุคคล” การแสดงออกของบุคคลตามความเชื่อของตนเองเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลนั้นมีค่านิยมอย่างไร กล่าวโดยสรุป “ค่านิยม คือ รูปธรรมของความเชื่อของบุคคล” นั่นเอง

(3) ทักษคติ (attitude) หมายถึง ความพร้อมทางจิตใจและความรู้สึกของคนเราที่สั่งสมมาจากประสบการณ์อันยาวนาน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทางที่จะตอบสนองต่อบุคคลอื่น หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลเกี่ยวข้องอยู่ด้วย (Allport, 1935 อ้างถึงใน สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2538: 257) หรืออาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ทักษคติ หมายถึง ระบบของความเชื่อของคนเราที่สั่งสมมาเป็นเวลาอันยาวนาน และจะมีผลต่อการตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ด้วยลักษณะของความรู้สึกและความพอใจของบุคคล (Rokeach, 1968 อ้างใน สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2538: 257) เช่น รู้สึกชอบ ไม่ชอบ หรือเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย เป็นต้น

จากความหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ทั้งค่านิยมและทัศนคติต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อ ที่เป็นผลมาจากกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดทางสังคมของคนเรานั้นเอง ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การดำรงอยู่ของสังคมทุกสังคมจะอยู่ภายใต้กระบวนการเรียนรู้และอบรมหล่อหลอมเลาทางสังคม (socialization process) กระบวนการนี้จะเป็นกลไกสำคัญของสังคมในการถ่ายทอดและปลูกฝังความเชื่อแก่บุคคลในสังคม และบุคคลจะแสดงรูปธรรมของความเชื่อในรูปของค่านิยม และแสดงออกเกี่ยวกับความรู้สึกและความพอใจเกี่ยวกับความเชื่อในรูปของทัศนคติ การแสดงออกของบุคคลอย่างต่อเนื่องจนเป็นแบบแผนการดำรงชีวิตของกลุ่มคน ไม่ว่าจะเป็นแบบแผนความสัมพันธ์ในครอบครัว แบบแผนความสัมพันธ์ในการผลิตแบบแผนความสัมพันธ์ในชุมชนเกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ตลอดจนแบบแผนทางการเมืองการปกครอง เหล่านี้เรียกว่า “วัฒนธรรม” (สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2538: 254-257)

“วัฒนธรรมทางการเมือง” ถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างมากสำหรับการศึกษาวิจัยเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เพราะวัฒนธรรมทางการเมืองสามารถบ่งบอกได้ถึงระบอบการปกครองของประชาชนในประเทศนั้น ๆ หรือในบางครั้งอาจแสดงผลที่ตรงข้ามกัน สำหรับการวิจัยในเล่มนี้เน้นวัฒนธรรมทางการเมืองในเชิงของการวัดทัศนคติ โดยกำหนดเครื่องมือให้มีหลักการของวัฒนธรรมทางการเมืองในสองประเภท คือ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและแบบอำนาจนิยม แต่ก่อนที่จะกล่าวไปถึงสองรูปแบบดังกล่าว คงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองในภาพกว้าง ๆ เสียก่อน

จากการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งได้รับความสนใจจากนักวิชาการมากมาย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งสามารถสรุปประเด็นของแต่ละท่านที่ได้อธิบายถึงนิยาม และลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมือง ดังนี้

Pye (1965 : 37 – 38) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาทางการเมืองและอธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมืองคือแบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ซึ่งก่อให้เกิดระเบียบและความหมายต่อกระบวนการทางการเมือง ทั้งยังช่วยวางรากฐานและข้อบังคับซึ่งควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในระบบการเมือง วัฒนธรรมจึงเป็นที่รวมทั้งความคิดทางการเมืองและบรรทัดฐานทางการเมืองต่าง ๆ และเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงการรวมตัวของมิติทางการเมืองด้านจิตวิทยาและความคิดทางการเมือง

Dahl (1966 : 352 – 355) อธิบายว่าวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยในการอธิบายแบบแผนต่าง ๆ อันแตกต่างกันของความขัดแย้งทางการเมือง ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองที่เด่น ๆ ได้แก่ ความรู้สึก หรือการยอมรับกลมเกลียวของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง

Manheim (1975 : 30) อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึงแบบแผนของความเชื่อและทัศนคติร่วมกันของบุคคลในสังคมเกี่ยวกับเป้าหมายทางการเมืองอย่างเดียวกัน ซึ่งปรากฏอยู่ในระบบการเมืองต่าง ๆ เป้าหมายที่ว่าหมายถึงการมีผลประโยชน์ร่วมกันในขั้นมูลฐาน และการประเมินค่าที่เหมือนกัน ตลอดจนการเห็นพ้องต้องกันจากการได้รับประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์อย่างเดียวกัน

Yinger (1962: 380 - 381) ได้ให้ความหมายว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นทัศนคติ และการยอมรับที่แต่ละคนได้รับจากระบบการเมืองนั้นๆ ซึ่งประกอบด้วยความรู้สึกนิยม และไม่ยอมรับต่อระบบการเมือง และการประเมินค่าต่อเหตุการณ์ทางการเมือง

Almond and Verba (1965: 12) ได้ทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองใน 5 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ อิตาลี เยอรมนี และเม็กซิโก และได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองว่าหมายถึง การรับรู้ทางการเมืองและทัศนคติที่บุคคลมีต่อระบบการเมือง และส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง ซึ่งทัศนคติเหล่านี้จะมีผลต่อบทบาทของแต่ละบุคคลในระบบการเมืองนั้นๆ โดยแบ่งวัฒนธรรมทางการเมืองออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมือง ไม่รับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสถาบันทางการเมืองเลย รวมทั้งไม่คิดว่าตนเองจะมีส่วนร่วมทางการเมืองวัฒนธรรมทางการเมือง

2. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีลักษณะยอมรับอำนาจของรัฐบาล มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่ไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกกระบวนการทางการเมือง

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบเข้ามีส่วนร่วม (Participant Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่เข้าใจในระบบการเมืองโดยทั่วไป มีการรับรู้ต่อโครงสร้างทางการเมืองและการบริหารตลอดจนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

อย่างไรก็ตามเขาเห็นว่าวัฒนธรรมทางการเมืองแบบบริสุทธิ์ดังกล่าวนี้ ไม่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในประเทศต่างๆ เขาจึงได้เสนอวัฒนธรรมแบบผสมขึ้นมา 3 แบบ คือ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมผสมไพร่ฟ้า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม และ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมผสมแบบมีส่วนร่วม

Almond and Powell (1966: 50) อธิบายว่าวัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนของความเชื่อ ค่านิยม ทักษะคิของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง โดยแบบแผนทักษะคิของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง พิจารณาได้จากโน้มเอียงทางการเมืองของปัจเจกชนแต่ละคน แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการรับรู้ (cognitive orientation) ซึ่งเป็นความรู้ความเข้าใจและความเชื่อที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง

2. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้สึก (affective orientation) ซึ่งเป็นความรู้สึกที่มีต่อส่วนต่างๆ ของระบบการเมืองและองค์กรทางการเมือง

3. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการประเมินค่า (evaluative orientation) ซึ่งเป็นการตัดสินและความเห็นต่างๆ ที่มีต่อกิจกรรมทางการเมืองและปรากฏการณ์ทางการเมือง

Pye(1968: 218) ได้ให้นิยามว่า วัฒนธรรมทางการเมืองคือแบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อและ ความรู้สึกที่เป็นระเบียบและมีความหมายต่อกระบวนการทางการเมือง และที่เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับรากฐานทางสมมติฐานและกฎระเบียบต่าง ๆ ซึ่งครอบงำพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนั้นวัฒนธรรมทางการเมืองคือการแสดงออกในรูปแบบรวมๆกับทางจิตวิทยาและความนึกคิดทางการเมืองนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม นอกจากที่กล่าวมาแล้วยังมีทัศนะของ Rosenbaum (1975: 4) ที่ได้จำแนกความแตกต่างของการศึกษาในเรื่องของวัฒนธรรมทางการเมืองออกเป็น 2 แนวทางด้วยกัน คือ

แนวทางที่ 1 เป็นการศึกษาในระดับ “ปัจเจกบุคคล” โดยมุ่งศึกษาในเชิงจิตวิทยาขั้นพื้นฐานว่า บุคคลมีความรู้สึกโน้มน้าถึงต่อองค์ประกอบสำคัญของระบบการเมืองในแนวใด หมายความว่า คน “รู้สึก” และ “คิด” เกี่ยวกับสัญลักษณ์สถาบันและการปกครองซึ่งเป็นแบบแผนทางการเมืองในสังคมของเขาอย่างไร และตอบสนองอย่างไรต่อแบบแผนทางการเมืองดังกล่าว

แนวทางที่ 2 เป็นการศึกษาที่ “ระบบ” โดยศึกษาว่าสมาชิกในสังคมประเมินค่าสถาบันทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างไร

ด้วยเหตุผลดังกล่าว Rosenbaum จึงเห็นว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเกิดจากการสะสมบรรดาความโน้มน้าของประชาชนที่มีต่อองค์ประกอบพื้นฐานของระบบการเมืองซึ่งสามารถแบ่งการศึกษาออกได้ 3 ระดับคือ

1) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อของสมาชิกในสังคมต่อระบบการเมือง เช่น ความชื่นชมการปกครองระบอบประชาธิปไตย การยกย่องเสรีภาพ และความเท่าเทียมกันของคนในสังคม เป็นต้น

2) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวกับการกระทำเป็นแบบแผนวิธีการปฏิบัติในทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การหาเสียง และการชุมนุมประท้วง เป็นต้น

3) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวกับสิ่งประดิษฐ์ซึ่งระบบสังคมได้จัดตั้งขึ้นได้แก่ สถาบันการเมืองต่าง ๆ พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น

จากแนวความคิดดังกล่าว Rosenbaum สรุปว่า การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองต้องพิจารณาทั้งระบบความคิด ความเชื่อ และการกระทำของประชาชนในระบบการเมืองว่า มีความเข้าใจ มีความเชื่อมั่น มีความสามารถในการแสดงพฤติกรรม และมีบทบาทในการเข้าร่วมทางการเมืองมากน้อยเพียงใด ในขณะที่เดียวกันต้องพิจารณาถึงสถาบันการเมืองต่าง ๆ ว่ามีบทบาทอย่างไร สามารถให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน และเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้มากน้อยเพียงใด

นอกจากนี้ Rosenbaum ได้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบหลัก (core components) ของวัฒนธรรมทางการเมืองซึ่งหมายถึงความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ในระบบการเมือง ได้แก่

1) ความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการเมือง (Orientations Toward Governmental Structures) แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

ก. ความโน้มเอียงที่มีต่อระบบการปกครอง หมายถึง การที่ “ปัจเจกชน” จะประเมินค่าและให้การตอบสนองต่อสถาบันการปกครองหลักของสังคมอย่างไร

ข. ความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยนำเข้า (Inputs) และปัจจัยส่งออก (Out – puts) อันหมายถึง ปัจเจกชนรู้สึกและตอบสนองต่อข้อเรียกร้อง (demands) ต่าง ๆ ซึ่งมุ่งหวังให้ได้มาซึ่งนโยบายสาธารณะและการตัดสินใจอย่างไร

2) ความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ในระบบการเมือง (Orientations Toward Others in the Political System) แบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่

ก. ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางการเมือง (political identification) หมายถึง ความรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยการปกครอง (ชาติ, รัฐ, เมือง, ชุมชน) และรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งในสังคมที่จะต้องมีความจงรักภักดี ผูกพัน หรือมีภาระหน้าที่ต่อหน่วยปกครองดังกล่าว

ข. ความไว้วางใจทางการเมือง (political trust) หมายถึงขอบเขตของทัศนคติของบุคคลเกี่ยวกับความรู้สึกเปิดกว้าง ร่วมมือ และอดกลั้นต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะที่ตนเป็นพลเมืองร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไว้วางใจในทางการเมืองนี้ แสดงออกถึงความเชื่อของบุคคลว่าบุคคลหรือกลุ่มอื่นมีความหมายต่อเขาในทางที่ดี ในการมีชีวิตการเมือง (political socialization process) ที่กลุ่มคนในสังคมเรียนรู้และถ่ายทอดสืบต่อกันมา

ความสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองมีความสำคัญมากในการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือของการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง หรือวัฒนธรรม วัฒนธรรมจะเป็นเป้าหมายในการพัฒนาในเรื่องการปฏิรูปทางการเมือง การปรับวัฒนธรรมทางการเมืองให้เกื้อหนุนต่อหลักการและวิธีการของระบบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ควรให้ความสนใจอย่างยิ่งเพราะระบอบการเมืองที่มีแต่เพียงกรอบของตัวบทกฎหมายและสถาบันทางการเมือง แต่ขาดจิตวิญญาณของผู้เล่นบทบาท ขาดวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่แท้จริง ระบอบประชาธิปไตยดังกล่าวก็คงไปไม่รอดและคงเป็นเพียงประชาธิปไตยที่มีแต่เปลือกนอกจากจะยังผลเสียให้แก่ประเทศชาติเสียอีก ในทางกลับกันหากระบอบไม่เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง การจะพัฒนาวัฒนธรรมให้ก้าวไปสู่จุดสูงสุดของความเจริญต้องมีปัญหาเช่นกัน ทั้งระบบการเมืองและวัฒนธรรมจึงต้องเป็นเรื่องคู่กันแยกกันไม่ออก (วิชัย ตันศิริ, 2539: 61-62)

วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน (2540: 154-155) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองอยู่ 3 ประการดังนี้ คือ

1. เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างเสริมความชอบธรรมทางการเมือง (political legitimacy) ให้กับระบบการเมือง อันเป็นผลทำให้ระบบการเมืองสามารถดำรงอยู่ได้ ประชาชนจะให้ความร่วมมือกับรัฐโดยการเชื่อฟังคำสั่งของประมุขและปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อเป็นการรักษาระเบียบบของสังคมการเมือง
2. เป็นปัจจัยสำคัญในการริเริ่มทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ส่วนใหญ่จะเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางของวัฒนธรรมทางการเมืองสมัยใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมทาง

การเมืองของกลุ่มประเทศตะวันตก เพื่อแก้ไขปัญหาของชาติและสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาการเมือง หากสังคมการเมืองใดประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับเป้าหมายของอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมนั้น ก็จะสามารถนำอุดมการณ์ทางการเมืองนั้นมาชี้แนะเป็นแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนเพื่อบรรลุเป้าหมายของอุดมการณ์ทางการเมืองนั้นได้

วัฒนธรรมทางการเมืองที่สำคัญ ๆ ของไทย

วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย เป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมและกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคม ภายใต้ระบบการปกครองแบบดั้งเดิม อาจกล่าวได้ว่าลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ (ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2533: 25-51) คือ

1. อำนาจนิยม คนไทยส่วนใหญ่ชอบใช้อำนาจเด็ดขาด เคารพเชื่อฟัง และอ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ รวมทั้งมอบอำนาจและความรับผิดชอบในทุกสิ่งทุกอย่างไว้ที่ผู้นำ ทั้งนี้เห็นได้จากกรปกครองในทุกระดับ นับแต่ครอบครัวไปจนถึงระดับชาติจะนิยมการใช้อำนาจบังคับให้มีการปฏิบัติตามมากกว่าเหตุผล หลักการ หรือการรับฟังความเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จะนิยมการรวบอำนาจไว้ที่ผู้นำ การทำงานจึงมีลักษณะสั่งการจากเบื้องบนลงมามากกว่าจะมีการริเริ่มมาจากเบื้องล่าง ยิ่งกว่านั้นคนไทยยังนิยมการใช้อำนาจอย่างเด็ดขาดด้วย ส่วนผู้น้อยก็ต้องเกรงกลัว เคารพเชื่อฟัง มีหน้าที่รับคำสั่งและปฏิบัติตามคำสั่งเท่านั้น ไม่นิยมการโต้แย้ง ไม่ว่าคำสั่งนั้นจะชอบธรรมหรือไม่ สังคมไทยชอบผู้นำที่มีความเก่งกล้าสามารถ เป็นผู้นำประเภทอัสวินม้าขาวที่จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้

2. นิยมระบบเจ้านายกับลูกน้อง ในสังคมไทยคนส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มพวกพ้องกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเสมอ ผู้นำ ผู้เป็นเจ้านาย ผู้มีอำนาจวาสนา ผู้มีบารมีต้องสามารถให้ความคุ้มครองและให้ผลประโยชน์แก่ลูกน้องได้ ส่วนลูกน้องจะต้องตอบแทนด้วยการสนับสนุนและการให้บริการแก่เจ้านาย ความสัมพันธ์เช่นนี้จะมีในทุกหนทุกแห่ง เช่น ในความสัมพันธ์ทางการเมือง ในระบบพรรคการเมืองหรือในระบบราชการ คนไทยนิยมนับถือผู้มีอำนาจเพื่ออาศัยบารมีปกป้อง

ผลประโยชน์ส่วนตัว ข้าราชการจำนวนมากจึงมีแนวโน้มที่จะสนใจรับใช้ผู้ใหญ่มากกว่าการให้บริการประชาชน ประชาชนส่วนมากก็ยังถือว่าข้าราชการเป็นเจ้านายของตน ตำแหน่งหน้าที่การงานมักถือเป็นสมบัติส่วนตัว อีกทั้งมีการยึดถือระบบพวกพ้องเมื่อผู้เป็นหัวหน้าพ้นตำแหน่งไปบรรดาลูกน้องทั้งหลายก็พากันแสวงหาเจ้านายคนใหม่ต่อไป ในสังคมไทยการเป็นเจ้าคนนายคนจึงได้รับการยกย่องนับถือมาก การอวยพรของผู้ใหญ่ในสมัยก่อน ๆ ที่มีต่อเด็ก ๆ จึงมักเน้นว่าเมื่อโตขึ้นขอให้ได้เป็นเจ้าคนนายคน

3. ยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ นอกจากจะนิยมระบบเจ้านายกับลูกน้องแล้ว ความสัมพันธ์และการช่วยเหลือกันเป็นส่วนตัวยังมีความสำคัญมากในการประกอบกิจกรรมเกือบทุกอย่าง การรวมกลุ่มในทางการเมืองหรือสังคมจึงต้องอาศัยบุคลิกภาพของผู้นำเป็นหลัก ยิ่งกว่านั้นคนไทยยังเป็นผู้เล็งผลเลิศในทางปฏิบัติมากกว่าจะยึดมั่นในอุดมการณ์ กล่าวคือจะสนใจกับสิ่งที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือสภาพความเป็นจริงได้โดยไม่ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องที่ทำได้หรือให้ผลประโยชน์ส่วนตัวอย่างชัดเจน เช่น การนิยมเข้าข้างผู้ชนะ ใครยึดอำนาจได้ก็จะถือเป็นฝ่ายถูก เป็นต้น จึงมีการยึดมั่นในสำคัญของตัวบุคคลมากกว่าระบบอุดมการณ์ หลักการหรือเหตุผล เช่น ในการเลือกตั้งคนทั่วไปมักจะคำนึงถึงคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครมากกว่านโยบายหรืออุดมการณ์ของพรรคการเมือง

4. มีการจัดลำดับฐานะในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ระบบเจ้าขุนมูลนายทำให้มีการแบ่งชั้นวรรณะกับระหว่างคนไทย ทำให้คนมีสิทธิไม่เท่าเทียมกัน ถือว่าทุกคนต้องรู้จักที่ต่ำที่สูง ไม่ควรตีตนเสมอผู้ใหญ่ คนไทยยึดถือสิ่งที่ติดตัวตนมา เช่น คุณสมบัติที่มีอยู่ตามชาติวุฒิ วัชวุฒิ และคุณวุฒิมากกว่าความสำเร็จของบุคคล บุคคลผู้มีความสมบัติเหล่านี้ถือว่าเป็นผู้ใหญ่ที่ผู้น้อยจะต้องเคารพ เชื้อพียง ยกย่อง และนับถือ คนไทยจะยกย่องนับถือผู้ที่เกิดมาในตระกูลสูง เช่น เชื้อพระวงศ์ ตระกูลขุนนางหรือพวกผู้ดี คนไทยยกย่องความเป็นผู้ใหญ่ คือ ผู้ที่มีฐานะตำแหน่งทางสังคมสูง อายุมาก ทำงานหรือเป็นสมาชิกขององค์กรมานาน เพราะถือว่ามีความประสบการณ์ในชีวิตมามากย่อมฉลาด สุขุมและเข้าใจโลกมากกว่า รวมทั้งการดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงมักถืออาวุโสมากกว่าผลงานและความสามารถ ยิ่งกว่านั้นคนไทยยังนิยมยกย่องผู้ที่มีการศึกษาสูง ๆ มากกว่าจะสนใจในความรู้ที่แท้จริงของบุคคลทำให้ประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตรเป็นใบเบิกทางที่ดี ในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวของบุคคล การยึดมั่นในค่านิยมเหล่านี้ทำให้คนไทยยอมรับในเรื่องความเสมอภาคของบุคคลได้ยากทั้งในหลักการและทางปฏิบัติ

5. ความเป็นอิสระนิยม คนไทยรักความเป็นอิสระ ชอบทำอะไรโดยลำพังตนเอง ไม่อยากให้ใครมายุ่งเกี่ยวกับตนมากนัก ไม่ชอบการถูกบังคับหรือตกอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของคนอื่น คนไทยส่วนมากขาดระเบียบหรือกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต ไม่ชอบอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือกฎหมายของสังคม ไม่ค่อยจะมีระเบียบวินัยจึงต้องพยายามดึงคนให้อยู่ในวินัย เช่น การบังคับให้สวมเครื่องแบบตั้งแต่เด็กเรียนไปจนถึงข้าราชการ การบังคับให้นักเรียนตัดผมสั้น การบังคับให้คนอยู่ในวินัยจะได้ผลก็เฉพาะหน้าหากกลับหลังก็จะละเมิดกัน การทะเลาะหรือฝ่าฝืนกฎหมายจึงมีอยู่ทั่วไปเพราะชอบอยู่อย่างสบาย เข้าทำนอง “ทำอะไรตามใจเป็นไทยแท้” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกลความเจริญ การดำเนินชีวิตของชาวบ้านมักเป็นไปอย่างผิดกฎหมาย ยิ่งกว่านั้นคนไทยยังไม่ชอบการรวมกลุ่ม โดยถือหลักต่างคนต่างอยู่ การรวมกลุ่มในทางการเมืองเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดจึงเป็นไปได้ยาก ความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมจึงมีน้อย

6. การยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม คนไทยจำนวนไม่น้อยยังยึดมั่นในความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ และประเพณีแบบเก่า ๆ อยู่ กล่าวคือ ยังเชื่อถือในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ ภูตผีปีศาจ ไสยศาสตร์ ของขลัง และโชคกลางอยู่ จึงมักฝากอนาคตไว้กับดวงชะตา สิ่งเหล่านี้เป็นที่พึงพอใจหรือความหวังของชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประสบปัญหาหรือความเดือดร้อนจึงเป็นการบอกที่คนไทยทั่วไปจะยึดหลักเหตุผล รู้จักวิเคราะห์ วิจารณ์ หรือมองโลกตามความเป็นจริง โดยทั่วไปแล้วคนไทยส่วนใหญ่ก็มีแนวโน้มที่จะมีลักษณะอนุรักษ์นิยมจะสนใจในพิธีกรรมมากกว่าการทำงานบรรลุผลอย่างจริงจัง ในขณะเดียวกันก็ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงและการเสี่ยง ตัวอย่างของพฤติกรรมเหล่านั้น เช่น จะมีการปรึกษาหมอดูเพื่อหาฤกษ์ในการทำรัฐประหารหรือสมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการถือว่าการเมืองเป็นเรื่องของหลวง ประชาชนทั่วไปไม่ควรมีส่วนเกี่ยวข้อง ยิ่งกว่านั้นคนเหล่านี้ยังมีความคิดอ่านค่อนข้างแคบ คือ ยังผูกพันต่อกลุ่มเดิม ๆ ของตน เช่น ท้องถิ่น สถาบัน หรือพวกพ้องของตนมากกว่าต่อสังคมส่วนรวม

7. ความเฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้นหรือสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง คนไทยโดยทั่วไปจะพอใจในสภาพที่เป็นอยู่ของตนเอง จะยอมรับสภาพที่เสียเปรียบของตนเอง โดยถือว่าตนมีบุญวาสนาหรือโชคชะตาอยู่เพียงแค่นั้น เป็นกรรมเก่าของตน จึงไม่ชอบกระตือรือร้นดิ้นรนขวนขวายทำงานเท่าที่จำเป็นในการครองชีพเท่านั้น ส่วนใหญ่จะชอบความสะดวกสบายและสนใจกับอบายมุขต่าง ๆ เช่น เล่นการพนัน และเสพของมีนเมา แต่จะไม่ชอบจริงจังในชีวิตและงาน ขาดการมุ่งในเรื่องความสำเร็จของงาน ชอบความรื่นเริงสนุกสนาน ซึ่งอาจมีแฝงอยู่ในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ในพิธีกรรมทางศาสนาหรือแม้แต่ในกิจกรรมทางการเมือง แม้แต่การประท้วงหรือนัดหยุดงานก็

มักจะมีการละเล่นลิเก รำวง สลับกันไปเกี่ยวกับการเมืองก็ถือว่าเป็นสิ่งสกปรกไม่ก่อให้เกิดผลดีกับตัวเอง ยิ่งกว่านั้นคนส่วนใหญ่ถือว่าการแก้ปัญหาสังคมเป็นเรื่องของชนชั้นปกครอง จึงสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองน้อย

8. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มองโลกในแง่ร้าย และขาดความไว้วางใจผู้อื่น คนไทยมักขาดความเชื่อมั่นตนเอง ในการแก้ไขปัญหาหรือเอาชนะสิ่งแวดลอม หากต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติ ความอดอยาก โรคภัยไข้เจ็บและหากถูกเอาเปรียบจากกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพล หรือผู้ใช้อำนาจทางกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจึงต้องแสวงหาคำแนะนำไม่คิดว่าความทุกข์ยากต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองจะมีทางแก้ไขได้ แทนที่จะขอให้มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์มาช่วย มักหวาดระแวง ไม่ไว้วางใจคนนอกกลุ่ม และช่วยปกปิดความไม่จริงของบุคคลเหล่านั้น แต่ในทางการเมืองแล้วจะมอบความไว้วางใจให้ผู้นำ ในขณะที่บรรดาผู้นำกลับขาดความศรัทธาและความไว้วางใจในตัวประชาชน โดยคิดว่าหากสิ้นตนเสียแล้วสังคมจะอยู่ไม่ได้ สิ่งดังกล่าวนี้เป็นผลมาจากทัศนคติแบบอำนาจนิยมนั่นเอง

9. การรักสงบและการประนีประนอม คนไทยส่วนใหญ่รักสงบ ไม่นิยมความรุนแรง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองส่วนใหญ่จึงเป็นไปอย่างสงบค่อยเป็นค่อยไป โดยไม่มีการเสียเลือดเสียเนื้อมากนัก คนไทยมักหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง มีความอดทนต่อการเอารัดเอาเปรียบ ถ่อมตัว เกรงใจผู้อื่น ไม่ชอบวิพากษ์วิจารณ์ คัดค้านผู้อื่นต่อหน้าต่อตา ยึดทางสายกลาง แม้จะมีส่วนดีที่ช่วยให้คนไทยรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว ชอบการประนีประนอมมากกว่าการหักหาญน้ำใจกัน แต่ก็มิได้อยู่เสมอที่นำเอาหลักนี้มาใช้ในทางที่ผิด เป็นผลให้ไม่มีการตัดสินใจให้เด็ดขาดอย่างหนึ่งอย่างใดลงไป จึงทำให้การตัดสินใจแก้ปัญหาใด ๆ ทำได้ยาก

จากการศึกษาเชิงทฤษฎีและแนวคิดข้างต้น พบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นมิติสำคัญอีกมิติหนึ่งในการศึกษาทัศนคติเชิงการเมืองในเรื่องของวัฒนธรรมทางการเมืองที่สนับสนุนหรือไม่สนับสนุนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทย (ในที่นี้ทำการศึกษาวิจัยกรณีของคุณได้) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เน้นประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองในสองรูปแบบ กล่าวคือ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม ซึ่งเป็นคู่ตรงข้ามกัน ดังจะกล่าวไป

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งถือว่าการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นรูปแบบการปกครองที่มีมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ และได้รับการพัฒนารูปแบบและแนวความคิดเรื่อยมา จนกระทั่งศตวรรษที่ 20 ประชาธิปไตยได้กลายเป็นระบอบการปกครองของหลายประเทศ ที่ได้ชื่อว่าพัฒนาแล้ว ทั้งการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เช่น อังกฤษ เดนมาร์ก สวีเดน เบลเยียม ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เป็นต้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งก่อนที่จะกล่าวถึงวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ก็ย่อมต้องเข้าใจ “ประชาธิปไตย” เสียก่อน

นักวิชาการหลายท่านพยายามอธิบายคำ ว่า “ประชาธิปไตย” ในหลาย ๆ ทรรศนะด้วยกัน ได้แก่ สมเกียรติ วันทะนะ (2551: 175) อธิบายความหมายตามลายลักษณ์อักษรของ “ประชาธิปไตย” (democracy) ว่า อำนาจอการปกครองเป็นของประชาชน กล่าวคือ อำนาจอสูงสุดเด็ดขาดในแผ่นดินเป็นของประชาชน ซึ่งมีแนวคิดมากมายหลายสิบประการ แต่ในที่นี้เห็นควรคัดเลือกรวมกล่าวเพียง 7 ประการ เพราะเชื่อว่าน่าจะมีความสำคัญขั้นพื้นฐานมากที่สุด คือ

1. อำนาจอของประชาชน (popular sovereignty)
2. สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล (individuals rights, liberty, and equality)
3. ฉันทานุมัติ (consent)
4. การเป็นตัวแทน (representation)
5. การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ (majority rule)
6. รัฐบาลที่เปิดเผยและตรวจสอบได้ (open and accountable government)

7. สาธารณะประโยชน์ (public interest)

สุรพงษ์ สายวงศ์ (2544: 13-16) ได้สรุปแนวคิดของ Seymour Martin Lipset (1958) ไว้ว่า “ประชาธิปไตย” หมายถึง ระบบการเมืองที่เปิดโอกาสโดยใช้วิถีทางปกติธรรมดาทางรัฐธรรมนูญที่จะให้มีการเปลี่ยนตัวผู้ปกครองได้ อีกทั้งยังเป็นกลไกทางสังคมที่ช่วยให้มีการแก้ไขปัญหาในสังคมอันเกิดจากการตัดสินใจที่ขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงเท่ากับเปิดโอกาสให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้ใช้อิทธิพลของคนเข้ามากำหนดการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ โดยการเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั่นเอง

กล่าวสรุปได้ว่า ประชาธิปไตยในฐานะอุดมการณ์จึงเป็นพลังจูงใจให้คน ส่วนมากใช้เพื่อเรียกร้องให้ได้มาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ต่อไป คือ เป็นทั้งประชาธิปไตยทางการเมือง ประชาธิปไตยทางสังคม และประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ

สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล (2537: 87- 88) ได้กล่าวถึงลักษณะของประชาธิปไตยตามแบบฉบับตะวันตก มีลักษณะ 2 ประการ ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด คือ

1. ส่วนที่มาจากการเลือกตั้งของรัฐ ควบคุมส่วนที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของรัฐ โดยทั่วไป มักจะพูดถึงข้อนี้ว่าเป็นรูปธรรมว่ารัฐบาลที่มาจากเลือกตั้งควบคุมกองทัพ (และข้าราชการประจำอื่น ๆ) แต่ความจริง “ส่วนที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของรัฐ” มีเนื้อหาควบคุมกว้างกว่ากองทัพหรือข้าราชการประจำ ทั่วไปและแตกต่างกันมากในสังคม

2. ส่วนที่มาจากการเลือกตั้งของรัฐ อยู่ภายใต้อิทธิพลกระทั้งการควบคุมของประชาชนอีกต่อหนึ่ง

อมร รักษาสัตย์ (2539: 32-34) กล่าวถึงหลักการที่สำคัญของประชาธิปไตย ไว้ดังนี้

1. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เป็นผู้ทรงอำนาจอสูงสุด
2. รัฐบาลได้อำนาจมาจากประชาชนหรือโดยความยินยอมของประชาชน

3. ในประเทศขนาดใหญ่ในสมัยใหม่ที่ต้องใช้ประชาธิปไตยทางอ้อมนั้น จะต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนและพนักงานของรัฐอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมโดยประชาชนสามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างอิสระ

4. สถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ตัดสินใจทางการเมืองหรือวางนโยบายสาธารณะจะต้องตั้งขึ้นด้วยวิถีทางแห่งการแข่งขัน เพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบจากประชาชน

5. ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตลอดเวลาผ่านกลไกต่าง ๆ หรือใช้สิทธิที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้โดยตรง

6. รัฐบาลจะต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ประชาชนมีสิทธิติชม ควบคุมการทำงานของรัฐบาลตลอดเวลาและมีสิทธิเปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กำหนดเอาไว้

7. อำนาจในการปกครองประเทศต้องไม่อยู่ในกำมือของคนๆ เดียว หรือกลุ่มเดียวต้องมีการแบ่งอำนาจปกครองประเทศอย่างน้อยในระดับหนึ่ง

8. รัฐบาลต้องมีอำนาจจำกัด มีการแบ่งและกระจายอำนาจ มีการตรวจสอบ และถ่วงดุล หรือคานอำนาจซึ่งกันและกัน

9. หน้าที่หลักของรัฐบาล คือ การส่งเสริมปัจเจกชน เสรีภาพ ความเสมอภาค ภารดรภาพของพลเมือง

10. การตัดสินใจสำคัญต้องเป็นไปตามเสียงข้างมาก โดยคำนึงถึงสิทธิของฝ่ายข้างน้อย

11. ประชาชนมีความเสมอภาคกันในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความเสมอภาคในสายตาของกฎหมายและความมีโอกาสเท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ ทุกคนมีศักดิ์ศรีและไม่มีใครมีอภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น

12. ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ อย่างกว้างขวางโดยรัฐบาลให้หลักประกัน และคุ้มครองการใช้สิทธิเสรีภาพเหล่านั้น อย่างน้อยในสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่สำคัญ

13. ประชาชนต้องมีอิสระในการพูด การพิมพ์ การแสดงความคิดเห็น การร่วมชุมนุม การตั้งพรรคการเมือง เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้จริงและอย่างมีข้อมูลข่าวสาร

14. รัฐบาลต้องใช้หลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม ไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ เช่น บุคคลจะถูกจับกุม คุมขังหรือถูกลงโทษได้ก็เฉพาะเมื่อมีกฎหมายกำหนดว่ามีความผิดและจะต้องได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว เปิดเผยโดยคณะตุลาการที่ไม่ลำเอียง ประชาธิปไตยจากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น

คึกฤทธิ์ ปราโมช (2521: 335–336) กล่าวว่า ลัทธิประชาธิปไตย คือลัทธิแห่งขันติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้แก่ความอดทนในความคิดเห็นของผู้อื่นที่ไม่ตรงต่อความคิดเห็นของตน เสรีภาพต่าง ๆ นั้นอาจมีได้ในระบอบการปกครองแทบทุกชนิด แม้ในระบอบการปกครองแบบที่เด็ดขาดที่สุด แต่ประเทศใดที่ผู้คนยังขาดขันติธรรมแล้ว ประชาธิปไตยจะขึ้นได้ยากที่สุด หรือพูดง่าย ๆ ว่าไม่ได้เลย ประชาธิปไตยนั้นต้องมีแพ้มิชนะในทางการเมือง หากผู้แพ้ขันติธรรมอดทนต่อการพ่ายแพ้ไม่ได้ ประชาธิปไตยก็ไม่เกิด หรือหากผู้ชนะขาดขันติธรรมอดทนต่อชัยชนะรวมทั้งอำนาจวาสนาซึ่งติดตามมานั้นไม่ได้ ประชาธิปไตยก็ยังไม่เกิดเช่นเดียวกัน

สาโรช บัวศรี (2520: 66 – 68) ได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยแบ่งออกเป็น 3 สถานะที่เรียกว่า องค์สามของประชาธิปไตย คือ

1. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมคติ ซึ่งหมายถึง การมีศรัทธา และความเชื่อมั่นในสติปัญญา เหตุผล และความสามารถของมนุษย์ เทิดทูนอิสรภาพของมนุษย์

2. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมือง และวิธีการจัดระเบียบการปกครอง หมายถึง ระบบการเมืองที่ถือว่าเป็นของประชาชนหรือมาจากประชาชน รัฐบาลเป็นเพียงผู้ได้รับมอบอำนาจให้ทำหน้าที่ปกครองแทนประชาชนเท่านั้น และประชาชนมีโอกาสเปลี่ยนแปลงผู้ใช้อำนาจแทนตนได้ โดยการเลือกตั้งที่มีการกำหนดวาระถือว่าการปกครองของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชน

3. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน หมายถึงการอยู่ร่วมกัน ปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพทั้งกายและวาจา ไม่ก้าวล่วงในสิทธิของผู้อื่น เคารพกฎเกณฑ์

จรรยา สุภาพ (2531: 29) ได้กล่าวถึงความหมายของประชาธิปไตยว่ามี 2 ประเภท คือ ความหมายแคบ หมายถึง การที่ประชาชนมีอำนาจปกครองตนเอง ส่วนในความหมายที่กว้าง ประชาธิปไตยเป็นวิถีชีวิตแบบหนึ่งซึ่งมีแบบแผนแห่งพฤติกรรมในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ ชวงส์ ฉายะบุตร (2535: 3) ที่กล่าวถึงประชาธิปไตยในความหมายที่กว้างหมายถึง ปรัชญาของสังคมมนุษย์ หรือวิถีชีวิตที่ยึดถืออุดมคติ และหลักการบางประการที่กำหนดแบบแผนแห่งพฤติกรรมระหว่างมนุษย์ในสังคม

วิทยากร เชียงกูล (2532: 44) ให้ความหมายประชาธิปไตย หมายถึง อำนาจหรือการปกครองโดยประชาชน เป็นระบบทางการเมืองที่ประชาชนมีส่วนในการปกครองโดยผ่านผู้แทนของตนทั้งทางตรงและทางอ้อม

ฐิติราช หนองหารพิทักษ์ (2535: 3) กล่าวว่า ระบบประชาธิปไตย คือ ระบบการเมือง ที่มีทั้งความชอบธรรม ยอมให้มีโอกาสตามรัฐธรรมนูญอยู่เสมอ ที่จะเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ในการปกครอง โดยกลไกทางสังคมที่ยอมให้คนกลุ่มใหญ่ที่สุดในหมู่ประชากร สามารถใช้อิทธิพลต่อการตัดสินใจที่สำคัญ ๆ โดยให้เลือกผู้แข่งขันเข้ารับตำแหน่งทางการเมืองได้

สามารถสรุปหลักการที่ถือว่าสำคัญของระบอบประชาธิปไตยซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชนหลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักกฎหมาย และหลักเสียงข้างมาก โดยสามารถให้คำอธิบายได้ดังนี้

1. หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนจึงมีอำนาจในการกำหนดตัวผู้ปกครอง แต่งตั้งและถอดถอนโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง มีโอกาสเลือกคนดีเป็นผู้นำ โดยประชาชนต้องมีสิทธิเสรีภาพในการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการแสดงออกของการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย มีความเชื่อมั่นในสติปัญญา และเหตุผลของมนุษย์ในการตัดสินใจเลือกผู้นำ เปิดโอกาสให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้นโยบายสาธารณะ โดยการเลือกบุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยบุคคลที่จะมีอำนาจตัดสินใจต้องได้รับมอบอำนาจจากการลงคะแนนเสียงของประชาชนโดยอำนาจทาง

การเมืองต้องอยู่ที่ประชาชน อำนาจการตัดสินใจในประเด็นปัญหาสำคัญของนโยบายสาธารณะ ต้องอยู่กับคนจำนวนมากหรือข้างมากของชุมชนนั้น และประชาชนต้องยินยอมโดยความสมัครใจ จะต้องเห็นความสำคัญของประชาชน ไม่ใช่กลุ่มบุคคล กลุ่มเดียวหรือคนเดียวให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศโดยตรงหรือโดยอ้อม เนื่องจากประชาชนเป็นเจ้าของสูงสุดในการปกครองประเทศ ผู้ปกครองต้องได้รับความยินยอมจากผู้ได้ปกครองในการปกครองประเทศ และประชาชนจะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตลอดเวลา โดยผ่านกลไกต่าง ๆ

2. หลักเสรีภาพ เสรีภาพ หมายถึง ความสามารถในการใช้อิสราภาพที่ตนมีอยู่แสดงออกซึ่งความคิดเห็นหรือกระทำ การอย่างหนึ่งอย่างใดได้โดยตนเอง ไม่ถูกจำ กัดโดยบุคคลอื่น โดยประชาชนจะต้องมีสิทธิเสรีภาพในด้านต่าง ๆ ได้แก่ เสรีภาพในการพูด ในการแสดงความคิดเห็น การสมาคมและการได้รับความคุ้มครองจากการรบกวนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอิสระในการประชุม ในการชุมนุมเคลื่อนไหว ทั้งคัดค้านและสนับสนุนการตัดสินใจของรัฐบาล การเรียกร้องแสดงออกถึงความต้องการของประชาชน ในการก่อตั้งพรรคการเมืองต่าง ๆ การใช้สิทธิในการกำหนดตัวผู้ปกครอง การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง การเปิดโปงพฤติกรรมไม่สุจริตของนักการเมือง การผลักดันการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาล การแสดงออกและวิธีที่จะแสวงหาความสุข การนับถือศาสนา การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การร้องทุกข์ การยึดมั่นในเสรีภาพ และความเป็นอิสระของมนุษย์ อิสระในการเลือกใช้ชีวิต การเลือกถิ่นที่อยู่ การละทิ้งเสรีภาพที่เท่ากับละทิ้งความเป็นคนเท่ากับเป็นการยอมเสียสิทธิของมนุษย์ชนเป็นการขัดต่อความเป็นธรรมชาติของมนุษย์ บุคคลทุกคนมีปริมาณศักยภาพมากที่สุดไม่ขัดต่อความมีระเบียบเรียบร้อยของสังคม แต่ไม่ใช่เสรีภาพไปในทางที่ผิด

3. หลักความเสมอภาค คนเราเกิดมาเท่าเทียมกันควรได้รับการคุ้มครองจากรัฐเท่าเทียมกัน ในระบอบประชาธิปไตย ถ้ากล่าวถึงความเสมอภาคจะหมายถึงความเท่าเทียมกันในเรื่องของโอกาสไม่ใช่ความเท่าเทียมกันในเรื่องความสามารถ ประชาชนต้องมีโอกาสที่จะได้รับการคุ้มครองอย่างเสมอภาคกันตามกฎหมาย มีโอกาสที่จะได้รับการบริการจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน ในเรื่อง การศึกษา การสาธารณสุข สวัสดิภาพ สวัสดิการ มีโอกาสได้รับการศึกษาในชั้นต่ำ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ นอกจากมีความเสมอภาคทางการเมืองแล้ว ยังต้องมีความเสมอภาคทางสังคม และเศรษฐกิจ การยอมรับในความเท่าเทียมกันของมนุษย์ทุกคน การยอมรับสิทธิสตรี แต่ละคนจะออกเสียงได้เสียงเดียว ไม่มีใครออกเสียงได้มากกว่า 1 เสียง การไม่ให้สิทธิผู้ใด

4. หลักกฎหมาย กฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาใช้นั้นต้องสนองต่อประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยกฎหมายต้องบัญญัติโดยตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนมาทำหน้าที่บัญญัติกฎหมายให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน มีการบังคับใช้กฎหมายกับประชาชนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่ยอมรับการกระทำ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ขัดต่อกฎหมาย ไม่ว่าจะส่งผลไปในทางใด ประชาชนต้องได้รับความคุ้มครองจากกระบวนการทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน การปกครองโดยกฎหมายนั้น จะรับประกันว่าประชาชนจะไม่ถูกจับกุมจากการกระทำ ผิดกฎหมาย และจะได้รับการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมจากคณะตุลาการที่ไม่ลำเอียงการปกครองประเทศก็ต้องยึดหลักกฎหมายจะต้องมีรัฐธรรมนูญที่ให้หลักประกันสิทธิ เสรีภาพขั้นมูลฐานของบุคคล รัฐต้องใช้หลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม ไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ

5. หลักเสียงข้างมาก เป็นระบบการตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการปกครองโดยคนข้างมากและคุ้มครองสิทธิคนข้างน้อย การเคารพในกติกการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการปกครองระบอบนี้ มุ่งเน้นที่จะสนองตอบความต้องการของคนส่วนใหญ่ในสังคม การตัดสินใจทางการเมือง จึงยึดหลักเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ แต่ก็ยังเคารพเสียงข้างน้อยที่จะมีโอกาสตรวจสอบ คัดค้านหรือวิพากษ์วิจารณ์เพื่อสะท้อนให้ประชาชนเห็นว่า การตัดสินใจของฝ่ายเสียงข้างมาก เป็นไปโดยสุจริตใจ เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่แท้จริงหรือไม่ จะช่วยเป็นการควบคุม รัฐมิให้ใช้อำนาจไปในทางมิชอบ บางครั้งอาจจะทำให้การตัดสินใจล่าช้า แต่เพื่อการรับฟังอย่างรอบคอบกว้างขวาง ให้ได้แนวทางที่ดีที่สุดในการปฏิบัติหรือแก้ปัญหาหลักการที่เป็นเสมือนหัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตยดังกล่าว ถ้าถูกนำไปใช้อย่างแท้จริง นอกจากจะยอมรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว จะต้องพยายามส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และการประเมินคุณค่าที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยที่ต่อเนื่องยาวนานอย่างมั่นคง จะสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางการเมืองของประชาชนแบบดั้งเดิมไปเป็นแบบประชาธิปไตยได้

Smith and Arnold (1968: 107-109) ได้นิยามประชาธิปไตย คือ การปกครองโดยประชาชนในทางปฏิบัติหมายถึง อำนาจที่จะตัดสินใจประเด็นปัญหาสำคัญของนโยบายสาธารณะต้องอยู่กับคนจำนวนมากหรือข้างมากของชุมชนนั้น และในการตัดสินใจ เช่นนั้นแต่ละคนจะออกเสียงได้เสียงเดียวไม่มีใครจะมีเสียงได้มากกว่าหนึ่งเสียง

ดังนั้น ประชาธิปไตยจึงจะอธิบายว่า รัฐบาลโดยความยินยอมและความเสมอภาคทางการเมือง ประชาชนใช้อำนาจโดยทางตรงหรือโดยอ้อมผ่านสถาบันตัวแทน ซึ่งบทบาทของประชาชนจะมาจำ กัดอยู่ที่บัตรเลือกตั้งที่จะบังคับความรับผิดชอบให้บังเกิดแก่ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจไป ต่อจากนั้นได้อธิบายความหมายของประชาธิปไตยทางการเมืองว่า ตั้งบนฐานความคิดเรื่องความเสมอภาค สถาบันที่จะกำกับความเสมอภาค การเลือกตั้งสม่ำเสมอ เสรีภาพต่าง ๆ สิทธิของคนข้างน้อย ความเสมอภาคในโอกาส ศักดิ์ศรีของมนุษย์ การไม่ให้อภิสิทธิ์แก่ผู้ใด การมีโอกาสได้รับบริการของรัฐและสังคมเท่าเทียมกัน ส่วนความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตย มีความหมายกว้างไกลถึงความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ รวมทั้งโอกาสได้รับการศึกษาขั้นต่ำของพลเมืองทั้งปวง และโอกาสศึกษาชั้นสูง ของผู้ที่สามารถจะเรียนได้

Plano(1973: 1079-110) ให้นิยามประชาธิปไตยว่า เป็นระบบการปกครองแบบหนึ่งที่อำนาจทางการเมืองในที่สุดนั้นอยู่ที่ประชาชน ในรัฐประชาธิปไตยพหุนิยมสมัยใหม่ตามปกติอำนาจจะถูกกลุ่มหรือสถาบันต่าง ๆ นำ ไปใช้ในระบบสัมพันธ์ซับซ้อน ซึ่งจะเกี่ยวข้องถึงการประนีประนอมหรือต่อรองในกระบวนการตัดสินใจอุดมการณ์ของประชาธิปไตย รวมถึงแนวความคิดเหล่านี้

1. ปัจเจกชนนิยม ซึ่งยึดหลักว่า หน้าหลักของรัฐบาล คือ การทำให้เอกชนแต่ละคนได้บรรลุศักยภาพแห่งการพัฒนาที่สูงสุด
2. เสรีภาพ ซึ่งอนุญาตให้บุคคลทุกคนมีปริมาณเสรีภาพมากที่สุดที่ไม่ขัดต่อความมีระเบียบเรียบร้อยของสังคม
3. ความเสมอภาค ซึ่งถือว่าทุกคนถูกพระเจ้าสร้างขึ้นมาให้เท่าเทียมกัน และมีสิทธิและโอกาสต่าง ๆ เสมอกัน

4. ภราดรภาพ ซึ่งอธิบายว่าเอกชนจะไม่ใช้เสรีภาพไปในทางที่ผิด แต่จะร่วมมือกันเพื่อสร้างสังคมที่ดีพร้อม ในฐานะที่เป็นระบบการเมือง ประชาธิปไตย เริ่มต้นด้วยฐานคติแห่งอธิปไตยของปวงชน การมอบอำนาจสูงสุดทางการเมืองให้แก่ประชาชน ทั้งสมมติว่าคนสามารถควบคุมชะตากรรมของตนเองได้และสามารถตัดสินใจหาศีลธรรม และการตัดสินใจหาภาคปฏิบัติในชีวิตประจำวันของตนเองได้ ประชาธิปไตยต้องการระบบการตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนฐานของการ

ปกครองโดยคนข้างมากและคุ้มครองสิทธิของคนข้างน้อย มีการค้าประกันที่มีประสิทธิภาพต่อเสรีภาพทางการเมือง การพิมพ์ ศาสนา การรวมตัวกัน การร้องทุกข์ และความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายเป็นสิ่งที่ต้องมีอยู่ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยมีการเมือง พรรคและนักการเมืองเป็นตัวกระตุ้นให้ระบบประชาธิปไตยทำงานได้

1. จะต้องมีความเชื่อมั่น ศรัทธาต่อหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ พลเมืองในสังคมนั้น ๆ ต้องการให้มีการปกครองระบบนี้มากกว่าระบบอื่น ๆ รวมทั้งเห็นด้วยกับหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยว่าเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งในสังคมไทยคนส่วนใหญ่ในสังคมจะต้องมีจิตใจสนับสนุนหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และจะต้องตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองเพื่อจะให้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ชาติ

2. จะต้องยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล หลักความเสมอภาคของบุคคล หลักแห่งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น รวมทั้ง เคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นในการพูดแสดงความคิดเห็น และการแสดงออก แม้ว่าความคิดเห็นเหล่านั้นตนเองจะไม่เห็นด้วยก็ตาม ซึ่งย่อมพร้อมที่จะยอมรับหรือมีความอดกลั้นต่อการปฏิบัติที่แตกต่างไปของผู้อื่น ตราบใดที่พฤติกรรมเหล่านั้นมิได้ขัดต่อสิทธิเสรีภาพของตนหรือผู้อื่นผู้ใด

3. เคารพในกติกาของการปกครองแบบประชาธิปไตย คือ หลักการตัดสินใจด้วยเสียงข้างมาก โดยมีข้อผูกพันที่จะต้องได้รับการปฏิบัติตามจากทุก ๆ ฝ่าย โดยจำเป็นให้ความคุ้มครองในสิทธิเสรีภาพของเสียงส่วนน้อยด้วย เพื่อเป็นหลักประกันว่า การแก้ไขปัญหานั้น ๆ กระทำไปเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยวางอยู่บนพื้นฐานของหลักแห่งเสรีภาพและความเสมอภาค ส่วนของเสียงส่วนน้อยที่ไม่เห็นด้วยก็จะต้องได้รับความคุ้มครองมิใช่จะถูกกำจัดออกไปจากสังคมยิ่งไปกว่านั้น การปกครองแบบประชาธิปไตย ยังเน้นถึงการปฏิบัติต่อกันอย่างยุติธรรม การเคารพในกฎหมาย และสิทธิของบุคคลที่จะได้รับการพิจารณาคดีตามกฎหมายโดยยุติธรรมอีกด้วย

4. สนใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง โดยติดตามข่าวสารของบ้านเมือง อาทิ การตัดสินใจหรือกำหนดนโยบายของรัฐบาล รวมทั้งการใช้สิทธิเลือกตั้ง

5. ต้องเป็นผู้มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน และมีความเชื่อมั่นในตนเอง อาทิ มีการปฏิบัติตนในฐานะที่เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ดี ได้แก่ การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีความเชื่อมั่นอยู่เสมอว่าจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยเหตุความสำคัญของการปฏิบัติเช่นนี้ว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคม รวมทั้ง การปฏิบัติตามกฎหมาย การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม และการเสียภาษีเป็นต้น

6. เป็นผู้ที่มีทัศนคติและมองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ และมีความเชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่และสถาบันของทางราชการ สิ่งนี้นับว่ามีความจำเป็นต่อความสำเร็จของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอยู่ไม่น้อย เพราะการเมืองเป็นเรื่องของความร่วมมือร่วมใจกันและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานของสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ได้ ประชาชนจะต้องเชื่อมั่นและศรัทธาว่าระบอบประชาธิปไตย จะช่วยแก้ปัญหาและภาวะวิกฤตต่าง ๆ ของสังคมได้ดีกว่าระบบการปกครองอื่น ๆ ต้องมีความเชื่อว่า มนุษย์สามารถปกครองตนเองได้ การมองโลกในแง่ดีจะช่วยให้มนุษย์เอาชนะสิ่งแวดล้อมได้ ทั้งนี้ระบอบประชาธิปไตยจะช่วยให้เกิดความมั่นใจแม้จะเป็นไปอย่างเชื่องช้าก็ตาม

7. จะต้องรู้จักการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และในทางสร้างสรรค์โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการใช้อำนาจหน้าที่และการปฏิบัติงานของทางราชการเพราะถ้าปล่อยให้ข้าราชการทำอะไรก็ได้โดยไม่มีการคัดค้าน ควบคุมและตรวจสอบแล้ว อาจทำให้หลงอำนาจได้ง่าย

8. จะต้องเป็นผู้ไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการ กล่าวคือ ในสังคมใดหากคนส่วนใหญ่มีจิตใจดังกล่าว ก็เป็นการยากที่จะทำให้ระบอบประชาธิปไตยประสบความสำเร็จขึ้นได้ ทั้งนี้ผู้ที่มีจิตใจแบบเผด็จการนั้น คือ มีความเชื่อว่าการปกครองสังคมมนุษย์เป็นเรื่องของเจตนาจะทำลาย, มีความรู้สึกผูกพันกับสังคมและประเพณีสูงมาก, ไม่เชื่อในเรื่องความเสมอภาค, เชื่อว่าสิทธิในทรัพย์สินเป็นสิทธิพื้นฐานอันมีค่าที่สุดของมนุษย์ ดังนั้นจึงไม่สามารถแยกสิทธิในทรัพย์สินออกจากเสรีภาพได้, มีความเชื่อว่าคนมีความต้องการทางอารมณ์และข่อมแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าการใช้เหตุผล และมีความเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปเป็นสิ่งที่ไม่เหมือนกันโดยมองว่าการเปลี่ยนแปลงจะเป็นการทำลายมากกว่า

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปประเด็นของลักษณะหรือบุคลิกภาพของบุคคล ซึ่งมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยว่าจะต้องมีลักษณะดังนี้ คือ การที่มีความเชื่อมั่นในศรัทธา และสนับสนุนหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย การเคารพในศักดิ์ศรี ความเสมอภาค และเสรีภาพของบุคคล การเคารพในกฎหมาย การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การมีความสำนึกในหน้าที่พลเมือง การมีความไว้วางใจในเพื่อนมนุษย์ การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์และการเป็นผู้ที่ไม่มิจิตใจเป็นเผด็จการ

ขณะที่ตามความเห็นของ ธวัช ทันทอดาส (2528: 37 – 64) แล้ว เขาได้สรุปลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

1. ยึดหลักที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน นั่นคือ ประชาชนเป็นแหล่งที่เกิดและเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองตนเอง ประชาชนมีอำนาจควบคุมรัฐบาลไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม
2. ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการปกครองโดยประชาชน และได้รับความยินยอมจากประชาชนตามหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนเพราะประชาชนเป็นหัวใจสำคัญของประชาธิปไตย
3. ยึดหลักการปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชน นั่นคือ องค์การในการปกครองต้องดำเนินการให้เกิดผลดีแก่ประชาชนทั้งปวง ความมุ่งหมายของรัฐบาลซึ่งใช้อำนาจปกครองจะต้องถือเอาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง
4. ยึดหลักการรับเอาและถือเอาเจตนารมณ์ของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญ นั่นคือ รัฐบาลจะต้องรับฟังความต้องการของประชาชนที่มีเหตุผลโดยชอบด้วยดีและต้องนำไปปฏิบัติตามความสามารถและกำลังของประเทศเพื่อให้บังเกิดผลตามความต้องการของประชาชน
5. ยึดหลักการปกครองโดยเสียงข้างมากที่ไม่ละเมิดสิทธิของชนส่วนน้อย นั่นคือการแก้ปัญหา การหาข้อยุติ และการตัดสินใจจะต้องใช้หลักเสียงข้างมาก แต่การใช้เสียงข้างมากก็ต้องกระทำด้วยความระมัดระวังมิฉะนั้นจะกลายเป็นเผด็จการของเสียงข้างมาก

6. ยึดหลักความเห็นพ้องต้องกันหรือความยินยอม นั่นคือ การกระทำใด ๆ จะต้องได้รับความเห็นพ้องจากประชาชนโดยส่วนรวม

7. ยึดหลักการใช้เหตุผล นั่นคือ การให้คนใช้เหตุผลในการแสดงออกและในการดำเนินงาน รวมตลอดถึงการกำหนดนโยบาย การแสดงความคิดเห็น การแก้ปัญหา การพัฒนา การเปลี่ยนแปลง และการปรับปรุง

8. ยึดหลักความเสมอภาค นั่นคือ การให้บุคคลมีความเท่าเทียมกันในทางการเมือง กฎหมาย และ โอกาส

9. ยึดหลักกฎหมาย นั่นคือ การยึดถือกฎหมายเป็นกฎเกณฑ์หรือกติกาในการดำเนินการต่าง ๆ

10. ยึดหลักเสรีภาพ นั่นคือ การให้โอกาสบุคคลเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ ระบบประชาธิปไตยมุ่งหวังที่จะให้ได้มาซึ่งเสรีภาพและพร้อมกันนั้นก็จะต้องให้ความคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลให้มีความมั่นคงแต่การใช้เสรีภาพจะต้องไม่ไปละเมิดประโยชน์ของบุคคลอื่น

11. ยึดหลักศีลธรรม ศีลธรรมเป็นหลักการที่ควบคุมมิให้บุคคลกระทำการที่เป็นการเบียดเบียนโดยมิชอบ แต่มุ่งสนับสนุนให้มนุษย์ได้เอื้อเพื่อช่วยเหลือกันและมีจิตใจในการปฏิบัติการด้วยคุณธรรม

12. ยึดหลักความเป็นธรรม นั่นคือ ผู้ปกครองจะต้องมีความชอบธรรมในการดำเนินการต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงของระบบการปกครองและเพื่อสิทธิเสรีภาพของปวงชน

13. ยึดหลักการพหุนิยมทางสังคม นั่นคือ การถือว่าอำนาจในระบบการเมืองไม่ควรจะรวมอยู่ในที่เดียวแต่ควรกระจายไปยังกลุ่มประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ที่รวมกันขึ้นด้วยความสมัครใจ กลุ่มเหล่านี้อาจมีทัศนคติ ความคิดเห็น ความต้องการที่แตกต่างกัน

14. ยึดหลักเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของมนุษย์ ประชาธิปไตยถือว่าบุคคลมีความสำคัญยิ่ง การปกครองจึงต้องเป็นไปเพื่อรักษาประโยชน์ของบุคคล รัฐและรัฐบาลเกิดมาเพื่อประชาชน ดังนั้น กฎหมาย นโยบาย หน่วยงาน และการปฏิบัติต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อจะให้บริการแก่บุคคล

15. ยึดหลักการประนีประนอม ประชาธิปไตยต้องการให้มีการประนีประนอมในด้านความคิดเห็นและการกระทำด้วยการให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรีโดยยึดหลักที่ว่าไม่มีผู้ใดผูกขาดจริงหรือสติปัญญาไว้แต่ผู้เดียวแต่ทุกฝ่ายย่อมมีเหตุผลที่ดีที่สุดเป็นข้อประนีประนอม

16. ยึดหลักการยอมรับข้อสงสัย นั่นคือ มีใจกว้าง ยับยั้งการผูกขาดความคิดเห็น หรือการกระทำที่เผด็จการด้วยการยอมรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ ก่อนที่จะมีการกำหนดนโยบายใด ๆ และแม้จะกำหนดขึ้นแล้วก็ตามก็จะเปิดโอกาสให้มีการปรับปรุงแก้ไขได้

17. ยึดหลักการแบ่งประโยชน์และคุณค่าต่าง ๆ นั่นคือ ประชาชนจะต้องได้รับประโยชน์ เช่น รายได้ที่เป็นธรรม สวัสดิการที่จำเป็น เป็นต้น

18. ยึดหลักการยึดมั่นในคุณค่าแห่งความเป็นพลเมือง นั่นคือ มีความคิดและการยึดมั่นร่วมกันว่าเป็นสมาชิกของประเทศหรือระบบการเมืองเดียวกัน สำนึกในคุณค่าที่ว่าตนเป็นพลเมืองที่ต้องมีบทบาทในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศ

19. ยึดหลักรัฐธรรมนูญ นั่นคือ การปกครองที่ยึดหลักรัฐธรรมนูญมิใช่เป็นปกครองที่ยึดเอาอำนาจความรู้สึก

20. ยึดหลักความยินยอม นั่นคือ การยอมให้มีการโต้แย้ง คัดค้านจากบุคคลหรือกลุ่มของประชาชน

โดยสรุปแล้ว ทศนะของรัชกาลก็ได้แตกต่างจากคนอื่น ๆ มากนัก เพียงแต่ขยายในบางประเด็นให้กว้างขึ้นเพื่อความเข้าใจที่ดีกว่า จากการศึกษาถึงวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสามารถสรุปลักษณะสำคัญ ๆ หรือหลักการที่เป็นแก่นแกนของรูปแบบประชาธิปไตยได้ดังนี้

1. รัฐบาลได้มาโดยการเลือกตั้งซึ่งต้องกระทำโดยเสรีและยุติธรรม การออกเสียงต้องกระทำเป็นความลับ และการนับคะแนนต้องเปิดเผยและ ตรวจสอบโดยประชาชนที่ไม่ใช่ข้าราชการ ซึ่งวิธีการเลือกตั้งนั้นถือเป็นหัวใจของระบอบประชาธิปไตย หรือกล่าวได้อีกอย่างว่า ถ้าไม่มีการเลือกตั้ง ก็ไม่มีประชาธิปไตย (สมเกียรติ วันทะนะ, 2551ก: 5; เสนีย์ คำสุข, 2550: 90; ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, 2546: 1-27; Dahl, 1989: 221)

2. รัฐบาลที่เปิดเผยและตรวจสอบได้ รัฐบาลที่เปิดเผยมีความสำคัญต่อประชาธิปไตยเพราะประชาชนสามารถทราบถึงสถานะของบ้านเมืองได้ทันการณ์ และเป็นการพิทักษ์เสรีภาพให้แก่ปัจเจกบุคคลที่เป็นพลเมืองด้วย นอกจากนั้นยังต้องถูกตรวจสอบได้สามมิติ คือการตรวจสอบได้ทางกฎหมาย การเมือง และการคลัง (สมเกียรติ วันทะนะ, 2551ข: 261-264)

3. สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล คือ ความคิดหรือความสำนึกขั้นพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย (ชัชวาลย์ ทัดศิริวัช, 2550: 93; สมเกียรติ วันทะนะ, 2551ก: 2-4) ซึ่งถือว่าพื้นฐานดังกล่าวมีความจำเป็นต่อความสำเร็จและเข้มแข็งของประชาธิปไตย

4. ขันติธรรม ในสังคมประชาธิปไตย นอกจากบุคคลจะมีสิทธิและเสรีภาพแล้วบุคคลยังต้องให้ความเคารพและอดกลั้นในกรณีที่บุคคลอื่นมีความเห็นหรือพฤติกรรมที่ต่างไปจากตนเอง (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2551: 74; ชัชวาลย์ ทัดศิริวัช, 2550: 109; สมเกียรติ วันทะนะ, 2551ข: 271-272; Pye: 2000: 24)

5. หลักการปกครองโดยกฎหมาย ผู้ที่บัญญัติกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายย่อมต้องอยู่ภายใต้กฎหมายแบบเดียวกันไม่มีข้อยกเว้น ไม่ว่าจะมาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งล้วนต้องรับผิดชอบทางกฎหมายต่อศาลเช่นเดียวกับประชาชน (สมเกียรติ วันทะนะ, 2551ข: 262; เขาวนะ ไตรมาส, 2547: 81-114) หลักการปกครองโดยกฎหมาย จึงเป็นหัวใจของหลักรัฐธรรมนูญนิยม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ประกันความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตย (สมเกียรติ วันทะนะ, 2551ก: 19)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม

วัฒนธรรมทางการเมืองที่สำคัญของสังคมไทยอีกประการก็คือ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ยึดหลัก “อำนาจเป็นธรรม” โดยมาตรฐานความชอบธรรมถูกกำหนดด้วยอำนาจเป็นเกณฑ์หลัก ทำให้ความเห็นของผู้มีอำนาจถูกต้องมากกว่าความเห็นของผู้ไร้อำนาจ ความถูกผิดมิได้ถูกกำหนดด้วยเหตุผลและข้อเท็จจริง สังคมถูกครอบงำด้วยวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยมที่มีค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจ และผู้ทรงอำนาจมีแนวโน้มที่จะใช้อำนาจเพื่อแสดงความยิ่งใหญ่แห่งตน (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2536: 20) สิ่งที่เห็นได้ชัดในเรื่องของอิทธิพลของวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยมในสังคมไทยเห็นจะเป็นเรื่อง การที่คนไทยผูกพันกับการยอมรับในบทบาทและอำนาจของราชการ หมายความว่า ประชาชนยอมรับว่าตนเองไม่มีอำนาจหรือความสามารถทางการเมืองแต่อย่างใด แต่บุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการนั้น เป็นบุคคลที่มีอำนาจมีอิทธิพลและมีบารมี ประชาชนมักให้ความยำเกรงและเชื่อฟังในอำนาจ (สุจิต บุญบงการ, 2537: 69)

สิ่งที่น่าสังเกตถึงสาเหตุว่าทำไมคนไทยจึงมีทัศนคติดังที่กล่าวมา คงเป็นเพราะสภาพแวดล้อมทางการเมืองของไทยในอดีตซึ่งไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของชาติใดมาก่อน ถือว่าเป็นปัจจัยที่เสริมให้วัฒนธรรมทางการเมืองไทยมีลักษณะนิยมอำนาจเพราะระบบการเมืองไทยยึดถือหลักการปกครองโดยคน ๆ เดียว หรือหมู่คณะมาเป็นเวลานานหลายร้อยปี ซึ่งเป็นลักษณะของการนิยมตัวบุคคลมากกว่าหลักการ นิยมระบบอุปถัมภ์ตลอดจนนิยมระบบเจ้าขุนมูลนาย แม้ว่าต่อมาจะมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยแล้ว แต่ความเคยชินของประชาชนที่มีต่อการระบอบการปกครองแบบเก่าที่เป็นอำนาจนิยมยังคงอยู่ ซึ่งก็คือการปกครองโดยตัวบุคคลที่อาศัยความชอบธรรมจากอำนาจบุคลิกภาพ อาทิ ความเด็ดขาดในการตัดสินใจ หรือความเชื่อว่าอำนาจเป็นแหล่งที่มาของความศรัทธาให้สังคมไทยยกย่องผู้มีอำนาจโดยเฉพาะอำนาจทางการเมืองที่มีผลต่อการบริหารจัดการในประเทศที่ยังต้องให้ผู้แทนเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งประเทศอยู่

ภายใต้แนวคิดหรือคำอธิบายเกี่ยวกับอำนาจนิยม ทั้งในเรื่องของลักษณะของอำนาจนิยม และบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมที่ทำให้เห็นภาพของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมได้ชัดเจนมากขึ้น ดังนี้

Rokeach(1963: 34) ได้ชี้ให้เห็นว่าลักษณะของบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม ได้แก่ การสยบต่อผู้มีอำนาจ มีทัศนคติแบบไม่กลัววิพากษ์วิจารณ์ในการอำนาจ มีความเห็นแก่ตัว ยึดในระเบียบแบบแผนดั้งเดิม นิยมการใช้อำนาจเด็ดขาด

Lipset(1969: 216) ได้อธิบายถึง ลักษณะอำนาจนิยมตามทัศนะทางจิตเวชว่า บุคคลที่มีลักษณะอำนาจนิยมเป็นบุคคลที่ชอบการบังคับขู่เข็ญ มีความกังวล มีความสงสัยเป็นบุคคลที่ปฏิเสธตัวเอง มีแนวโน้มที่ต่อต้านอำนาจ มีข้อจำกัดในความสามารถที่จะได้รับความพึงพอใจจากผู้อื่น ต้องการครอบงำหรือไม่ยอมจำนน ขาดความอดกลั้น มีวิธีแก้ปัญหาดำเนินการ ชอบแนวทางที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ชอบภรรยาที่เฉย ๆ เฉื่อยชา เป็นบุคคลที่อำพรางความเป็นศัตรูไว้เบื้องหลังด้วยการแสดงความเป็นมิตรต่อผู้อื่น เป็นบุคคลที่พยายามหลอกลวงผู้อื่นว่าตนเป็นคนซื่อสัตย์

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2538: 267-268) ยังกล่าวอีกว่า วัฒนธรรมอำนาจนิยมนอกจากจะพบเห็นโดยทั่วไปในประเทศที่มีการปกครองแบบเผด็จการแล้วในประเทศที่เพิ่งเปลี่ยนแปลงจากระบอบอำนาจนิยมไปสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะในประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่ยากจนและความรู้จะยังคงยึดถือค่านิยมหรือทัศนคติทางการเมืองแบบอำนาจนิยมดั้งเดิม

โดยสรุปเมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยม จึงเป็นลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองที่เกิดขึ้นภายใต้สังคมที่มีการปกครองแบบอำนาจนิยมหรือเผด็จการ อำนาจการปกครองทั้งหมดเป็นของผู้ปกครอง ประชาชนถูกตัดขาดออกจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือเกิดขึ้นได้เฉพาะที่เป็นคำสั่งของผู้ปกครองเท่านั้น นอกจากนั้นประชาชนยังถูกปลูกฝังให้เชื่อว่าประชาชนที่ดีหรือพลเมืองที่ดีจะต้องเชื่อฟัง ยอมรับ และปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ผู้ปกครองกำหนด ประชาชนที่ดีต้องมีวินัยไม่กระทำการเรียกร้องอันก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายต่อประเทศ (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2551: 70-71; สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2538: 267-268)

ลักษณะบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม เป็นวัฒนธรรมที่นิยมผู้ที่มีอำนาจ ซึ่งนักรัฐศาสตร์แยกพิจารณาออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1) อำนาจนิยมในฐานะที่เป็นอุดมการณ์หรือแนวความคิด โดยมีลักษณะดังนี้คือ ไม่เชื่อมั่นศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ที่จะใช้เหตุผลในการตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่เชื่อในสิทธิเสรีภาพในปัจเจกบุคคล ปฏิเสธความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ไม่ต้องการให้ประชาชนมีความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากผู้นำหรือรัฐบาล อำนาจสูงสุดในการปกครองและการตัดสินใจสำคัญ ๆ ของประเทศอยู่ที่บุคคลคนเดียวหรือกลุ่มเดียว การคัดค้านหรือการต่อต้านรัฐบาลไม่ว่าในกรณีใด ๆ ถือว่าเป็นการทำลายความมั่นคงและความสามัคคีของคนในชาติ

2) อำนาจนิยมในฐานะที่เป็นระบบการเมืองการปกครองหรือรูปแบบการปกครอง มีลักษณะคือ อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจอควบคุมของรัฐอยู่ที่ผู้นำเพียงคนเดียวหรือกลุ่มเดียว การตัดสินใจใด ๆ ไม่จำเป็นต้องมีการปรึกษาหารือหรือได้รับความยินยอมจากประชาชน ไม่มีองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบาล ขัดขวางการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งรัฐอาจมีการใช้กำลังในการเข้าปราบปรามกลุ่มคนที่ท้าทายหรือต่อต้านอำนาจรัฐ และสิ่งที่กระทำถือว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม

3) อำนาจนิยมในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต บุคคลที่อยู่ในสังคมเช่นนี้จะมีความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติที่นิยมการปกครองแบบใช้อำนาจเด็ดขาดในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ชอบผู้นำเข้มแข็ง นับถือระบบอาวุโส ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ไม่ต้องการให้ใครคิดเห็นขัดแย้งกับตน ยึดมั่นในความคิดของตนเองเป็นใหญ่โดยไม่ฟังคนอื่น ยึดมั่นในตัวเองมากกว่าหลักการ ไม่นิยมการประนีประนอม

แต่เมื่อมองในภาพของเหตุผลที่สังคมไทยยังคงยึดถือแนวทางของวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยมอยู่ก็อาจเป็นเพราะการพัฒนาทางการเมือง และการปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยในขณะที่ประชาชนคนไทยยังไม่พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหัน กล่าวคือปี พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างหลายประการที่ทำให้ระบบอำนาจนิยมอ่อนตัวลง เช่น การปล่อยวางจากการควบคุมทางเศรษฐกิจอย่างสมบูรณ์ของภาครัฐ ทำให้เกิดชนชั้นกลางที่สืบเชื้อสายมาจากชาวจีน การเปิดโอกาสทางการศึกษา และการเปิดโอกาสในการรับราชการ สิ่งเหล่านี้เป็นการเปิดให้ชนชั้นล่างเดิมหรือไพร่สามารถเลื่อนชั้นทางสังคมโดยใช้ความสามารถส่วนบุคคลได้ แต่ถึงกระนั้น ก็ดีกระบวนการดังกล่าวก็ถูกแทรกเป็นระยะ ๆ โดยเผด็จการทหาร เข้ามาล้มล้างระบบประชาธิปไตย เช่น ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีการฟื้นฟูวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมอย่างเอาจริงเอาจัง ตัวนายกรัฐมนตรีคือจอมพลสฤษดิ์เอง มีอำนาจตามมาตรา 17 ที่สามารถสั่ง

ประหารชีวิตคนได้ โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการยุติธรรม และมีการใช้อำนาจอย่างเด็ดขาดเพื่อจัดพวกนอกกริตนอกรอย เป็นสิ่งที่พบได้อยู่เสมอ เช่นการลงโทษประหารชีวิตผู้ลอบวางเพลิงทันทีในที่เกิดเหตุ และจำกัดผู้กระทำการเป็นคอมมิวนิสต์ คำประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 12 ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2501 ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนยิ่งขึ้นในสถานที่ที่จะกักขังผู้ต้องหาไว้ตลอดระยะเวลาการสอบสวน (ลิขิต ชีรเวคิน, 2541: 160-167)

หลังยุคจอมพลสฤษดิ์ สถาบันทหารก็ได้สืบทอดอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในการปกครองประเทศมาเป็นรุ่น ๆ โดยใช้อิทธิพลบีบเอาระบบการเมืองและใช้วิธีปฏิวัติรัฐประหารเป็นระยะ ๆ เมื่อเห็นว่าจะไม่สามารถควบคุมรัฐบาลพลเรือนให้อยู่ในอำนาจได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ความพยายามเดิมของคณะราษฎรที่ต้องการล้มล้างระบอบอำนาจอานิยมเบ็ดเสร็จเด็ดขาด โดยเอาระบอบประชาธิปไตยมาแทนที่นั้นไม่ประสบผลสำเร็จ กลับกลายเป็นการสร้างกลุ่มผู้ปกครองรุ่นใหม่คือทหาร ข้าราชการขึ้นมา ที่ยังรักษาวัฒนธรรมอำนาจอานิยมไว้อย่างเหนียวแน่น (ลิขิต ชีรเวคิน, 2541: 171)

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยถูกปลูกฝังความเป็นอำนาจอานิยมโดยไม่รู้ตัว หรืออาจฝังอยู่ในลักษณะความเป็นคนไทยไปแล้ว ขณะเดียวกันกระแสของประชาธิปไตยจากตะวันตกก็เข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยอาศัยหลักการของความเป็นประชาธิปไตยที่เน้นหลักการ เหตุผล ความเสมอภาค เสรีภาพ เป็นต้น ซึ่งจากทัศนคติของลิขิตจะเห็นได้ชัดเจนถึงที่มาที่ไปของลักษณะความเป็นอำนาจอานิยมของบঙ্গคมไทยนั่นเอง

อย่างไรก็ดีอำนาจอานิยมหรือเผด็จการอาจจะไม่ใช่สิ่งเลวร้ายเสมอไป ในมุมมองของนักคิดทางพุทธศาสนา คือท่านพุทธทาสภิกขุเห็นว่า ถ้าประชาธิปไตยหมายถึงการทำตามใจกิเลสตนโดยใช้เป็นเครื่องมือการเอาเปรียบผู้อื่น ถือว่าเป็นการปกครองที่ไม่เป็นธรรม ในทางกลับกันการเผด็จการโดยธรรม สามารถสร้างประโยชน์สุขแก่ส่วนรวมได้ ดังเช่นพระพุทธเจ้าซึ่งถือว่าเป็นนักเผด็จการองค์หนึ่งถ้าดูจากพระธรรมวินัยที่ท่านใช้ปกครองสงฆ์ แต่การเผด็จการของท่านเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ดังนั้นประเด็นอยู่ที่คุณธรรมของตัวบุคคลมากกว่าระบบ (พุทธทาสภิกขุ อังใน ชมรมพัฒนาสังคม, 2534: 83-87)

เมื่อศึกษาวิเคราะห์วัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจอานิยมแล้ว สามารถสรุปลักษณะสำคัญของอำนาจอานิยม ซึ่งเป็นคู่ตรงข้ามของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดังนี้

1. รัฐบาลได้มาโดยการแต่งตั้งหรือคัดสรรจากบุคคลที่มีอาชีพหลากหลาย โดยไม่จำเป็นต้องมีการเลือกตั้งหรืออาจมองว่าการได้มาโดยวิธีการใด ๆ ก็ตามไม่สำคัญเท่ากับตัวบุคคลที่จะมานั้นด้วยวิธีนั้น ๆ รัฐบาลที่ได้มาด้วยวิธีดังกล่าวถือว่าไม่คำนึงถึงสิทธิการเมือง และการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง เพราะไม่ให้ตำแหน่งทางการเมืองมาจากการเลือกตั้งของประชาชนทั้งหมด (เสนีย์ คำสุข, 2550: 124)

2. รัฐบาลไม่ต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ไม่เปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบ นั่นคือรัฐบาลที่มีที่มาไม่ถูกต้องตามกฎหมายซึ่งสิทธิที่จะไม่รับผิดชอบต่อประชาชนได้ ทั้งนี้เพราะลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นอำนาจนิยม ประชาชนจะเชื่อฟังคำสั่งของรัฐหรือไม่ก็รัฐจะเป็นตัวบีบบังคับให้ประชาชนต้องปฏิบัติตาม การตรวจสอบย่อมไม่เกิดขึ้นในสังคมที่เป็นอำนาจนิยม

3. เน้นหน้าที่มากกว่าสิทธิ เสรีภาพ เพราะผู้นำจะวางกรอบให้ประชาชนปฏิบัติตามโดยหน้าที่เท่านั้น ขณะที่การปกครองแบบอำนาจนิยมจะจำกัดสิทธิทางการเมืองทั้งหมด โดยไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะอ้างความชอบธรรมในการปกครอง แต่ในด้านอื่น ๆ เช่น สังคม เศรษฐกิจ มักไม่มีการควบคุมเท่าไรนัก เน้นไปที่การรักษาอำนาจระดับชาติมากกว่าที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของประชาชนมากนัก (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2551: 71)

4. เน้นอัตลักษณ์มากกว่าขันติธรรม ประชาชนที่อยู่ในวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยมจะยึดมั่นในเอกลักษณ์หรือความเป็นตัวของตัวเองมากกว่า หรือกล่าวได้อีกว่ามีความเห็นว่ามีลักษณะดีเด่นพิเศษกว่าคนอื่น ๆ หรือกลุ่มอื่น ๆ

5. คำสั่งหรือประกาศของรัฐคือกฎหมาย หลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรมใช้ไม่ได้กับวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยม เพราะกฎหมายสูงสุดจะถูกยกเลิกได้ง่ายโดยอำนาจนอกระบบ อาทิ กองทัพและกลไกของรัฐ ประกาศ คำสั่ง แล่งการณ์ และกฎระเบียบต่าง ๆ ที่คณะรัฐประหารออกมาบังคับใช้ ซึ่งการบังคับใช้และยกเลิก สอดคล้องกับแนวคิดและหลักการเชิงลบทางกฎหมาย “ใครเป็นผู้จัดทำกฎหมาย คนนั้นย่อมได้รับประโยชน์” (เสนีย์ คำสุข, 2550: 124-125) กล่าวโดยสรุปก็คือการปกครองโดยอำเภอใจของคนยังเหนือกว่าการปกครองโดยกฎหมายนั่นเอง

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่ค่อนข้างมั่นคง ถาวรและแสดงออกอย่างคงเส้นคงวาต่อวัตถุ สิ่งของ สถานการณ์ บุคคลหรือเรื่องราวของบุคคล ซึ่งก็คือ การมีใจโอนเอียงไปในทางบวกหรือทางลบต่อบางคนหรือบางอย่างในสภาวะแวดล้อมหนึ่ง ๆ เป็นผลผสมผสานของความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งคนใดคนหนึ่ง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งออกมาในรูปการประเมินค่าอันอาจเป็นไปในทางยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้และความรู้สึกเหล่านั้นมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งขึ้น (สร้อยตระกูล (ตวยานนท์) อรรถมานะ, 2545) และทัศนคดียังอาจหมายถึงกลุ่มของความรู้สึกที่มั่นคง ความเชื่อ ความโน้มเอียงของพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อวัตถุ สิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจะเป็นการแสดงถึงความพร้อมทางจิตใจของบุคคลที่แสดงออกมาทางด้านอารมณ์ว่า ชอบหรือไม่ชอบก็ได้และมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมไปในทางสนับสนุนหรือต่อต้านต่อสิ่งต่างๆ ดังกล่าวนั้น ทั้งนี้ บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด บุคคลนั้นจะต้องมีประสบการณ์โดยตรงหรือทางอ้อมกับสิ่งนั้น ถ้าบุคคลนั้นไม่รู้ไม่เห็นไม่เคยได้ยินเกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน บุคคลนั้นจะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งนั้นเลย

ธงชัย สันติวงษ์ (2540: 191) ให้ความหมายทัศนคติ คือสิ่งซึ่งเราทำการอธิบายด้วยวิธีการอ้างอิงถึงสิ่งที่อยู่ในความนึกคิดของผู้บริโภค ซึ่งสิ่งที่เป็นสาเหตุที่อยู่ภายในดังกล่าวนี้เองที่เป็นเหตุให้มีผลกระทบต่อแบบของพฤติกรรมที่แสดงออก ที่ซึ่งเป็นส่วนที่สามารถสังเกตเห็นได้

ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท และคณะ (2543: 20) ได้อธิบายได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด ๆ อันได้จากประสบการณ์หรือการเรียนรู้และเป็นแนวโน้มที่จะแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมในทางสนับสนุนหรือต่อต้านสิ่งนั้น

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2542:44) ให้ความหมายทัศนคติ คือ ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งผู้บริโภคเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต โดยใช้เป็นตัวเชื่อมระหว่างความคิดและ

พฤติกรรม นักการตลาดนิยมใช้เครื่องมือการโฆษณาเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์และตราสินค้า

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538: 106) ได้กล่าวว่า ทัศนคติ (Attitude) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่างๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือทางต่อต้านก็ได้

เสรี วงษ์มณฑา (2542: 106) ได้กล่าวว่า ทัศนคติ (Attitude) เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของหรือความคิด ทัศนคติเป็นสิ่งที่ชักนำบุคคลให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งนักการตลาดจำเป็นต้องใช้เครื่องมือการตลาดเพื่อกำหนดทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์ หรือชักนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทางบวกต่อผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะมีผลชักนำให้เกิดพฤติกรรมการซื้อสินค้า แต่ในความหมายศัพท์ คือ ความพร้อมที่จะปฏิบัติ (Redness to act) ถ้าเรามีท่าทีความรู้สึกหรือทัศนคติในเชิงบวก เราย่อมปฏิบัติออกมาในทางบวก แต่ถ้าเรามีท่าทีความรู้สึกในเชิงลบ เราก็ปฏิบัติออกมาในทางลบ ทัศนคติจึงมีลักษณะซีฟแมนและคานัค (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2539:188; อ้างอิงจาก Schiffman and Kanuk.n.d.) ให้ความหมายทัศนคติ คือ ความโน้มเอียงที่เรียนรู้เพื่อให้มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

แหล่งที่มาและลักษณะของทัศนคติ

แนวความคิดเกี่ยวกับแหล่งที่มาของทัศนคติมีมากมายหลากหลาย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

สุนทร เถลิ้มเกียรติ (2540: 30) ได้สรุปแนวคิดของ Foster (1952: 119) ไว้ว่าทัศนคติเกิดจากมูลเหตุ 2 ประการคือ

1. ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อสถานการณ์ บุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการได้พบเห็นคุ้นเคย ได้ทดลอง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ เรียกว่าประสบการณ์ทางตรง (Direct Experiences) และโดยการได้ยินได้ฟัง ได้เห็นรูปภาพและได้อ่านเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ แต่ไม่ได้พบเห็น ไม่ได้ทดลองกับความจริงด้วยตนเอง เรียกว่าประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect Experiences) เนื่องจากทัศนคติเป็นเรื่องที่

เกิดจากการเรียนรู้และการเข้าใจ (Cognition) ดังนั้น บุคคลจึงไม่มีทัศนคติต่อสิ่งที่เขาไม่เคยมีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. ค่านิยมและการตัดสินใจ ค่านิยม เนื่องจากกลุ่มชนแต่ละกลุ่มมีค่านิยมและการตัดสินใจ ค่านิยมไม่เหมือนกัน แต่ละกลุ่มอาจมีทัศนคติต่อสิ่งเดียวกันแตกต่างกันก็ได้ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและค่านิยม หรือมาตรฐานของกลุ่มที่บุคคลนั้นดำเนินชีวิตอยู่

สุนทร เกลิมเกียรติ (2540: 30) ได้สรุปแนวคิดของ Allport (1985: 180) ถึงแหล่งที่มาของทัศนคติว่า มีดังนี้

1. การเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ของสังคม และนำเอาสิ่งที่เรียนรู้เหล่านั้นมาเป็นรากฐานของทัศนคติ
2. การแบ่งแยกความรู้ที่ได้มาจากประสบการณ์ของตนเอง เช่น เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูมาดี มักมองโลกในแง่ดี
3. ประสบการณ์ที่ได้รับมาจากเดิม แต่รุนแรงในด้านดีหรือไม่ดี เช่น บุคคลที่ทำให้เกลียดมากมีลักษณะอย่างไร ก็มีทัศนคติไม่ดีต่อบุคคลที่มีลักษณะรูปร่างเช่นนั้นด้วย
4. การเลียนแบบ เช่น การที่บุตรเลียนแบบบิดามารดาของตน เมื่อบิดามารดามีทัศนคติต่อบุคคลหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง บุตรก็มีทัศนคติต่อสิ่งเหล่านั้นด้วย

ซูชีฟ อ่อน โลกสูง (2522: 109 – 110) กล่าวว่าปัจจัยหลายประการที่ทำให้เกิดทัศนคติ เช่น

1. บุคลิกภาพของบุคคล เช่น คนที่เจ้าระเบียบ มักเชื่อมั่นในความคิดเห็นของตนเอง เป็นส่วนใหญ่ มักเชื่อว่าตนเองมีอำนาจเหนือคนอื่น และไม่ค่อยยอมรับทัศนคติของคนอื่น ดังนั้น ทัศนคติของคนเหล่านี้ จึงมาจากความเชื่อมั่นในตนเอง และไม่ยอมให้บุคคลอื่นมีทัศนคติต่างไปจากตน ทำให้มีทัศนคติในทางลบต่อบุคคลอื่น ๆ บุคคลประเภทนี้มักจะมีบุคลิกภาพที่ชอบ

วางอำนาจ ไม่มีการยึดหยุ่น มักยึดมั่นในกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มักจะเก็บความรู้สึกบางอย่างไว้ เนื่องจากความรู้สึกว่าการกระทำสิ่งใด สิ่งหนึ่งที่ต้องการ อาจเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายของสังคม

2. สื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ฯลฯ ล้วนเป็นสิ่งที่มอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคลทั้งสิ้น

3. ความต้องการเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนปรารถนาบุคคลจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่ให้เขาสมปรารถนา ถ้าสิ่งใดทำให้เขาไม่ได้สิ่งที่เขาต้องการ ก็จะทำให้เขามีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น

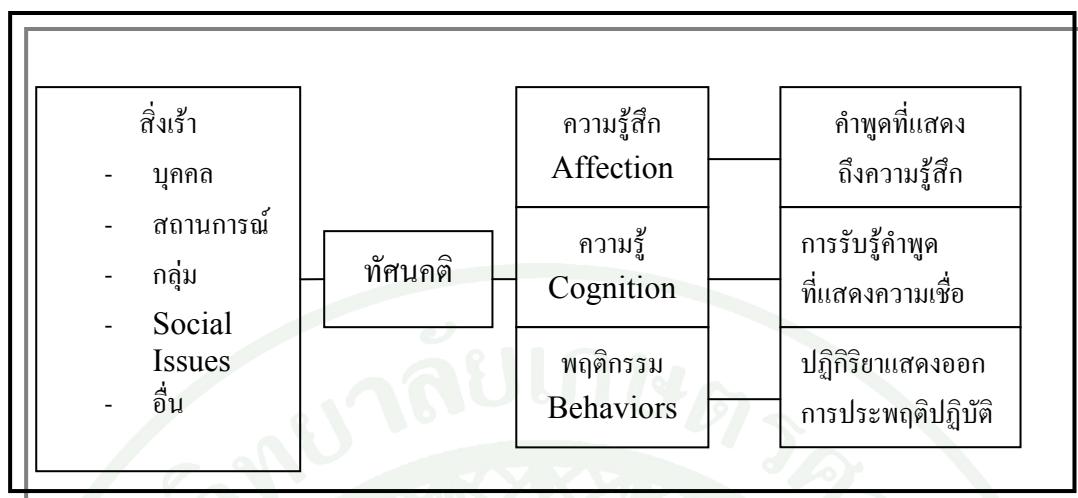
ถวิษ ธาราโกชน (2526: 50) สรุปการเกิดทัศนคติได้ 4 ประการ คือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experience) เป็นประสบการณ์ที่บุคคลได้พบกับเหตุการณ์นั้นมาด้วยตนเอง ซึ่งพบเหตุการณ์นั้น ถ้าเป็นสิ่งที่ดีจะทำให้เกิดการพึงพอใจกลายเป็นทัศนคติที่ดีในทางตรงข้าม ถ้าเป็นความคับข้องใจจะเกิดทัศนคติที่ไม่ดี

2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication From Others) การเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นในสังคม ทำให้เราได้รับทัศนคติหลาย ๆ อย่างไว้โดยไม่ตั้งใจทั้งในกลุ่มครอบครัวและสังคม การรับรู้สิ่งเหล่านี้จากครอบครัว และสังคม ทำให้กลายเป็นทัศนคติได้

3. รูปแบบ (Models) เป็นการมองดูบุคคลอื่นว่าเขากระทำหรือปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างไร แล้วนำรูปแบบมาปฏิบัติหากว่ารูปแบบนั้นได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นสิ่งที่ดี

4. องค์ประกอบของสถาบัน (Institutional Factors) เช่น โรงเรียน วัด ครอบครัว หน่วยงาน สมาคม องค์การต่าง ๆ ซึ่งสถาบันเหล่านั้นมีส่วนสร้างให้เกิดทัศนคติได้แก่ บุคคลได้อย่างมากมาย เช่น โรงเรียนเป็นสถาบันให้ความรู้ และอบรมสั่งสอนให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันข้างหน้า ดังนั้นบุคคลทั่วไปจึงเห็นได้ว่าโรงเรียนเป็นสิ่งที่ดี เพราะช่วยในการ อบรมสั่งสอนบุคคลในสังคมที่จะกระทำต่อสิ่งใด ๆ ไปในทางใดทางหนึ่งเป็นการแสดงออกโดย ไม่ฝ่าฝืนต่อความรู้สึกนึกคิดในสององค์ประกอบข้างต้น

ภาพที่ 1 แสดงทศนคติ พฤติกรรม และส่วนที่เกี่ยวข้อง

ที่มา: Triandis (1971 อ้างใน พลเทพ จันทศรีประเสริฐ, 2526: 12)

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2534: 30-35) ได้กล่าวว่า ลักษณะที่สำคัญของทศนคติมีดังนี้

1. เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ เมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้จะทำให้เกิดความรู้สึกและความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ คือ เกิดเป็นทศนคติและทศนคติไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด
2. เป็นสภาวะทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของบุคคล โดยการโน้มน้าวจิตใจให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งแสดงออกในทางยอมรับหรือไม่ยอมรับและสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก อาจแสดงออกด้วยคำพูดหรือด้วยสีหน้าท่าทางที่พอใจหรือไม่พอใจ
3. เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ แม้ว่าการเกิดทศนคติจะต้องใช้เวลา ใช้ความคิดพิจารณาจากความรู้สึกที่สะสมมาเป็นเวลานานพอสมควร แต่ทศนคติก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามการเรียนรู้ สภาพแวดล้อม สถานการณ์และเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

สรุปได้ว่า ลักษณะของทศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์เป็นสิ่งที่มียิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของบุคคล ทศนคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตามการเรียนรู้ สภาพแวดล้อม สถานการณ์และเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

องค์ประกอบของทัศนคติ

สุพิน เกชาคุปต์ (2539: 45) กล่าวว่า องค์ประกอบของทัศนคติมี 3 ส่วน คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective or emotion component) ได้แก่ ความรู้สึกชอบ-ไม่ชอบ พอใจ-ไม่พอใจ ของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ องค์ประกอบด้านนี้เกิดจากการเรียนรู้แบบมีเงื่อนไขของคนเราในอดีต ซึ่งมีผลต่อความรู้สึกในด้านบวกหรือลบที่มีต่อสิ่งที่ได้รับรู้
2. องค์ประกอบด้านความคิดความเชื่อ (Cognitive or belief component) ทัศนคติของบุคคลที่แสดงออกมาจะทำให้ผู้อื่นได้ทราบว่าบุคคลนั้นมีความเชื่อต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางใด ความเชื่อนี้มีผลต่อการแสดงออกของบุคคล องค์ประกอบด้านความคิดความเชื่อนี้เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคล เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะจากสิ่งแวดล้อมตัวบุคคลนั้น
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral component) เมื่อทัศนคติเป็นส่วนหนึ่งของระบบความคิดความเชื่อของบุคคล ทัศนคติจึงเป็นตัวจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมไปในทางเดียวกับทัศนคติของตน

สรุปได้ว่า ทัศนคติเกิดจากการรู้คิดเชิงประเมินค่าเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทำนองประโยชน์หรือโทษ ทำให้มีความรู้สึกโน้มเอียงไปทางชอบ ไม่ชอบ พอใจมากน้อยต่อสิ่งนั้นๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าทัศนคติเป็นความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งต่างๆ โดยมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ รวมทั้งความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่าง ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือเรื่องใด ผู้วัดอาจจะเลือกวัดองค์ประกอบทางการรู้คิด ความรู้สึกหรือการพร้อมกระทำองค์ประกอบหนึ่ง องค์ประกอบใดเพียงด้านเดียวหรือจะวัดทั้งสามองค์ประกอบพร้อมกันก็ได้

ความสำคัญของทัศนคติ

จากความหมายของทัศนคติ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้มองเห็นภาพของทัศนคติว่า มีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของบุคคลไม่มากนักน้อย จึงอาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมต่างๆ ที่บุคคลแสดงออกเนื่องจากทัศนคติเป็นตัวกำหนด มีนักวิชาการ นักจิตวิทยา หลายรายมองเห็นความสำคัญของทัศนคติว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องศึกษา

ทิตยา สุวรรณชฎ (2527: 647) กล่าวว่า พฤติกรรมจริงที่บุคคลแสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง อาจจะไม่สอดคล้องกับทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้นก็ได้ เพราะการที่จะแสดงออกต่อสิ่งเร้า มิใช่ปฏิกิริยา โดยธรรมชาติต่อสิ่งเร้านั้นเท่านั้น แต่บุคคลนั้นจักต้องพิจารณา ทั้งผลของการมีปฏิกิริยาตอบโต้ด้วยในขณะเดียวกัน ดังนั้น ขนบจารีต นิสัยของบุคคลนั้นและการ คาดผลของการแสดงพฤติกรรมจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลที่จะมี ปฏิกิริยาอย่างไรก็ตามในบางกรณีพฤติกรรมจริงที่บุคคลแสดงออกมาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใด บุคคลหนึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับทัศนคติที่มีต่อสิ่งนั้นก็ได้ การแสดงออกต่อสิ่งเร้า มิใช่ปฏิกิริยา โดยธรรมชาติต่อสิ่งเร้านั้น เนื่องจากมีปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีปฏิกิริยาตอบโต้ของบุคคล ได้แก่ขนบจารีต นิสัยและการคาดผลการแสดงพฤติกรรมของบุคคล

สาเหตุของการเกิดทัศนคติ

สร้อยตระกูล (ดิยานนท์) อรรถมานะ (2545: 22) กล่าวว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดทัศนคติดังนี้

1. ประสบการณ์ส่วนบุคคล การมีประสบการณ์ไม่ว่าจะเป็น โดยทางตรงหรือทางอ้อม ก่อให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้น ๆ โดยประสบการณ์ส่วนบุคคลจะกระทบโดยตรงต่อองค์ประกอบด้าน ความคิดของทัศนคติ ประสบการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกพอใจย่อมก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น ตรงกันข้ามหากประสบการณ์นั้น ๆ ก่อให้เกิดความไม่พอใจ บุคคลก็จะเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่ง นั้น ๆ

2. การศึกษาเล่าเรียน การอบรมสั่งสอน กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทั้งที่ได้จาก ครอบครัว โรงเรียน สมาคม พรรคการเมือง เป็นต้น ทั้งในรูปที่เป็นแบบแผนหรือเป็นทางการและ ไม่เป็นทางการจะเป็นทางที่จะหล่อหลอมก่อให้เกิดทัศนคติในตัวบุคคลได้

3. การเลียนแบบผู้อื่น ซึ่งเป็นการเลียนแบบอย่างที่ดีจนชอบ ขอมรับ หรือเคารพ เพื่อทำให้ เข้ากับคนที่ตนนิยมนักใคร่ การลอกเลียนแบบนี้อาจก้าวไปถึงการถ่ายแบบโดยพยายามทำให้ตน เหมือนกับอีกบุคคลหนึ่งในแง่ความรู้สึกนึกคิดด้วย ทั้งนี้เพื่อจะทำให้ตนเหมือนกับบุคคลที่ตนอยาก เป็นพวกเดียวกันกับเขา

4. ความประทับใจ โดยความประทับใจที่รุนแรงมีส่วนในการสร้างทัศนคติด้วย เช่น การเคยเห็นภาพยนตร์แสดงถึงความโหดเหี้ยมของนาซีก็จะเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อนาซี เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติอาจกระทำได้ 2 แนวทางดังที่ นูญเลศ ไพรินทร์ (2538 อ้างถึง Davies, 1975) กล่าวไว้คือ

1. การเปลี่ยนแปลงโดยการบังคับ (Coerced change) หรือการยอมตาม ซึ่งมีลักษณะดังนี้
 - 1.1 มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเพราะเห็นแก่รางวัลหรือเพราะเกรงกลัวต่อการลงโทษ
 - 1.2 เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วบางครั้งเกิดขึ้นทันทีทันใด
 - 1.3 มักเป็นการเปลี่ยนแปลงในระยะสั้นๆ เว้นแต่การบีบบังคับจะยังคงมีอยู่ต่อไปอย่างต่อเนื่องเท่านั้นจึงจะอยู่ได้นาน
 - 1.4 บ่อยครั้งการเปลี่ยนแปลงโดยวิธีการบังคับหรือการให้ยอมตามนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาได้ เช่น ผู้ถูกบังคับให้ยอมตามนั้นอาจแสดงตัวเป็นปฏิปักษ์ต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นหรือบางครั้งก็จะแสดงความเฉยเมยและไม่สนใจต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงโดยวิธีนี้ เป็นต้น
2. การเปลี่ยนแปลงจากการที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีบทบาทร่วมในกระบวนการฝึกอบรม (Participative change) เป็นการที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เข้ามาเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะดังนี้
 - 2.1 การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีจิตใต้สำนึกพร้อมและมีความผูกพันต่อกระบวนการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรมนั้นๆ
 - 2.2 การเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ และวิวัฒนาการไปเรื่อยๆ

2.3 การเปลี่ยนแปลงในระยะยาว トラบใดที่ทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงนั้นยังคงได้รับการเสริมแรงอย่างต่อเนื่อง

2.4 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงโดยการเข้ามามีบทบาทร่วมเช่นนี้มีแนวโน้มอย่างสูงที่จะมีจิตใต้สำนึกร่วมและความผูกพันที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงใดๆ ก็ตาม

จึงอาจจะสรุปได้ว่า กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต้องเริ่มจากการยินยอมการเลียนแบบ แล้วจึงต้องการอยากที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติของตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้น โดยปกติเราจะยึดองค์ประกอบทั้ง 3 ของทัศนคติ ได้แก่ องค์ประกอบของความรู้ ความรู้สึกและการกระทำ โดยการทำให้องค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเสียไป นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลภายนอกอีกหลายประการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เช่น การเกลี้ยกล่อม (Persuasion) การโฆษณา (Advertisement) แหล่งข่าวสาร (Source of the message) และการผลักดันของกลุ่ม (Group pressure)

บทบาทของทัศนคติ

คำรังสรรค์ ชัยสนิท และคณะ (2543: 24) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลสามารถแสดงทัศนคติออกได้ 3 ประเภท คือ

1. ประเภทแรก คือ ทัศนคติเชิงบวก ทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออก หรือมีความรู้สึกหรืออารมณ์จากการโต้ตอบในด้านดีต่อบุคคลหรือเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง ต่อหน่วยงาน องค์การ สิ้นค้าบริการ สถาบันและการดำเนินการขององค์การฯ เช่น กลุ่มชาวเกษตรกรย่อมมีทัศนคติทางบวก หรือมีความรู้สึกที่ดีต่อสหกรณ์การเกษตรและให้ความสนับสนุนร่วมมือด้วยการเข้าเป็นสมาชิกและร่วมในกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ

2. ประเภทที่สอง คือ ทัศนคติเชิงลบหรือทัศนคติที่ไม่ดี ทัศนคติที่สร้างความรู้สึกไปในทางเสื่อมเสีย ไม่มีความเชื่อถือไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลงระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลในบุคคลหนึ่ง เรื่องราวหรือปัญหาใด ปัญหาหนึ่ง หรือหน่วยงาน องค์การสถาบัน และการดำเนินการขององค์การและอื่น ๆ เช่น พนักงาน เจ้าหน้าที่บางคน อาจมีทัศนคติเชิงลบต่อบริษัท

ก่อให้เกิดอคติขึ้นในจิตใจของเขาจนพยายามประพฤติดและปฏิบัติต่อต้านกฎระเบียบของบริษัทอยู่เป็นประจำ

3. ประเภทที่สาม คือ ทักษคติของบุคคลที่ไม่แสดงความคิดเห็น ในเรื่องราวหรือปัญหาใด ปัญหาหนึ่งหรือต่อบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์กรและอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง นักศึกษาบางคนอาจมี ทักษคตินิ่งเฉย ไม่มีความคิดเห็นต่อปัญหาใดเลยถึงเรื่องกฎระเบียบว่าด้วยระเบียบนักศึกษา ทักษคติทั้งสามประเภทนี้ บุคคลจะมีเพียงประเภทเดียวหรือหลายประเภทรวมกันก็ได้ ขึ้นอยู่กับ ความมั่นคงในเรื่องความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด หรือค่านิยมและอื่น ๆ ที่มีต่อบุคคล สิ่งของ การ กระทำหรือสถานการณ์เป็นต้น ซึ่งถ้าทักษะคติของบุคคลแต่ละคนถูกกระตุ้นให้แสดงออกมาในรู้ ของความเห็นร่วมกัน ก็จะเปลี่ยนเป็น “มติสาธารณะชน” มาตราวัดทักษะคติ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2538 : 106) ได้กล่าวว่า มาตราวัดทักษะคติ หมายถึง สเกลของข้อความจำนวนหนึ่งที่ใช้วัดความรู้สึกของ บุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ และเป็นความรู้สึกที่ค่อนข้างจะลึกซึ้ง ใช้วัดข้อมูลทางด้านจิตอารมณ์ (Affective Domain)

การวัดทักษะคติ

การวัดทักษะคติเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต เพราะ การรู้ถึงทักษะคติของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นใดสิ่งหนึ่ง เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ว่าเป็นไปในทิศทางใด ย่อมจะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถทำนายพฤติกรรมที่อาจจะเกิดขึ้นได้ของบุคคลนั้นได้ และ สามารถวางแผนดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งกับบุคคลหรือกลุ่มคนนั้นได้อย่างถูกต้องและมี ประสิทธิภาพ บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ (2534: 130) กล่าวว่าทักษะคติมีเทคนิควิธีการหลายวิธีซึ่ง แตกต่างกันไปอันได้แก่

1. การวัดทักษะคติโดยใช้ช่วงปรากฏเท่ากัน (Equal Appearing Interval) วิธีการนี้สร้างขึ้น โดยเธอร์สตัน (Thurstone) มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้ คือ ขั้นแรกต้องทำการสร้างข้อความที่ แทนความรู้สึกของกลุ่มบุคคลให้ได้ข้อความมากที่สุดเท่าที่จะมากได้เพื่อนำไปให้ตุลาการพิจารณา ให้เห็นข้อความที่สร้างขึ้นมา โดยเรียงลำดับความเห็นด้วยมากที่สุดไปจนถึงเห็นด้วยอย่างมาก จำนวน 11 ลำดับแล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ซึ่งสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นี้ได้จากการให้ ระดับข้อความต่างๆ ทั้งหมดจากคณะตุลาการ

2. การวัดทัศนคติโดยใช้วิธีการลิเคิร์ต (Likert Method of Sumated Ratings) วิธีการนี้สร้างขึ้นโดยเรอนิส ลิเคิร์ต (Renis Likert) โดยการสร้างข้อความ (Attitude Statements) ขึ้นหลายๆ ข้อความให้ครอบคลุมหัวข้อที่จะศึกษา การตอบแบบสอบถามนี้มีให้เลือก 5 ข้อ คือ 1)เห็นด้วยอย่างมาก 2)เห็นด้วย 3)ไม่แน่ใจ 4)ไม่เห็นด้วย 5)ไม่เห็นด้วยอย่างมาก การให้คะแนนนั้นขึ้นอยู่กับชนิดของข้อความว่าเป็นทางบวกหรือทางลบ การให้คะแนนอาจให้ตั้งแต่ 0 ถึง 4 หรือจาก 1 ถึง 5 การตีความหมายของคะแนนไม่แตกต่างกัน

3. การวัดทัศนคติโดยวิธีวิเคราะห์สเกล (Scalergram Analysis) วิธีวิเคราะห์สเกลนี้เป็นวิธีการที่อธิบายถึงขบวนการในการประเมินผลกลุ่มของข้อความกลุ่มหนึ่งๆ ว่าเป็นไปตามข้อจำกัดหรือครบถ้วนตามลักษณะที่ถูกต้องในการสร้างสเกลโดยวิธีของกัทแมน (Guttman) หรือไม่เท่านั้น ตามความคิดเห็นกัทแมน (Guttman) เชื่อว่าในสเกลสำหรับวัดทัศนคติควรเลือกข้อความจำนวนเล็กน้อย (4-6 ข้อความ) โดยเลือกจากข้อความหลายๆ ข้อความ ซึ่งเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด

4. การวัดทัศนคติโดยวิธีจำแนกความหมาย (Semantic Differential) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความคิดรวบยอด เป็นการศึกษาถึงความหมายของสิ่งต่างๆ ตามความคิดเห็นของกลุ่มที่เราศึกษา โดยทั่วไปสเกลแบบเทคนิคความหมายจำแนกจะประกอบด้วยข้อให้เลือก 7 ข้อ จะให้กลุ่มบุคคลที่จะศึกษาประเมินค่าเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สเกลนี้ให้ผู้ตอบประเมินค่ามากที่สุด เช่น ดี - เลว, ช้า - เร็ว, สะอาด - สกปรก เป็นต้น โดยการประเมินนั้นจะใช้คำคุณศัพท์ซึ่งตรงกันข้ามกัน ดังตัวอย่างที่กล่าวมาและลำดับข้อความมากน้อย จากด้านหนึ่งไปสู่อีกด้านหนึ่งทั้งหมด 7 อันดับ

ทิพวรรณ อุดมสุวรรณ (2538: 13) ได้สรุปแนวคิดของ Thurstone ที่เห็นว่าทัศนคติจะวัดโดยตรงไม่ได้ แต่จะต้องวัดจากการแสดงออกในรูปแบบของความคิดหรือภาษาพูด เขาจึงใช้การวัดทัศนคติจาก คำตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กับข้อความในแบบวัดทัศนคติ

ประยูร วงศาจันทร์ (2536: 28 – 29) ได้สรุปแนวคิดของ Likert ในการเสนอขั้นตอนการวัดทัศนคติไว้ ดังนี้คือ

1. ให้เขียนข้อความเกี่ยวกับตัวแปรที่ต้องการจะวัดมาจำนวนหนึ่ง ควรจะให้มีความหลากหลายพอสมควร ข้อความทั้งหมดนี้ให้เขียนข้อความที่มองในแง่ดี หรือนิมานและข้อความที่มองในแง่ร้าย หรือนิเสธ
2. แต่ละข้อความจะมีระดับของการแสดงความคิดเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบว่า ข้อความนั้นเป็นข้อความเชิงนิมาน หรือนิเสธ
3. ให้มีการกำหนดคะแนนทั้งข้อความเชิงนิมาน และข้อความเชิงนิเสธในลักษณะตรงกันข้าม และการเพิ่มหรือลดคะแนนจะต้องเป็นไปในลักษณะเดียวกัน
4. ข้อความที่คัดเลือกมาแล้วเรียบเรียงและตรวจสอบความสมบูรณ์เรียบร้อยแล้วนำไปทดลองใช้
5. นำแบบวัดทัศนคติที่ได้ทดลองแล้วนั้นมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อที่จะเลือกเฟ้นเอาเฉพาะข้อความที่ดีมีประสิทธิภาพโดยการนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความแตกต่าง (Discriminatory Power) และหากค่าคงที่ภายในโดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
6. นำข้อมูลที่ผ่านการคัดเลือกมาแล้วมาเรียบเรียงเป็นแบบวัดทัศนคติ เพื่อทดสอบเป็นข้อมูลต่อไป

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527: 187) กล่าวว่า การวัดทัศนคติ สามารถวัดได้หลายวิธี ดังนี้

1. การวัดโดยการประมาณความรู้สึกของตนเอง (Self-report Measures) เป็นวิธีวัดทัศนคติทางสังคม มีนักจิตวิทยาสร้างเครื่องมือขึ้นเพื่อวัดเป็นมาตรฐานประมาณความรู้สึก ซึ่งมีอยู่หลายสเกลที่เป็นที่ยอมรับมาก

1.1 สเกลของเทอร์สโตน (The Thurstone Scale) สร้างโดย หลุยส์ เทอร์สโตน (Louis Thurstone) ในปี ค.ศ.1928 มีทั้งหมด 11 ระดับความรู้สึก โดยระดับที่ 1-5 เป็นทัศนคติทางบวก และระดับที่ 6 เป็นความรู้สึกกลางๆ และระดับที่ 7-11 เป็นทัศนคติทางลบ

1.2 สเกลของลิเคอร์ท์ (The Likert Scale) สร้างโดย เรนซิส ลิเคอร์ท์ (Rensis Likert) ในปี ค.ศ.1930 มีทั้งหมด 5 ระดับความรู้สึก ต่อไปนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง, เห็นด้วย, ไม่แน่ใจ, ไม่เห็นด้วย, ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

1.3 สเกลของโบการ์ดัส (The Bogardus Scale) สร้างโดย อีโมรี โบการ์ดัส (Emory Bogardus) ในปีค.ศ. 1957 เป็นสเกลที่วัดทัศนคติด้านสังคม โดยสร้างคำถาม 7 ข้อ แล้วให้ผู้ตอบ แบบสอบถามเลือกตอบเฉพาะข้อที่ตรงกับความรู้สึกเพียงข้อใดข้อหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งข้อขึ้นไป

1.4 สเกลที่ใช้ความหมายของคำที่แตกต่างกัน สร้างโดย ออสกู๊ด ซูชี และแทนแนน เบอรัม (Osgood, Succi and Tannenbaum) ในปีค.ศ. 1957 เป็นสเกลที่ใช้คำหรือวลีที่มีความหมาย ตรงกันข้ามเป็นคู่ๆ มีสเกลที่ประมาณความรู้สึก 7 ระดับในแต่ละวลี และแบ่งการวัดทัศนคติเป็น 3 สเกลคือ (1) สเกลประเมินผล (Evaluative Scale) เป็นการวัดด้านการประเมินความรู้สึก ได้แก่ ดี-เลว , ชอบ-ไม่ชอบ (2) สเกลที่แสดงถึงพลัง (Potency Scale) เป็นการวัดความแข็งแรง ได้แก่ แข็ง-อ่อน, หนัก-เบา (3) สเกลที่แสดงถึง การแสดงออก หรือการเคลื่อนไหว (Active Scale) เป็นการแสดง เคลื่อนไหวโดยใช้คำศัพท์อธิบาย ได้แก่ ช้า-เร็ว

1.5 สเกลที่ใช้คำถามในทำนองการยอมรับหรือปฏิเสธ สร้างโดยแอลพอร์ต และฮาร์ดแมน (Allport and Hardman) สเกลนี้จะให้ผู้ตอบแสดงทัศนคติตอบรับหรือปฏิเสธเท่านั้น ได้แก่ เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย, ชอบ-ไม่ชอบ

1.6 สเกลที่ใช้เครื่องหมายปลายปิด สร้างโดยแคมเบล และชูแมน (Cambel and Schuman) สเกลเป็นรูปแบบที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบทัศนคติได้แสดงความรู้สึกที่แท้จริงตาม ธรรมชาติเป็นการแสดงทัศนคติที่อิสระ โดยที่ผู้ถามหรือผู้วิจัยไม่สามารถคาดการณได้ล่วงหน้า

2. การสังเกตพฤติกรรมที่แสดง สร้างโดย ลา ปีแอร์ (La Pierres) ในปี ค.ศ.1934 โดยการ สร้างสถานการณ์ขึ้นระยะหนึ่งจนกระทั่งเกิดความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสถานการณ์นั้นแล้ว ผู้วัด ทัศนคติต้องสังเกตพฤติกรรมที่เขาแสดงออกตั้งแต่แรกเริ่มจนกระทั่งสิ้นสุดการสร้างสถานการณ์

3. การตีความหมายหรือแปลความหมายจากปฏิกิริยาที่บุคคลแสดงต่อสิ่งเร้าบางชนิด ซึ่ง เทคนิคนี้มีหลายวิธี ได้แก่ การดูภาพแล้วเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากภาพ, การดูภาพหยดหมึกแล้วบอก

ว่าภาพที่เห็นคืออะไรพร้อมเหตุผลว่าทำไมจึงเห็นภาพเช่นนั้น และการทำนายพฤติกรรมที่อาจเกิดขึ้นของบุคคลหรือละคร เป็นต้น

ประโยชน์ของการวัดทัศนคติ

ทัศนคติมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ การรู้ถึงทัศนคติของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าเป็นไปในทิศทางใด ย่อมจะทำให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถวางแผนและดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งกับบุคคลหรือกลุ่มคนนั้นได้อย่างถูกต้อง

ภิรมย์ เจริญผล (2538: 168) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดทัศนคติ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. วัดเพื่อทำนายพฤติกรรม ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ย่อมเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี มากหรือน้อยเพียงใด ซึ่งทัศนคติของบุคคลนี้เองจะเป็นเครื่องมือทำนายว่าบุคคลนั้นจะมีการกระทำต่อสิ่งนั้นไปในทำนองใด นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อบุคคลนั้นได้อย่างถูกต้อง และอาจเป็นแนวทางให้ผู้อื่นสามารถควบคุมพฤติกรรมของบุคคลนั้นได้ด้วย
2. วัดเพื่อหาทางป้องกัน การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดนั้นเป็นสิทธิของแต่ละบุคคล แต่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข บุคคลในสังคมนั้นควรจะมีทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน และไม่เกิดความแตกแยกขึ้นในสังคม
3. วัดเพื่อหาทางแก้ไข การวัดทัศนคติจะทำให้ทราบว่า บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งไปในทิศทางใด ดีหรือไม่ดี เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ดังนั้น การรู้ถึงทัศนคติของบุคคลหนึ่งจะช่วยให้เราสามารถวางแผนและดำเนินการแก้ไขลักษณะที่ไม่เหมาะสมของบุคคลนั้นได้
4. วัดเพื่อให้เข้าใจสาเหตุและผล ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ เปรียบเสมือนเป็นสาเหตุภายในที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมไปได้ต่างๆ กัน ซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมหรือสาเหตุภายนอกด้วยส่วนหนึ่ง ระดับผลิตภัณฑ์ 5 ระดับ (Five Product Level) เป็นคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ 5 ระดับ ในแต่ละระดับจะสร้างคุณค่าสำหรับลูกค้า เรียกว่า เป็นขั้นตอนของคุณค่าสำหรับลูกค้า (Consumer value hierarchy)

4.1 ประโยชน์หลัก (Core benefit) หมายถึง ประโยชน์พื้นฐานที่ผู้บริโภคได้รับจากการซื้อสินค้าโดยตรง

4.2 รูปลักษณะผลิตภัณฑ์ (Tangible product) หรือผลิตภัณฑ์พื้นฐาน (Basic product) หมายถึง ลักษณะทางกายภาพที่ผู้บริโภคสามารถสัมผัสหรือรับรู้ได้ ซึ่งเป็นส่วนที่เสริมผลิตภัณฑ์ให้ทำหน้าที่สมบูรณ์ขึ้นหรือเชิญชวนให้ใช้ยิ่งขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นคุณภาพ (Quality), รูปร่างลักษณะ (Feature), รูปแบบ (Style), การบรรจุภัณฑ์ (Packaging), ตราสินค้า (Brand), ลักษณะทางกายภาพอื่น ๆ (Other physical product)

4.3 ผลิตภัณฑ์ที่คาดหวัง (Expect product) หมายถึง กลุ่มของคุณสมบัติและเงื่อนไขที่ผู้ซื้อคาดหวังว่าจะได้รับและใช้เป็นข้อตกลงจากการซื้อสินค้าการเสนอผลิตภัณฑ์ที่คาดหวังจะคำนึงถึงความพอใจของลูกค้าเป็นหลัก (Customer's satisfaction)

4.4 ผลิตภัณฑ์ควบ (Augmented product) หมายถึง ผลประโยชน์เพิ่มเติมหรือบริการที่ผู้ซื้อจะได้รับความคู่กับการซื้อสินค้าประกอบด้วยบริการก่อนและหลังการขายส่วนใหญ่บริษัทจะจัดผลิตภัณฑ์ควบโดยมอบให้คนกลายในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้ (1) การติดตั้ง (Installation) (2) การขนส่ง (Transportation) (3) การรับประกัน (Insurance) (4) การให้สินเชื่อ (Credit) (5) การให้บริการอื่น ๆ (Service)

4.5 ศักยภาพเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (Potential product) หมายถึง คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปเพื่อสนองความต้องการของลูกค้าในอนาคต โดยสรุป การนำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ก็เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดทัศนคติในด้านต่าง ๆ อัน ได้แก่ การบริการ กระบวนการในการบริการ การจัดจำหน่าย ด้านคุณภาพในการบริการ ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านราคา และด้านการนำเสนอกิจกรรมต่างๆ มาใช้ในการออกแบบกรอบแนวความคิด และใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบสอบถาม

ประโยชน์ของทัศนคติ

นพมาศ ชีระเวคิน (2534: 130) ได้สรุปแนวคิดของ Katz ไว้ว่า ทัศนคติมีประโยชน์และหน้าที่ คือ

1. เป็นประโยชน์โดยการเป็นเครื่องมือ เป็นประโยชน์ในการปรับตัวและเป็นประโยชน์ในการใช้เพื่อทำ การต่าง ๆ
2. ทำประโยชน์โดยการใช้อย่างป้องกัน สภาวะจิต หรือปกป้องสภาวะจิตของบุคคล (egodefensive function) เพราะความคิด หรือความเชื่อบางอย่างสามารถทำ ให้ผู้เชื่อหรือคิดสบายใจ ส่วนจะผิดจะถูกเป็นอีกเรื่องหนึ่ง
3. ทัศนคดียังทำหน้าที่แสดงค่านิยมให้คนเห็น หรือรับรู้ (value expressive function)
4. มีประโยชน์หรือให้คุณประโยชน์ทางความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้คนและสิ่งต่าง ๆ
5. ช่วยให้บุคคลมีหลักการและกฎเกณฑ์ในการแสดงพฤติกรรม หรือช่วยพัฒนาค่านิยมให้กับบุคคล การที่บุคคลมีทัศนคติต่อผู้คน สถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถประเมินและตัดสินใจได้ว่าควรจะทำอะไรดีจึงจะเหมาะสมและดีงาม

การวัดทัศนคติ

การวัดทัศนคติของบุคคลเป็นการหาจุดยืนบนเส้นความต่อเนื่องของความรู้สึกของบุคคลนั้นๆ ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากระดับความรู้สึก “ทางบวกมากที่สุด” ไปจนถึงระดับความรู้สึก “ทางลบมากที่สุด” (จุไรพร จินตกานนท์, 2535) การวัดทัศนคติแบบประเมินค่าซึ่งใช้กันมากในแบบสอบถาม (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) วิธีวัดทัศนคติมีหลายวิธี ดังที่ ทรงพล ภูมิพัฒน์ (2538) อธิบายไว้ดังนี้

1. วิธีการสังเกต (Observation) เป็นวิธีการที่ใช้ตรวจสอบบุคคลอื่น โดยการเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีแบบแผน ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าบุคคลที่เราสังเกตมีทัศนคติ ความ

เชื่อ อุปนิสัยอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะถูกต้องไ้ความจริงหรือเป็นที่เชื่อถือได้เพียงใด นั้น มีข้อควรคำนึงถึงหลายประการ กล่าวคือ ควรมีการศึกษาหลายครั้ง เพราะทัศนคติของบุคคลมาจากหลายสาเหตุ นอกจากนั้นผู้สังเกตเองต้องทำตัวเป็นกลาง ไม่ลำเอียงและควรสังเกตหลายเวลา ไม่ใช่สังเกตเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น

2. วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยต้องออกไปสอบถามบุคคลด้วยการพูดคุย ซึ่งปกติผู้สัมภาษณ์จะเตรียมแผนการล่วงหน้าไว้ว่าจะสัมภาษณ์เรื่องใด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด ทั้งยังต้องทำให้บรรยากาศในการสัมภาษณ์เป็นกันเอง ยิ่งถ้าเป็นกันเองมากเท่าใด ข้อมูลที่ได้ก็ยิ่งถูกต้องมากขึ้น เพราะผู้เล่าจะสบายใจไม่เกรงเกรียง

3. วิธีการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นวิธีที่นิยมใช้เมื่อผู้ศึกษาไม่สามารถที่จะติดต่อกับผู้ที่ศึกษาโดยตรง แบบสอบถามนั้นจะมีคำอธิบายไว้อย่างละเอียดโดยวิธีของเทอร์สตัน ลิเคิร์ท ออสกูด เพื่อให้ผู้ตอบทุกคนตอบมาเป็นแบบแผนเดียวกัน การใช้วิธีการส่งแบบสอบถามนี้ เป็นวิธีการที่ใช้กันมากในการวัดทัศนคติ ทั้งนี้เพราะสามารถถามได้หลายด้านตามความต้องการของผู้วิจัย อีกทั้งยังเป็นการประหยัดเวลาในการหาข้อมูล เพราะผู้วิจัยสามารถส่งแบบสอบถามไปให้บุคคลจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกันและประหยัดค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูล

ประวัติอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยสังเขป

สมัยรัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ให้จัดการปกครองท้องที่ให้มีมณฑลเทศาภิบาล ใน ร.ศ.114 อำเภอปากพนัง มีชื่อว่า "อำเภอเบ็ญสัณฑ์" หมายความว่าที่ซึ่งคลื่นซัดเอาเปลือกหอย หรือเบ็ญสัณฑ์จากท้องทะเลขึ้นตรงบริเวณนี้ ในสมัยโบราณใช้เงินตรา เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้า คนจึงนำเบ็ญสัณฑ์ขึ้นมาจากท้องทะเลซึ่งเป็นเปลือกหอยชนิดหนึ่งที่มีความทนทานและสวยงาม และหาได้ไม่ยากนัก นำมาใช้เป็นเงินตรามากขึ้นสาเหตุที่เรียกพื้นที่นี้ว่า "ที่เบ็ญสัณฑ์" จึงเรียกขานเป็นนามอำเภอตามระบอบปกครองสมัยนั้นว่า "อำเภอเบ็ญสัณฑ์" ถูกตั้งขึ้นโดยการรวมแขวงหรือหัวเมือง 4 แห่ง คือเมืองพนัง เมืองพิเชียรที่เบ็ญสัณฑ์ ที่ตรง ตั้งเป็นอำเภอ เมื่อ ร.ศ.116 (พ.ศ.2440) ต่อมาเปลี่ยนชื่อจากอำเภอเบ็ญสัณฑ์ มาเป็นชื่ออำเภอปากพนัง เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2445

เมืองปากพนัง เป็นหัวเมืองของเมืองนครศรีธรรมราช ด้วยเหตุผลของทำเลที่ตั้งเหมาะสมในการเป็นเมืองท่า เอื้ออำนวยต่อการคมนาคมขนส่งทางน้ำ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเลและความอุดมสมบูรณ์ของที่ราบลุ่ม เหมาะสมแก่การทำนาข้าว

เมืองปากพนังเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีต เพราะสภาพภูมิศาสตร์และท้องถิ่นอำเภอปากพนังเป็นจุดรวมอำเภอใกล้เคียงถือเป็นแหล่งรวมในการขนส่งสินค้าทางเรือ การประมง มีเรือเดินทะเลรับ-ส่งคนโดยสารจากปากพนังไปต่างประเทศถึงรัฐตรังกานู เรือเดินทะเลค้าขายระหว่างปากพนัง กับกรุงเทพฯ สินค้าจากอำเภอใกล้เคียงที่จะส่งไปต่างประเทศหรือกรุงเทพฯ จะต้องผ่านปากพนังทั้งสิ้น

ดังปรากฏตามพระราชหัตถเลขา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในคราวเสด็จประพาสปากพนัง เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2448 ตอนหนึ่งความว่า "อำเภอปากพนังนี้ได้ทราบอยู่แล้วว่าเป็นที่สำคัญอย่างไร แต่เมื่อไปถึงฝั่งรู้สึกตามที่คาดคะเนนั้นผิดไปเป็นอันมาก ไม่นึกว่าจะใหญ่โตมั่งมีถึงเพียงนี้" และอีกตอนหนึ่งความว่า "เมื่อจะคิดว่าตำบลนี้มีราคาอย่างไรเทียบกับเมืองสงขลาเงินผลประโยชน์แต่อำเภอเดียวนี้น้อยกว่าเมืองสงขลาอยู่ 20,000 บาทเท่านั้น บรรดาเมืองท่าในแหลมมาลายูฝั่งตะวันออกเห็นจะไม่มีแห่งใดดีเท่าปากพนัง"

ภาพที่ 2 แม่น้ำปากพนัง

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอปากพนังตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอไทย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอหัวไทร อำเภอเชียรใหญ่ และ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

เขตการปกครอง

อำเภอปากพนังแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 18 ตำบล 133 หมู่บ้าน ได้แก่

1. ตำบลปากพนัง	10. ตำบลปากพนังฝั่งตะวันตก
2. ตำบลคลองน้อย	11. ตำบลบางศาลา
3. ตำบลป่าระกำ	12. ตำบลบางพระ
4. ตำบลชะเมา	13. ตำบลบางตะพง
5. ตำบลคลองกระบือ	14. ตำบลปากพนังฝั่งตะวันออก
6. ตำบลเกาะทวด	15. ตำบลบ้านเพิง
7. ตำบลบ้านใหม่	16. ตำบลท่าพญา
8. ตำบลหูล่อง	17. ตำบลปากแพรก
9. ตำบลแหลมตะลุมพุก	18. ตำบลขนานนก

ประชากร

อำเภอปากพนังมีประชากรทั้งสิ้น 103,430 คน (ณ ปี พ.ศ. 2553)

ภาพที่ 3 ประชากรอำเภอปากพนัง

ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอปากพนัง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดนครศรีธรรมราชห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 36 กิโลเมตร เป็นอำเภอที่มีพื้นที่ติดต่อกับอำเภอหัวไทรและอำเภอเชียรใหญ่ ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช และมีพื้นที่ติดต่อกับอ่าวปากพนัง มีเนื้อที่ประมาณ 459.631 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 287,443.75 ไร่ มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มไม่มีภูเขาหรือเนินสูง มีลำน้ำสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำปากพนัง ซึ่งมีต้นกำเนิดจากภูเขาหลวงที่อยู่ติดเป็นแนวเดียวกันกับเทือกเขาบรรทัด สำหรับการคมนาคมทางบก ถนนสายสำคัญ ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 4015

ปัจจุบันแม่น้ำปากพนังยังคงมีสภาพสวยงามตามธรรมชาติและมีหลายสิ่งหลายอย่างที่นำร่องเรือเที่ยวชมแม่น้ำปากพนัง ซึ่งสังเกตได้ว่า ทั้งสองฝั่งแม่น้ำปากพนัง ประกอบไปด้วยตึกสูงลักษณะคล้ายคอนโดมิเนียม ตึกสูงเหล่านี้ไม่มีคนพักอาศัย เพราะว่ามีนายทุนชาวไทยและชาวต่างชาติก่อสร้างไว้ให้นักนางเอนเข้าไปทำรัง เพื่อเก็บรังนกไปขาย ถ้าสังเกตดูจะเห็นว่าตึกเหล่านี้ถูกสร้างออกแบบผิดแผกไปจากตึกธรรมดาทั่วไป คือมีช่องขนาดเล็กกรอบตึก สำหรับนกลอดเข้าออกได้ และมีบานหน้าต่างแต่ละชั้น เพื่อระบายอากาศ จากเดิมมีบ้านนกนางเอนประมาณ 30

หลัง ตอนนี้ได้มีนักลงทุนหลายรายให้ความสนใจเข้ากว้านซื้อที่ดินในอำเภอปากพนังตามเส้นทางที่นักบินผ่าน เพื่อสร้างรังนกนางแอ่น และกำลังก่อสร้างอีกกว่า 10 หลัง ส่วนเรื่องตลาดรองรับมีทั้งในและต่างประเทศ ทำให้อำเภอปากพนังกลายเป็นแหล่งเงินลงทุนเกี่ยวกับรังนกอย่างครบวงจร และถือว่าเป็นสินค้าเลื่องชื่อของอำเภอปากพนังด้วย

ภาพที่ 4 คอนโดนกนางแอ่น

การประกอบอาชีพ

ในอดีตนั้นลุ่มน้ำปากพนังมีความอุดมสมบูรณ์ทางการเกษตรกรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของภาคใต้ ซึ่งเปรียบเสมือนอู่ข้าว อู่น้ำของเมืองนครศรีธรรมราช และยิ่งไปกว่านั้นปากพนังเป็นเมืองท่าของจังหวัดนครศรีธรรมราชและมีท่าจอดเรือ มีเรือต่างประเทศเข้ามาค้าขาย เมืองปากพนังถือได้ว่าเป็นเส้นทางลำเลียงสินค้าออกสู่ทะเลเพื่อติดต่อกับเมืองอื่นๆ ทั้งในและนอกประเทศ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวนต่างๆ การเพาะเลี้ยงกุ้ง การประมงทั้งประมงทะเล ประมงชายฝั่งขนาดเล็ก ประมงน้ำจืด เรือประมงในปากพนังมีมากที่สุดในบรรดาหัวเมืองชายฝั่งทะเลด้วยกัน มีโรงงานอุตสาหกรรมแช่แข็งสัตว์น้ำขนาดใหญ่ สะพานปลาและกุ้งกุลาดำ ทำให้เกิดธุรกิจต่อเนื่องไปอย่างมากมาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภูวน อุ่นจันทร (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา ศึกษาเปรียบเทียบนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่านิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง โดยผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าตัวแปรอิสระต่าง ๆ อาทิ สถาบันการศึกษา อายุ รายได้ต่อเดือน ความรู้เรื่องการเมืองไทย เป็นปัจจัยที่จำแนกความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แต่ไม่พบว่า เพศ และภูมิฐานะ เป็นปัจจัยที่จำแนกความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

พุทธิมน สิงฆมานันท์ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำองค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครปฐม วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำองค์กรบริหารส่วนตำบล อิทธิพลของวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีต่อการบริหาร และทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานภายในองค์กรบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำส่วนใหญ่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับที่ใกล้เคียงกันแต่ค่อนข้างต่ำ และมีการบริหารงานภายในองค์กรบริหารส่วนตำบลแบบประชาธิปไตยในระดับสูง แต่การศึกษาทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริหารงานภายในองค์กรบริหารส่วนตำบลว่าการบริหารงานภายในองค์กรบริหารส่วนตำบล พบว่ามีความเป็นประชาธิปไตยในระดับปานกลาง

ส่วนตัวแปรทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของผู้นำองค์กรบริหารส่วนตำบล คือ ลักษณะการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะการทำงานแบบเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน สำหรับตัวแปรอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลที่ผู้นำท้องถิ่นเป็นสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล ความเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน อายุหรือแม้แต่วัยการศึกษาก็ไม่พบว่าตัวแปรเหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์กับการผันแปรของวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของผู้นำองค์กรบริหารส่วนตำบลมีอิทธิพลต่อการบริหารงานภายใน นอกจากนี้ยังพบอีกว่าวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของผู้นำองค์กรบริหารส่วนตำบลมีส่วนสัมพันธ์กับการผันแปรในทัศนคติของ

ประชาชนที่มีต่อการบริหารงานภายในองค์กรบริหารส่วนตำบลไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปณิธิ สุวรรณปิณฑะ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเยาวชนในสถานสงเคราะห์ ศึกษากรณีบ้านปากเกร็ดและบ้านราชวิถี ผลการวิจัย พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง เพศ และความรู้พื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเยาวชน ส่วนอายุ ระดับชั้นเรียน การเข้าร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา การอบรมกลุ่มেলাทางการเมือง การรับข่าวสารทางการเมือง และความสำนึกทางการเมือง ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเยาวชน

สุรพงษ์ สายวงศ์ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ศึกษาเฉพาะกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปราม ผลการวิจัยพบว่าข้าราชการตำรวจในกองปราบปราม มีทัศนคติต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ตัวแปร ด้านอายุ อายุราชการ ชัยยศ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ รายได้ มีผลต่อทัศนคติต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตัวแปรด้านสถานภาพสมรส ภูมิลำเนา และระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อทัศนคติต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง และผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ตัวแปรต่างๆ คือ เพศ และบรรยากาศในชั้นเรียน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และจำแนกความแตกต่างกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบว่าฐานะทางเศรษฐกิจครอบครัว อาชีพของบิดามารดา ภูมิลำเนา การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา และความสนใจข่าวสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์และจำแนกความแตกต่างกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สมชัย ไตรพิทยากุล (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติของนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือที่มีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่านายทหาร

นักเรียนเสนาธิการทหารเรือ มีทัศนคติต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ตัวแปรด้านภูมิฐานะเดิม และระยะเวลาในการรับราชการทหาร มีผลต่อทัศนคติต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ส่วนตัวแปรด้านอายุ เงินเดือน ภูมิการศึกษา สายการปฏิบัติงาน การสนใจข่าวสารการเมืองการปกครอง และการผ่านการอบรมความรู้เรื่องประชาธิปไตย ไม่มีผลต่อทัศนคติ

สรเพชร พลอยสังวาลย์ (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองของข้าราชการระดับอำเภอ ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่าข้าราชการอำเภอเขาวงมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง โดยในด้านการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก และการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและการสร้างสรรค์มีระดับสูงที่สุด รองลงมาคือมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย ความเชื่อมั่นในหน้าที่พลเมืองและความเชื่อมั่นในตนเอง ความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์และการมองโลกในแง่ดี การนิยมอำนาจเด็ดขาดและความเชื่อมั่นในศักดิ์ศรี และความเสมอภาคของมนุษย์ ในการเปรียบเทียบระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการทั้งสามกลุ่ม พบว่า ข้าราชการพลเรือนกับข้าราชการครูมีวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับสูง สูงกว่าข้าราชการตำรวจ ซึ่งมีวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับปานกลาง

อักรพันธุ์ พูลศิริ (2541) ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองกับประสิทธิภาพให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเปรียบเทียบอบต. บ้านมะเกลือ อำเภอเมือง และอบต. หนองโพ อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยทำการเปรียบเทียบระหว่างประชาชนตำบลบ้านมะเกลือ อำเภอเมือง และตำบลहनองโพ อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์กับประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์

ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านมะเกลือ มีประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 3 ด้าน กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการบริหารแผนงานของ อบต. มากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลहनองโพ และด้านการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านมะเกลือจะมีประสิทธิภาพมากกว่า องค์การบริหารส่วนตำบลहनองโพ เนื่องจากการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านมะเกลือจะส่งผลให้เกิดการตรวจสอบและลดการผูกขาดอำนาจใน

การบริหารของผู้นำชุมชน รวมทั้งการกำหนดปัญหาเพื่อการวางแผนพัฒนาตำบลจากประชาชนจะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ในขณะที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพมีอยู่น้อย เนื่องจากสภาพพื้นที่ของตำบลหนองโพมีลักษณะกระจายตัว ทำให้การติดต่อสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้านและอบต. เป็นไปได้ยาก จึงทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปได้อย่างน้อย ส่งผลให้ขาดการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ทำให้การบริหารงานและประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะมีน้อยลงตามไปด้วย

ศุภกร วิริยานภรณ์ (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสมาชิกสภาเทศบาลกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อต้องการทราบถึงลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของสมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งสองประเภท และความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพส่วนบุคคลกับลักษณะวัฒนธรรมทางการเมือง ผลปรากฏว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งสองประเภท มีค่านิยมแบบเสรีนิยมและอำนาจนิยมในระดับปานกลาง สมาชิกทั้งสองประเภทมีค่านิยมเสรีนิยมแตกต่างกัน ส่วนค่านิยมแบบอำนาจนิยมไม่พบความแตกต่าง

สมาชิกสภาท้องถิ่นทุกระดับอายุ ทุกระดับการศึกษา ทุกอาชีพ และสังกัดองค์การปกครองท้องถิ่นทุกประเภท มีคะแนนเฉลี่ยค่านิยมแบบเสรีนิยมมากกว่าแบบอำนาจนิยม

อายุ การศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับค่านิยมแบบเสรีนิยม และอำนาจนิยม อาชีพมีความสัมพันธ์กับอำนาจนิยม และประเภทการสังกัดองค์การปกครองท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับค่านิยมแบบเสรีนิยม แต่แบบอำนาจนิยมไม่มีความสัมพันธ์

เนตรนภา นาคผล (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย: ศึกษาเฉพาะกรณีนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่านิสิตส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ความแตกต่างในเรื่องเพศ อายุ ภูมิฐานะเดิม และรายได้ของครอบครัว ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันของทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แต่ความแตกต่างในเรื่องของชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา ความสนใจข่าวสารการเมือง และการเข้าร่วมกิจกรรม ก่อให้เกิดความแตกต่างในทัศนคติ

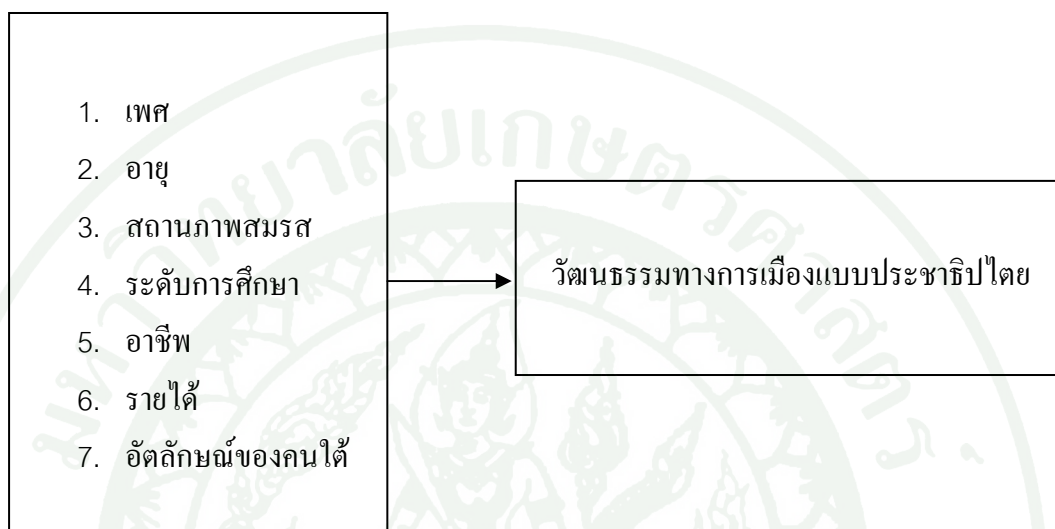
ประกาศ สุทธิอาการ (2531) ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชน อำเภอป่าค้อ จังหวัดยโสธร เพื่อศึกษาว่าประชาชนดังกล่าวมีระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใด และศึกษาถึงปัจจัยที่มีส่วนสัมพันธ์กับการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า เพศหญิงและเพศชายมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันมากนัก ระดับการศึกษาของประชาชนมีผลทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนแตกต่างกัน ส่วนเรื่องอายุ การพูดคุยกับกลุ่มเพื่อนฝูงในเรื่องการเมือง การได้รับฟังข่าวสารทางการเมือง มิใช่องค์ประกอบที่ทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน แต่ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวแบบประชาธิปไตยมีผลต่อการทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนแตกต่างกัน ดังนั้น ระดับการศึกษาของประชาชนและลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว จึงเป็นตัวแปรที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน

วัชรินทร์ ชาญศิลป์ (2530) ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมุ่งศึกษาว่าตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา ภูมิฐานะรายได้ของครอบครัวต่อเดือน อาชีพของบิดา มารดา การสังคมประกิต และสังคมประกิตทางการเมือง บางแง่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมของนักศึกษาหรือไม่ การศึกษานี้ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองแบบอำนาจนิยมของนักศึกษา อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มวัฒนธรรมทางการเมืองอีกวิธีหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาเพศหญิงมีทัศนคติทางการเมืองแบบอำนาจนิยมสูงกว่านักศึกษาเพศชาย และเมื่อนักศึกษามีอายุมากขึ้นศึกษาในชั้นที่สูงขึ้น ทัศนคติทางการเมืองแบบอำนาจนิยมจะลดลงตามลำดับ ส่วนภูมิฐานะรายได้ของครอบครัวต่อเดือน อาชีพของบิดา มารดา ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองแบบอำนาจนิยมของนักศึกษา สำหรับตัวแปรทางด้านสังคมประกิตและสังคมประกิตทางการเมืองในบางแง่พบว่ามีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองแบบอำนาจนิยมเพียงลักษณะเดียว กล่าวคือนักศึกษาหญิงที่คัดค้านความเห็นของบิดามารดาน้อย จะมีทัศนคติทางการเมืองแบบอำนาจนิยมสูง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ด้วยวิธีการเชิงสำรวจ (survey research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การทดสอบเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (วัลลภ ลำพาย, 2551: 81)

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง กำหนดให้เท่ากับ 0.05

แทนค่า

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

103,430

$$1 + 103,430 (0.05)^2$$

$$n = 398.45$$

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 398 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเอง โดยใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญเป็นฐานในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะใช้วิเคราะห์ต่อไป โดยกำหนดแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดสำหรับสำรวจความคิดเห็นของนักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของคนใต้ จำนวน 5 ข้อ เพื่อให้ได้มาซึ่งแบบสอบถามการวิจัยตอนที่ 2

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามสำหรับการวิจัย สำนวญทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่วัดทัศนคติเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของคนใต้ของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ความเป็นคนใต้ จำนวน 20 ข้อ

ผู้วิจัยใช้ Rating Scale เป็นมาตรวัดลักษณะของข้อความที่เป็นเชิงบวก โดยแบ่งเกณฑ์การให้คะแนน เป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับอัตลักษณ์ของคนใต้	ระดับคะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5
เห็นด้วย	4
ไม่แน่ใจ	3
ไม่เห็นด้วย	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1

เมื่อรวบรวมข้อมูลแจกแจงความถี่แล้ว จะได้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 ระดับ ซึ่งมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น 3}} = \frac{5 - 1}{2} = 2.00$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของระดับคะแนน ดังนี้

ระดับอัตลักษณ์ของคนใต้	ระดับคะแนน	ความหมายของระดับคะแนน
สูง	3.01-5.00	ชาวอำเภอปากพนัง มีอัตลักษณ์ของ คนใต้ในสูง
ต่ำ	1.00-3.00	ชาวอำเภอปากพนัง มีอัตลักษณ์ของ คนใต้ในต่ำ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่วัดทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยแบ่ง 4 ด้าน คือ ทัศนคติที่มีต่อคณะรัฐบาล ต่อสังคมไทย ต่อตนเอง และต่อภาครัฐ ด้านละ 8 ข้อ รวม 32 ข้อ

ผู้วิจัยใช้ Rating Scale เป็นมาตรวัดลักษณะของข้อความที่เป็นเชิงบวก โดยแบ่งเกณฑ์การให้คะแนน เป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับวัฒนธรรมทางการเมือง	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5
เห็นด้วย	4
ไม่แน่ใจ	3
ไม่เห็นด้วย	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1

เมื่อรวบรวมข้อมูลแจกแจงความถี่แล้ว จะได้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 3 ระดับ ซึ่งมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น 3}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของระดับคะแนน ดังนี้

ระดับวัฒนธรรมทางการเมือง แบบประชาธิปไตย	ระดับคะแนน	ความหมายของระดับคะแนน
สูง	3.67-5.00	ชาวอำเภอปากพนัง มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูง
ปานกลาง	2.34-3.66	ชาวอำเภอปากพนัง มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยปานกลาง
ต่ำ	1.00-2.33	ชาวอำเภอปากพนัง มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่ำ

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามขึ้นสำหรับการวิจัยนี้ไปทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ดังนี้

1. การหาความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ประธานคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาในข้อคำถามแต่ละข้อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ พร้อมทั้งปรับปรุงการใช้ภาษาให้เหมาะสม เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาตามทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัย

2. การหาความเชื่อมั่น (reliability) ได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบ (pretest) ก่อนเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะต้องมีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ทำการวิจัย จำนวน 40 คน จากการสำรวจของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช แล้วนำมาทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรายข้อ (item analysis) ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อัลฟา อัตลักษณ์ของคนได้ เท่ากับ .787 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อัลฟา ทศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เท่ากับ .854

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาจากทฤษฎี เอกสาร ข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือชาวอำเภอปากพนัง จังหวัด นครศรีธรรมราช ในการแจกแบบสอบถาม ผู้วิจัยแจกไปทั้งสิ้น 560 ชุด สามารถเก็บรวบรวมข้อมูล กลับมาได้ทั้งสิ้น 428 ชุด ซึ่งเกินกว่าจำนวนขั้นต่ำตามเกณฑ์ของ Yamane ที่คำนวณไว้แล้วเบื้องต้น และนำข้อมูลทั้งหมดไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และใช้ระดับของความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ($\alpha=0.05$) เป็นเกณฑ์ในการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ใช้สำหรับอธิบายเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และเพื่อแสดงการกระจายของข้อมูล
2. การทดสอบค่าที (t-test) ใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ ซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่ม
3. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และทดสอบหาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Fisher's Least-Significance Difference: LSD

4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ใช้หาความสัมพันธ์ของสองตัวแปรที่เป็นอิสระต่อกัน

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 428 คน ผลการวิจัยนำเสนอ ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับอัตลักษณ์ของคนได้

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ระดับทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล และปัจจัยทางสังคม

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งแสดงข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

(n = 428)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	187	43.7
หญิง	241	56.3

ตารางที่ 1 (ต่อ)

(n = 428)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
20-29 ปี	114	26.6
30-39 ปี	94	22.0
40-49 ปี	137	32.0
มากกว่า 49 ปี	83	19.4
สถานภาพสมรส		
โสด	155	36.2
สมรส	246	57.5
หย่า/หม้าย	27	6.3
ระดับการศึกษา		
ประถม/มัธยม	121	28.2
อนุปริญญา/ปวส.	99	23.1
ปริญญาตรี	183	42.8
ปริญญาโท/ปริญญาเอก	23	5.4
อื่น ๆ	2	0.5
อาชีพ		
รับราชการ/พนักงานราชการ	133	31.1
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	34	7.9
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	58	13.6
ลูกจ้าง/รับจ้างทั่วไป	119	27.8
เกษตรกร/ประมง	23	5.4
นักเรียน/นักศึกษา	55	12.9
อื่น ๆ	6	1.4

ตารางที่ 1 (ต่อ)

(n = 428)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
ไม่เกิน 10,000 บาท	221	51.6
10,001 - 20,000 บาท	114	26.7
20,001 - 30,000 บาท	49	11.4
มากกว่า 30,000 บาท	44	10.2

จากตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า

1. เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.3 และร้อยละ 43.7 ตามลำดับ
2. อายุ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 40-49 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.0 รองลงมาได้แก่ อายุระหว่าง 20-29 ปี และอายุระหว่าง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ 22.0 ตามลำดับ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า 49 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 19.4
3. สถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 57.5 รองลงมามีสถานภาพโสด และหย่า/หม้าย คิดเป็นร้อยละ 36.2 และร้อยละ 6.3 ตามลำดับ
4. ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.8 รองลงมาได้แก่ ประถม/มัธยม อนุปริญญา/ปวส. และปริญญาโท/ปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 28.2 ร้อยละ 23.1 และ 5.4 ตามลำดับ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาอื่น ๆ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.5

5. อาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่รับราชการ/พนักงานราชการ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.1 รองลงมาได้แก่ ลูกจ้าง/รับจ้างทั่วไป ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว นักเรียน/นักศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ และเกษตรกร/ประมง คิดเป็นร้อยละ 27.8 ร้อยละ 13.6 ร้อยละ 12.9 ร้อยละ 7.9 และ 5.4 ตามลำดับ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพอื่น ๆ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.4

6. รายได้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 51.6 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท และ 20,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.7 และ ร้อยละ 11.4 ตามลำดับ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.2

ตอนที่ 2 ระดับอัตลักษณ์ของคนใต้

การวิเคราะห์ระดับอัตลักษณ์ของคนใต้ ผู้วิจัยได้แบ่งระดับอัตลักษณ์ออกเป็น 2 ระดับ คือ สูง และต่ำ โดยผลวิเคราะห์จำแนกเป็นรายชื่อ ได้แสดงตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม อัตลักษณ์ของคนใต้เป็นรายชื่อ

(n = 428)

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยเลย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	$\bar{x}$	S.D.	ระดับอัตลักษณ์
1	เป็นคนจริงใจ และรักพวกพ้อง	206 (48.1)	204 (47.7)	15 (3.5)	2 (0.5)	1 (0.2)	4.43	0.61	สูง
2	เป็นคนเจ้าหลักการที่เรียกกันว่า “หัวหมอ”	86 (20.1)	159 (37.1)	66 (15.4)	93 (21.7)	24 (5.6)	3.44	1.19	สูง
3	มีนิสัยเย่อหยิ่ง ไม่ยอมใคร	66 (15.4)	153 (35.7)	62 (14.5)	107 (25.0)	40 (9.3)	3.23	1.25	สูง
4	ใช้ “ภาษาใต้” ในการสื่อสารเพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น	166 (38.8)	203 (47.4)	26 (6.1)	28 (6.5)	5 (1.2)	4.16	0.89	สูง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n = 428)

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ อัต ลักษณ
5	พุดจาแจ้งกระด้าง ห้วน ๆ ตรงไปตรงมา	99 (23.1)	194 (45.3)	45 (10.5)	76 (17.8)	14 (3.3)	3.67	1.11	สูง
6	ชอบความสบาย รักสนุก และไม่ชอบงานหนัก	65 (15.2)	147 (34.3)	77 (18.0)	120 (28.0)	19 (4.4)	3.28	1.16	สูง
7	เป็นคนไฟเรียวรู้ และรักใน ศักดิ์ศรี	157 (36.7)	223 (52.1)	34 (7.9)	13 (3.0)	1 (0.2)	4.22	0.74	สูง
8	มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับคน ต่างศาสนา	114 (26.6)	226 (52.8)	72 (16.8)	13 (3.0)	3 (0.7)	4.02	0.79	สูง
9	มีลักษณะความเป็นผู้นำสูง	113 (26.4)	222 (51.9)	84 (19.6)	9 (2.1)	- (-)	4.03	0.74	สูง
10	เป็นคนรู้เท่าทันคน มี ปฏิภาณไหวพริบดี	101 (23.6)	246 (57.5)	65 (15.2)	16 (3.7)	- (-)	4.01	0.73	สูง
11	ชอบสนทนาด้านการเมือง และนิยมเลือกผู้แทนใน ระบบพรรค	87 (20.3)	199 (46.5)	87 (20.3)	46 (10.7)	9 (2.1)	3.72	0.98	สูง
12	มีความสนใจเรื่องการเมือง นิยมฟังการปราศรัยทาง การเมืองของทุกพรรค	75 (17.5)	191 (44.6)	111 (25.9)	44 (10.3)	7 (1.6)	3.66	0.94	สูง
13	มีทัศนคติเชิงลบ หรือ ความเห็นแย้งต่อระบบ ราชการ	32 (7.5)	94 (22.0)	112 (26.2)	163 (38.1)	27 (6.3)	2.86	1.07	สูง
14	ไม่คิดว่าตนด้อยคุณค่ากว่า คนในภาคอื่น ๆ	124 (29.0)	208 (48.6)	27 (6.3)	56 (13.1)	13 (3.0)	3.87	1.07	สูง
15	มีความทะนงตนและหวง แหนความเป็นไทยไม่น้อย กว่าใคร ๆ ในภาคอื่น ๆ	197 (46.0)	187 (43.7)	25 (5.8)	17 (4.0)	2 (0.5)	4.31	0.79	สูง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n = 428)

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยเลย	ไม่เห็นด้วยเลย	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ อัต ลักษณ
16	มีความผูกพันกับถิ่นกำเนิด ถ้าไม่จำเป็นจะไม่ย้ายถิ่น	187 (43.7)	196 (45.8)	31 (7.2)	12 (2.8)	2 (0.5)	4.30	0.76	สูง
17	พร้อมเผชิญหน้า และกล้า เสี่ยงถ้าถูกเอาเปรียบ หรือไม่ได้รับความเป็น ธรรม	181 (42.3)	220 (51.4)	19 (4.4)	7 (1.6)	1 (0.2)	4.34	0.66	สูง
18	ถือคติมีบุญคุณต้องทดแทน มีแค่นต้องชำระ	93 (21.7)	188 (43.9)	75 (17.5)	62 (14.5)	10 (2.3)	3.68	1.04	สูง
19	เป็นคนไม่จริงจังกับชีวิต เท่าไรนัก	18 (4.2)	76 (17.8)	93 (21.7)	203 (47.4)	38 (8.9)	2.61	1.01	ต่ำ
20	เป็นคนที่เข้ากับคนได้ทุก ภาค โดยไม่ลำบาใจ	132 (30.8)	243 (56.8)	40 (9.3)	13 (3.0)	- (-)	4.15	0.71	สูง
ค่าเฉลี่ยรวม							3.80	0.43	สูง

จากตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามอัตลักษณ์ของคนได้รายชื่อ ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีอัตลักษณ์ของ
คนได้สูง หรืออาจกล่าวได้ว่าชาวอำเภอปากพนังมีความเป็นคนได้ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.80$)

เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอัตลักษณ์ของคนได้ในระดับสูง เมื่อแยก
พิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า มีข้อ 1 คือ เป็นคนจริงใจ และรักพวกพ้อง ($\bar{x} = 4.43$) รองลงมาได้แก่ ข้อ
17 คือพร้อมเผชิญหน้า และกล้าเสี่ยงถ้าถูกเอาเปรียบหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ($\bar{x} = 4.34$) และข้อ
15 มีความทะนงตนและหวงแหนความเป็นไทยไม่น้อยกว่าใคร ๆ ในภาคอื่น ๆ ($\bar{x} = 4.31$)

โดยกลุ่มตัวอย่างมีอัตลักษณ์ของคนได้น้อยที่สุดในข้อ 19 คือ เป็นคนไม่จริงจังกับชีวิต
เท่าไรนัก ($\bar{x} = 2.61$) และในข้อ 13 มีทัศนคติเชิงลบ หรือความเห็นแย้งต่อระบบราชการ ($\bar{x} = 2.86$)

ตอนที่ 3 ระดับทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

การวิเคราะห์ระดับทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง ผู้วิจัยได้แบ่งระดับทัศนคติเป็น 3 ระดับ คือ สูง ปานกลาง และต่ำ โดยผลวิเคราะห์จำแนกเป็นรายข้อได้แสดงตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง จำแนกเป็นรายข้อ

(n = 428)									
ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	$\bar{x}$	S.D.	ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
ทัศนคติที่มีต่อคณะรัฐมนตรี							2.88	0.45	ปานกลาง
1	ผู้แทนราษฎรควรจะมีสิทธิเหนือกว่าราษฎรเพราะเป็นผู้แทนของประชาชนที่เข้าไปตัดสินใจเรื่องการบริหารและการปกครองบ้านเมือง	43 (10.0)	112 (26.2)	53 (12.4)	163 (38.1)	57 (13.3)	3.18	1.24	ปานกลาง
2	การตัดสินใจของรัฐบาลในเรื่องผลประโยชน์ของชาติอาจจะไม่ตรงกับผลประโยชน์ของประชาชนก็ได้	68 (15.9)	239 (55.8)	67 (15.7)	42 (9.8)	12 (2.8)	2.28	0.94	น้อย

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 428)									
ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
3	คณะรัฐบาลไทยที่มีเสียงในสภามาก ๆ มีความจำเป็นมาก เพราะทำให้การบริหารงานราบรื่น	57 (13.3)	195 (45.6)	79 (18.5)	83 (19.4)	14 (3.3)	2.54	1.05	ปานกลาง
4	การเลือกสรรบุคคลจากหลากหลายสาขาอาชีพ และแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา หากดำเนินการอย่างเหมาะสมแล้วจะมีประโยชน์มากกว่าการเลือกตั้ง	96 (22.4)	193 (45.1)	82 (19.2)	44 (10.3)	13 (3.0)	2.26	1.02	น้อย
5	ในการช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยพิบัติโดยคณะรัฐบาล ย่อมจะได้รับการสนับสนุนทางการเมืองจากประชาชนโดยตรงอย่างคุ้มค่า	60 (14.0)	220 (51.4)	86 (20.1)	54 (12.6)	8 (1.9)	2.37	0.94	ปานกลาง
6	เราควรไว้วางใจคณะรัฐบาลที่มีที่มาถูกต้องตามกฎหมาย	10 (2.3)	31 (7.2)	67 (15.7)	231 (54.0)	89 (20.8)	3.84	0.92	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 428)									
ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
7	การปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐบาลที่ยึดมั่นในกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน แต่ถ้าหากขัดประโยชน์กับประชาชนก็ควรจะคัดค้าน	98 (22.9)	204 (47.7)	65 (15.2)	50 (11.7)	11 (2.6)	3.77	1.01	มาก
8	การเลือกตั้งของประเทศไทยส่วนใหญ่เสี่ยงการซื้อสิทธิขายเสียงไม่ได้ เพราะเป็นสิทธิอันชอบธรรมเสียแล้ว	62 (14.5)	150 (35.0)	65 (15.2)	105 (24.5)	46 (10.7)	2.82	1.26	ปานกลาง
	ทัศนคติที่มีต่อสังคมไทย						3.05	0.61	ปานกลาง
9	การถือเอาเสียงส่วนใหญ่ นั้น มีความหมายเช่นเดียวกันกับจำนวนที่ว่า “พวกมากลากไป”	88 (20.6)	179 (41.8)	54 (12.6)	92 (21.5)	15 (3.5)	2.46	1.14	ปานกลาง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 428)

ข้อ	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย ยิ่ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ วัฒนธรรมทาง การเมือง แบบ ประชาธิปไตย
10	การทุจริตคอร์รัปชัน เป็นสิ่งที่ไม่ดีเลย แต่ ถ้าเรามีผลประโยชน์ บ้างก็ไม่เป็นไร	17 (4.0)	64 (15.0)	53 (12.4)	185 (43.2)	109 (25.5)	3.71	1.12	มาก
11	แข่งเรือแข่งพาย พอจะแข่งกันได้ แต่ แข่งบุญแข่งวาสนา แข่งกันไม่ได้	83 (19.4)	181 (42.3)	68 (15.9)	65 (15.2)	31 (7.2)	2.49	1.17	ปานกลาง
12	เดินตามผู้ใหญ่หมา ไม่กัด หมายถึงคล้อย ตามการกระทำของผู้ มีอำนาจมักจะไม่มี ความผิด	30 (7.0)	110 (25.7)	68 (15.9)	149 (34.8)	71 (16.6)	3.28	1.21	น้อย
13	คนไทยส่วนใหญ่ เลือกผู้แทนในระบบ อุปถัมภ์ หรือพวก พ้องมากกว่าความรู้ ความสามารถของตัว ผู้แทนเอง	77 (18.0)	192 (44.9)	54 (12.6)	74 (17.3)	31 (7.2)	2.51	1.18	ปานกลาง
14	เป็นเรื่องไม่แปลกที่ คนในครอบครัว เดียวกันเลือก ส.ส. คนละพรรคกันได้	102 (23.8)	250 (58.4)	40 (9.3)	30 (7.0)	6 (1.4)	3.96	0.86	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 428)									
ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	$\bar{x}$	S.D.	ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
15	ในทัศนคติของคนไทยส่วนใหญ่เห็นว่า การซื้อสิทธิ์ขายเสียง เป็นการตอบแทนบุญคุณตามระบบวัฒนธรรมไทย	27 (6.3)	107 (25.0)	58 (13.6)	148 (34.6)	88 (20.6)	3.38	1.24	ปานกลาง
16	ในสังคมการเมืองไทย ถือว่าพวกเดียวกันแต่คนละพรรคดีกว่าพรรคเดียวกันแต่คนละพวก	53 (12.4)	173 (40.4)	116 (27.1)	69 (16.1)	17 (4.0)	2.59	1.03	ปานกลาง
	ทัศนคติที่มีต่อตนเอง						3.38	0.56	ปานกลาง
17	การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจและผลประโยชน์ ฉะนั้นการคดโกงตามภาครัฐ เป็นการได้ประโยชน์	23 (5.4)	115 (26.9)	92 (21.5)	153 (35.7)	45 (10.5)	3.19	1.11	ปานกลาง
18	ประชาชนควรมีสิทธิในการปกป้องตนเอง และปกป้องผลประโยชน์ของตนไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม	155 (36.2)	221 (51.6)	29 (6.8)	17 (4.0)	6 (1.4)	4.17	0.83	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 428)

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยเลย	ไม่เห็นด้วยเลย	$\bar{x}$	S.D.	ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
19	การใช้หลักการและเหตุผลเพื่อหักล้างกัน ในบางครั้งก็นำมาซึ่งความล้มเหลว เพราะต่างคนก็ต่างความคิด และมีเหตุผลเป็นของตนเอง ขาดการมองเป้าหมายร่วมกัน	71 (16.6)	232 (54.2)	88 (20.6)	28 (6.5)	9 (2.1)	2.23	0.88	น้อย
20	ระหว่างเงินกับความดีของผู้แทนราษฎร ถ้าหากเราเดิ้อรื้อนั้นก็ควรเลือกเงินก่อน	25 (5.8)	66 (15.4)	69 (16.1)	167 (39.0)	101 (23.6)	3.59	1.17	ปานกลาง
21	ความคิดเห็นทางการเมืองไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือเห็นต่าง ย่อมดีกว่าการอยู่เฉยไม่แสดงความคิดเห็นเลย	102 (23.8)	213 (49.8)	57 (13.3)	45 (10.5)	11 (2.6)	3.82	1.00	มาก
22	ศักดิ์ศรีของบุคคลในสังคมไทย ขึ้นอยู่กับฐานะทางสังคมและชาติตระกูลของบุคคลนั้น ๆ	44 (10.3)	119 (27.8)	55 (12.9)	142 (33.2)	68 (15.9)	3.17	1.28	ปานกลาง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 428)									
ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยเลย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	$\bar{x}$	S.D.	ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
23	การให้ทุกคนมีความเสมอภาคกันทางการเมืองเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม เพราะบุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งสติปัญญาความสามารถ ชาติกำเนิด และสถานภาพทางสังคม	42 (9.8)	133 (31.1)	73 (17.1)	107 (25.0)	73 (17.0)	3.08	1.28	ปานกลาง
24	หากความคิดเห็นของเราถูกต้องแล้ว ก็ไม่จำเป็นจะต้องรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นให้เสียเวลา	20 (4.7)	57 (13.3)	40 (9.3)	184 (43.0)	127 (29.7)	3.80	1.14	มาก
	ทัศนคติที่มีต่อภาครัฐ						2.72	0.58	ปานกลาง
25	ทุกครั้งที่เกิดความเห็นต่างขึ้นระหว่างภาครัฐกับประชาชน ผลที่ออกมาภาครัฐจะเป็นฝ่ายที่ถูกเสมอ	36 (8.4)	101 (23.6)	82 (19.2)	156 (36.4)	53 (12.4)	3.21	1.18	ปานกลาง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 428)									
ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	$\bar{x}$	S.D.	ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
26	การออกกฎหมายของภาครัฐมีจำกัดเสรีภาพของประชาชน โดยอ้างความมีเสถียรภาพของชาติเสมอ	49	152	84	114	29	2.82	1.15	ปานกลาง
		(11.4)	(35.5)	(19.6)	(26.6)	(6.8)			
27	ความคิดริเริ่มเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม ควรจะอยู่ในความรับผิดชอบของภาครัฐ ไม่ใช่ประชาชน	24	95	67	165	77	3.41	0.18	ปานกลาง
		(5.6)	(22.2)	(15.7)	(38.6)	(18.0)			
28	รัฐมักจะกำหนดให้มีข้อห้ามบางประการในการใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชนเสมอ เพราะหากปล่อยให้มีการใช้สิทธิเสรีภาพเต็มที่ บ้านเมืองอาจเกิดความวุ่นวาย	49	225	58	78	18	2.51	1.05	ปานกลาง
		(11.4)	(52.6)	(13.6)	(18.2)	(4.2)			

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 428)									
ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	$\bar{x}$	S.D.	ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
29	การจัดการเลือกตั้งให้มีความบริสุทธิ์ยุติธรรมยังทำไม่ได้ในประเทศไทย เพราะภาครัฐยังขาดความจริงใจในการแก้ปัญหา	115 (26.9)	213 (49.8)	55 (12.9)	36 (8.4)	9 (2.1)	2.0 9	0.96	น้อย
30	ภาครัฐไทยยังยึดติดกับค่านิยมการควบคุมประชาชนมากกว่าคิดรับใช้ประชาชน	97 (22.7)	230 (53.7)	56 (13.1)	40 (9.3)	5 (1.2)	2.1 3	0.91	น้อย
31	ภาครัฐของไทยเล็กเกินไปที่จะแก้ปัญหาใหญ่ ๆ และใหญ่เกินไปที่จะแก้ไขปัญหาลึก ๆ	43 (10.0)	134 (31.3)	119 (27.8)	107 (25.0)	25 (5.8)	2.8 5	1.09	ปานกลาง
32	รัฐไม่ควรตามใจประชาชนเสมอไป เพราะประชาชนมักจะเอาแต่ประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง	57 (13.3)	170 (39.7)	71 (16.6)	96 (22.4)	34 (7.9)	2.7 2	1.18	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม							3.01	0.41	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทัศนคติทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยทัศนคติที่มีต่อตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.38$) รองลงมาคือทัศนคติที่มีต่อสังคมไทย ($\bar{X} = 3.05$) ทัศนคติที่มีต่อคณะรัฐบาล ($\bar{X} = 2.88$) ตามลำดับ ส่วนทัศนคติที่มีต่อภาครัฐมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 2.72$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อได้ผลดังนี้ ทัศนคติที่มีต่อคณะรัฐบาล พบว่าข้อ 6. เราควรไว้วางใจคณะรัฐบาลที่มีที่มาถูกต้องตามกฎหมายสูงสุด ($\bar{X} = 3.84$) รองลงมาคือ ข้อ 7. การปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐบาลที่ยึดมั่นในกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน แต่ถ้าหากขัดประโยชน์กับประชาชนก็ควรระมัดระวัง ($\bar{X} = 3.77$) ส่วนข้อ 4. การเลือกสรรบุคคลจากหลากหลายสาขาอาชีพ และแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา หากดำเนินการอย่างเหมาะสมแล้วจะมีประโยชน์มากกว่าการเลือกตั้งต่ำที่สุด ($\bar{X} = 2.26$) รองลงมาคือข้อ 2. การตัดสินใจของรัฐบาลในเรื่องผลประโยชน์ของชาติ อาจจะไม่ตรงกับผลประโยชน์ของประชาชนก็ได้ ($\bar{X} = 2.28$)

ทัศนคติที่มีต่อสังคมไทย พบว่าข้อ 14. เป็นเรื่องไม่แปลกที่คนในครอบครัวเดียวกันเลือก ส.ส. คนละพรรคกันได้สูงที่สุด ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมาคือ ข้อ 10. การทุจริตคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ไม่ดีเลย แต่ถ้าเรามีผลประโยชน์บ้างก็ไม่เป็นไร ($\bar{X} = 3.71$) ส่วนข้อ 9. การถือเอาเสียงส่วนใหญ่ นั้น มีความหมายเช่นเดียวกันกับสำนวนที่ว่า “พวกมากลากไป” ต่ำที่สุด ($\bar{X} = 2.46$) รองลงมาคือข้อ 11. แข่งเรือแข่งพายพอจะแข่งกันได้ แต่แข่งบุญแข่งวาสนาแข่งกันไม่ได้ ($\bar{X} = 2.49$)

ทัศนคติที่มีต่อตนเอง พบว่าข้อ 18. ประชาชนควรมีสิทธิ์ในการปกป้องตนเอง และปกป้องผลประโยชน์ของตน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมาคือ ข้อ 21. ความคิดเห็นทางการเมืองไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือเห็นต่าง ย่อมดีกว่าการอยู่เฉยไม่แสดงความคิดเห็นเลย ($\bar{X} = 3.82$) ส่วนข้อ 19. การใช้หลักการและเหตุผลเพื่อหักล้างกัน ในบางครั้งก็นำมาซึ่งความล้มเหลว เพราะต่างคนก็ต่างความคิดและมีเหตุผลเป็นของตนเอง ขาดการมองเป้าหมายร่วมกันต่ำที่สุด ($\bar{X} = 2.23$) รองลงมาคือข้อ 23. การให้ทุกคนมีความเสมอภาคกันทางการเมืองเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม เพราะบุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งสติปัญญาความสามารถ ชาติกำเนิด และสถานภาพทางสังคม ($\bar{X} = 3.08$)

ทัศนคติที่มีต่อภาครัฐ พบว่าข้อ 27. ความคิดริเริ่มเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และสังคม ควรจะอยู่ในความรับผิดชอบของภาครัฐ ไม่ใช่ประชาชนสูงสุด ($\bar{X} = 3.41$) รองลงมา คือ ข้อ 28. ทุกครั้งที่เมื่อเกิดความเห็นต่างขึ้นระหว่างภาครัฐกับประชาชน ผลที่ออกมาภาครัฐจะเป็นฝ่ายที่ถูกเสมอ ($\bar{X} = 3.21$) ส่วนข้อ 29. การจัดการเลือกตั้งให้มีความบริสุทธิ์ยุติธรรมยังทำไม่ได้ในประเทศไทย เพราะภาครัฐยังขาดความจริงใจในการแก้ปัญหาต่ำที่สุด ($\bar{X} = 2.09$) รองลงมาคือข้อ 30. ภาครัฐไทยยังยึดติดกับค่านิยมการควบคุมประชาชน มากกว่าคิดรับใช้ประชาชน ($\bar{X} = 2.13$)

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ส่วนนี้เป็นการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ จำนวน 7 สมมติฐาน โดยเป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างและทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และอัตลักษณ์ของคนได้ กับตัวแปรตามซึ่งได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยการทดสอบสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิเคราะห์และการทดสอบสมมติฐานปรากฏผลดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ชาวอำเภอปากพนังที่มีเพศแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

(n = 428)

เพศ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ชาย	187	3.04	.428	1.257	.209
หญิง	241	2.99	.397		

จากตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างเพศกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พบว่าค่า Sig เท่ากับ .165 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ ชาวอำเภอปากพนังที่มีเพศแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่ต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 ชาวอำเภอปากพนังที่มีอายุแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

(n = 428)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	3	.817	.272	1.617	.185
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	424	71.358	.168		
รวม	427	72.175			

จากตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างอายุกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พบว่าค่า Sig เท่ากับ .137 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ ชาวอำเภอปากพนังที่มีอายุแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่ต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 ชาวอำเภอปากพนังที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามสถานภาพสมรส

(n = 428)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2	.333	.167	1.985	.374
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	425	71.842	.169		
รวม	427	72.175			

จากตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพสมรสกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พบว่าค่า Sig เท่ากับ .329 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าสถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ ชาวอำเภอปากพนังที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่ต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 ชาวอำเภอปากพนังที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน

ตารางที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = 428)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	5	3.231	.646	3.955	.002*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	422	68.944	.163		
รวม	427	72.175			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างระดับการศึกษากับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พบว่าค่า Sig เท่ากับ .001 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ ชาวอำเภอปากพนังที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน

ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เพื่อให้ทราบว่าความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นรายคู่
จำแนกตามระดับการศึกษา จึงทำการทดสอบแบบ LSD พบความแตกต่างตาม ตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
รายคู่ จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = 428)

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตย	$\bar{X}$	วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย					
		1	2	3	4	5	6
1. ประถมศึกษา	2.86						
2. มัธยมศึกษา	3.06	*		*			
3. อนุปริญญา /ปวส.	2.91						
4. ปริญญาตรี	3.07	*		*			
5. สูงกว่าปริญญาตรี	3.11	*		*			
6. อื่น ๆ	3.17						

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 เปรียบเทียบความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
ของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นรายคู่ จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า

ชาวอำเภอปากพนังที่จบระดับมัธยมศึกษา ($\bar{X} = 3.06$) มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ
ประชาธิปไตยสูงกว่าคนที่จบระดับประถมศึกษา ($\bar{X} = 2.86$)

ชาวอำเภอปากพนังที่จบระดับมัธยมศึกษา ($\bar{X} = 3.06$) มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ
ประชาธิปไตยสูงกว่าคนที่จบระดับอนุปริญญา /ปวส. ($\bar{X} = 2.91$)

ชาวอำเภอปากพนังที่จบระดับปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.07$) มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ
ประชาธิปไตยสูงกว่าคนที่จบระดับประถมศึกษา ($\bar{X} = 2.86$)

ชาวอำเภอปากพนังที่จบระดับปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.07$) มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูงกว่าคนที่จบระดับอนุปริญญา / ปวส. ($\bar{X} = 2.91$)

ชาวอำเภอปากพนังที่จบระดับสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.11$) มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูงกว่าคนที่จบระดับประถมศึกษา ($\bar{X} = 2.86$)

ชาวอำเภอปากพนังที่จบระดับสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.11$) มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูงกว่าคนที่จบระดับอนุปริญญา / ปวส. ($\bar{X} = 2.91$)

สมมติฐานที่ 5 ชาวอำเภอปากพนังที่มีอาชีพแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน

ตารางที่ 9 แสดงการเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามอาชีพ

(n = 428)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	7	3.559	.508	3.112	.003*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	420	68.616	.163		
รวม	427	72.175			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างอาชีพกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พบว่าค่า Sig เท่ากับ .007 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ ชาวอำเภอปากพนังที่มีอาชีพแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เพื่อให้ทราบว่าความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นรายคู่ จำแนกตามอาชีพ จึงทำการทดสอบแบบ LSD พบความแตกต่างตาม ตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
รายกลุ่มจำแนกตามอาชีพ

(n = 428)

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตย	$\bar{X}$	วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย							
		1	2	3	4	5	6	7	8
1. เกษตรกรรม/ประมง	2.88								
2. ค้าขาย	2.98								
3. รับราชการ	3.11	*					*	*	
4. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.12	*					*	*	
5. ธุรกิจส่วนตัว	3.03								
6. รับจ้าง/ลูกจ้าง	2.93								
7. นักเรียน/นักศึกษา	2.93								
8. อื่น ๆ	2.94								

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 เปรียบเทียบความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
ของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นรายกลุ่มจำแนกตามอาชีพพบว่า

ชาวอำเภอปากพนังที่มีอาชีพรับราชการ ($\bar{X} = 3.11$) มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ
ประชาธิปไตยสูงกว่าคนที่มีอาชีพเกษตรกรรม/ประมง ($\bar{X} = 2.88$)

ชาวอำเภอปากพนังที่มีอาชีพรับราชการ ($\bar{X} = 3.11$) มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ
ประชาธิปไตยสูงกว่าคนที่มีอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ($\bar{X} = 2.93$)

ชาวอำเภอปากพนังที่มีอาชีพรับราชการ ($\bar{X} = 3.11$) มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ
ประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียน/นักศึกษา ($\bar{X} = 2.93$)

ชาวอำเภอปากพนังที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ($\bar{X} = 3.12$) มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ
ประชาธิปไตยสูงกว่าคนที่มีอาชีพเกษตรกรรม/ประมง ($\bar{X} = 2.88$)

ชาวอำเภอปากพนังที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ($\bar{X} = 3.12$) มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูงกว่าคนที่มีอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ($\bar{X} = 2.93$)

ชาวอำเภอปากพนังที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ($\bar{X} = 3.12$) มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียน/นักศึกษา ($\bar{X} = 2.93$)

สมมติฐานที่ 6 ชาวอำเภอปากพนังที่มีรายได้แตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน

ตารางที่ 11 แสดงการเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามรายได้

(n = 428)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	7	3.394	.485	2.960	.005*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	420	68.781	.164		
รวม	427	72.175			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 11 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างรายได้กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พบว่าค่า Sig เท่ากับ .007 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ ชาวอำเภอปากพนังที่มีรายได้แตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เพื่อให้ทราบว่าความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นรายคู่ จำแนกตามรายได้ จึงทำการทดสอบแบบ LSD พบความแตกต่างตาม ตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
รายคู่ จำแนกตามรายได้

(n = 428)

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตย	$\bar{X}$	วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย							
		1	2	3	4	5	6	7	8
1. น้อยกว่า 5,000 บาท	2.96								
2. 5,001-10,000 บาท	2.94								
3. 10,001-15,000 บาท	3.01								
4. 15,001-20,000 บาท	2.99								
5. 20,001-25,000 บาท	3.03								
6. 25,001-30,000 บาท	3.15	*	*						
7. 30,001-35,000 บาท	3.15								
8. มากกว่า 35,000 บาท	3.26	*	*	*	*	*			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 12 เปรียบเทียบความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
ของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นรายคู่ จำแนกตามรายได้พบว่า

ชาวอำเภอปากพนังที่มีรายได้ระหว่าง 25,001-30,000 บาท ($\bar{X} = 3.15$) มีวัฒนธรรมทาง
การเมืองแบบประชาธิปไตยสูงกว่าคนที่มียาได้น้อยกว่า 5,000 บาท ($\bar{X} = 2.96$) และระหว่าง 5,001-
10,000 บาท ($\bar{X} = 2.94$)

ชาวอำเภอปากพนังที่มีรายได้มากกว่า 35,000 บาท ($\bar{X} = 3.26$) มีวัฒนธรรมทางการเมือง
แบบประชาธิปไตยสูงกว่าคนที่มียาได้น้อยกว่า 5,000 บาท ($\bar{X} = 2.96$) ระหว่าง 5,001-10,000 บาท
($\bar{X} = 2.94$) ระหว่าง 10,001-15,000 บาท ($\bar{X} = 3.01$) ระหว่าง 15,001-20,000 บาท ($\bar{X} = 2.99$) และ
ระหว่าง 20,001-25,000 บาท ($\bar{X} = 3.03$)

สมมติฐานที่ 7 อัตลักษณ์ของคนใต้มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ของคนใต้กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 428)

อัตลักษณ์ของคนใต้	Pearson Correlation (r)	P-value
วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	-.269	.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 13 แสดงแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ของคนใต้กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าอัตลักษณ์ของคนใต้มีความสัมพันธ์ทางลบกับวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับต่ำ ซึ่งหมายความว่า คนที่ยังมีอัตลักษณ์ความเป็น “คนใต้” สูงขึ้นเท่าใด ก็ยังมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่ำลงเท่านั้น

ข้อวิจารณ์

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการศึกษาถึงอัตลักษณ์หรือความเป็นคนได้ของชาวอำเภอปากพนัง และทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้านด้วยกัน กล่าวคือ ทัศนคติที่มีต่อคณะรัฐบาล ต่อสังคมไทย ต่อตนเอง และต่อภาครัฐ (Sodaro, 2001: 274-277) รวมทั้งศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวอำเภอปากพนัง ซึ่งควรนำมาวิจารณ์ในประเด็นดังต่อไปนี้

อัตลักษณ์ของคนใต้

กลุ่มตัวอย่างมีระดับอัตลักษณ์ของคนใต้โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ซึ่งอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาถึงอัตลักษณ์ของคนใต้เป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เป็นคนจริงใจ และรักพวกพ้อง (ค่าเฉลี่ย=4.44) แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่แล้วอัตลักษณ์ของคนใต้ที่คนโดยทั่วไปมองเห็นคือ ความเป็นคนจริงใจ อาจด้วยสำเนียงภาษาที่มีความกระชับ ชัดเจน เสียงดัง หรือความโดดเด่นในเรื่องของทักษะการพูดที่ดูจริงใจและแสดงออกมาชัดเจน รวมไปถึงลักษณะความเป็นคนรักพวกพ้อง โดยพื้นเพของคนใต้แล้วพวกพ้องในที่นี้ หมายถึงทั้งญาติมิตร เพื่อนฝูง และคนรู้จัก ซึ่งการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นสิ่งที่คนใต้ให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเรื่องอื่น ๆ ทำให้ทัศนคติในเรื่องอัตลักษณ์ของกลุ่มตัวอย่างจึงให้ความเห็นว่าลักษณะดังกล่าว คือตัวบ่งชี้ความเป็นคนใต้หรืออัตลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นมากที่สุดของคนใต้นั่นเอง

ขณะที่เกือบทุกข้อความที่เป็นอัตลักษณ์ของคนใต้จากการศึกษา ล้วนแต่อยู่ในระดับสูงทั้งสิ้น แต่มีเพียงข้อเดียวที่อยู่ในระดับต่ำ คือ ข้อที่ว่าเป็นคนไม่จริงจังกับชีวิตเท่าไรนัก (ค่าเฉลี่ย=2.61) แสดงถึงการปฏิเสธลักษณะเฉพาะในเรื่องความไม่จริงจังในชีวิต ซึ่งหากมองลึกลงไปแล้วจะขัดแย้งกับความเป็นคนจริงใจของคนใต้ เพราะหากอัตลักษณ์ของคนใต้เป็นคนจริงใจแล้ว คงอาจหมายถึงเป็นคนที่ยึดจริงจังกับชีวิตด้วย ในข้อที่ว่าเป็นคนไม่จริงจังกับชีวิตเท่าไรนักจึงอยู่ในระดับต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ทั้งหมด อย่างไรก็ตามจากการศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ของคนใต้ ทำให้ทราบถึงระดับความเข้มข้นของความเป็นคนใต้ของชาวอำเภอปากพนัง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนความเป็นคนใต้ได้ชัดเจนไม่น้อยไปกว่าคนในพื้นที่อื่น ๆ ของภาคใต้

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

การศึกษาวิจัย ทักษะเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเป็น 4 ด้าน (Sodaro, 2001: 274-277) คือ ทักษะที่มีต่อคณะรัฐบาล ต่อสังคมไทย ต่อตนเอง และต่อภาครัฐ ซึ่งสามารถวิจารณ์โดยแยกประเด็นทั้ง 4 ด้าน และภาพรวมดังนี้

กลุ่มตัวอย่างมีวัฒนธรรมทางการเมืองกำลังก้ำกึ่งระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและแบบอำนาจนิยม ซึ่งเห็นได้จากระดับของวัฒนธรรมทางการเมืองทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยทักษะที่มีต่อตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย=3.38) อาจหมายถึงทักษะที่คนได้มีต่อตนเองมากกว่าด้านอื่น ๆ เพราะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวมากที่สุด และแสดงถึงความเป็นตัวของตัวเองของคนได้ด้วย ขณะที่ทักษะที่มีต่อภาครัฐมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย=2.72) นั้นอาจหมายถึงความไม่ไว้วางใจต่อภาครัฐ ซึ่งอาจเข้ากับประเด็นที่ว่า คนได้มีลักษณะทะนงในตัวเองอย่างมาก สมกับคำกล่าวที่ว่าคนได้มักต่อต้านอำนาจจากภาครัฐ หรือ “ไม่รบหาย ไม่หายจน” (ล้อม เพ็งแก้ว, 2553: 16-18) ของคนได้ แสดงถึงความขัดแย้งที่มีต่อภาครัฐตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบันผลของการศึกษาจึงตอกย้ำคำกล่าวนั้นได้

1. ทักษะที่มีต่อคณะรัฐบาล พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่ว่าเราควรไว้วางใจคณะรัฐบาลที่มีที่มาถูกต้องตามกฎหมายมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 3.84 หมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อมั่นในรัฐบาลที่มาโดยถูกต้องตามกฎหมายหรือตามกฎหมายในระบอบประชาธิปไตย เพราะหากประชาชนยอมรับได้กับรัฐบาลหรือผู้นำประเทศที่อาจเข้ามาโดยวิธีการอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กติกาที่ถูกต้อง อาทิ การรัฐประหาร หรือการปฏิบัติของคนบางกลุ่มยอมส่งผลให้ประเทศต้องเผชิญกับความขัดแย้งของฝ่ายที่สนับสนุนและคัดค้าน แต่ถ้าหากรัฐบาลเข้ามาโดยถูกต้องแล้วทุกฝ่ายย่อมต้องยอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข นับว่าเป็นทักษะที่ดีสำหรับประเทศไทยที่กำลังประสบกับปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองและทำให้ความไว้วางใจที่มีต่อรัฐบาลน้อยลงไป

ขณะที่การเลือกสรรบุคคลจากหลากหลายสาขาอาชีพ และแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา หากดำเนินการอย่างเหมาะสมแล้วจะมีประโยชน์มากกว่าการเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 2.26 แสดงให้เห็นความสอดคล้องว่ากลุ่มตัวอย่างคัดค้านการเลือกสรรบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ปกครองหรือบริหารประเทศด้วยวิธีอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การเลือกตั้งของคนทั้งประเทศ จึงสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่าง

ไว้วางใจและเชื่อมั่นคณะรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น และสะท้อนถึงทัศนคติที่ต่อต้านคณะรัฐบาลที่ยึดอำนาจจากประชาชน หรือใช้อำนาจในทางมิชอบ ซึ่งเป็นลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยามที่ขัดแย้งกับประชาธิปไตยนั่นเอง

2. ทัศนคติที่มีต่อสังคมไทย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่ว่าเป็นเรื่องไม่แปลกที่คนในครอบครัวเดียวกันเลือก ส.ส. คนละพรรคกัน ได้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 3.96 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าในสังคมไทยยังมีทัศนคติเกี่ยวกับเสรีภาพทางด้านการเมืองที่จะมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งได้โดยเสรี โดยไม่จำเป็นต้องถูกครอบงำด้วยระบบอาวุโสของครอบครัวหรือเลือกตามความเห็นของคนใกล้ชิดและเป็นที่เคารพนับถืออย่างพ่อแม่และแม่หรือญาติพี่น้อง ซึ่งสอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ทุกคนในครอบครัวได้ตัดสินใจเรื่องทางการเมืองได้โดยไม่ต้องบังคับ เป็นผลดีอย่างมากต่อประเทศที่ปกครองด้วยระบอบนี้เพราะการเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประชาธิปไตย หากทุกคนเลือกด้วยความคิดของตนเองแล้ว การซื้อสิทธิขายเสียงก็ย่อมน้อยลงไปด้วย

ส่วนข้อที่ว่าการถือเอาเสียงส่วนใหญ่ นั้น มีความหมายเช่นเดียวกันกับสำนวนที่ว่า “พวกมากลากไป” มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 2.46 แสดงว่ามีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตยที่ยึดหลักการถือเสียงข้างมากว่าเป็นเรื่องที่ยอมรับได้และชอบธรรม เพราะปฏิเสธความเห็นว่า การถือเสียงข้างมาก ไม่ใช่ “พวกมากลากไป” ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ได้หวังให้เกิดประโยชน์กับคนส่วนใหญ่อย่างจริงจัง แต่เป็นเพียงแค่การใช้ “พวก” ที่มีอยู่มากกว่านั้น ลากสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปใช้ หรือไปก่อ ไปเอื้อ ซึ่งผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับตัวเองและ “พวก” เท่านั้นเอง

3. ทัศนคติที่มีต่อตนเอง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่ว่าประชาชนควรมีสิทธิในการปกป้องตนเอง และปกป้องผลประโยชน์ของตน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 4.17 หมายถึงกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิของตนเองในระบอบประชาธิปไตยได้ถูกต้อง บนพื้นฐานของความเข้าใจว่าประชาชนย่อมมีสิทธิในการปกป้องผลประโยชน์ของตนเองในทุกด้าน โดยไม่ยอมให้ใครมาเอารัดเอาเปรียบหรือฉกฉวยผลประโยชน์จากความไม่รู้หรือรู้ไม่เท่าทัน

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือข้อที่ว่าการใช้หลักการและเหตุผลเพื่อหักล้างกัน ในบางครั้งก็นำมาซึ่งความล้มเหลว เพราะต่างคนก็ต่างความคิดและมีเหตุผลเป็นของตนเอง ขาดการมองเป้าหมายร่วมกัน เท่ากับ 2.23 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการยึดมั่นในหลักการและเหตุผลอยู่ โดยมองข้ามทัศนคติที่ว่าคนเราต่างกันจนไม่สามารถจะเข้าใจกันได้ นั่นเป็นความคิดที่ขัดกับความเป็นประชาธิปไตย แต่กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยกับความเห็นดังกล่าว ซึ่งเป็นทัศนคติที่ดีและสนับสนุนให้เชื่อมั่นในตนเองและเหตุผลยังอยู่เหนือตัวบุคคลได้ หากมีความคิดที่แตกต่างกัน ดังกล่าวที่ว่า “แตกต่างได้ แต่ไม่แตกแยก”

4. ทัศนคติที่มีต่อภาครัฐ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่ว่าความคิดริเริ่มเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม ควรจะอยู่ในความรับผิดชอบของภาครัฐ ไม่ใช่ประชาชนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 3.41 หมายถึงว่ากลุ่มตัวอย่างไว้วางใจภาครัฐในเรื่องของการปกครองและการเมืองมากเกินไป จนทำให้ทัศนคติดังกล่าวสอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม ซึ่งขัดกับการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ทั้งที่ในทางปฏิบัติแล้วประชาชนย่อมมีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากที่สุด

ขณะที่ทัศนคติในเรื่องการจัดการเลือกตั้งให้มีความบริสุทธิ์ยุติธรรมยังทำไม่ได้ในประเทศไทย เพราะภาครัฐยังขาดความจริงจังในการแก้ไขปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 2.09 แสดงถึงความไว้วางใจรัฐในการแก้ไขปัญหาทางการเมือง และการเลือกตั้งให้มีความถูกต้อง ปลอดภัยจากการซื้อเสียงในสังคมไทย เป็นทัศนคติที่ดีว่ากลุ่มตัวอย่างมองเห็นความจริงที่ภาครัฐมีต่อปัญหาทางการเมืองในเรื่องดังกล่าวพอสมควร

สรุปแล้วโดยภาพรวม วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยทั้ง 4 ด้านแล้ว พบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวอำเภอปากพนังอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 กล่าวคือ ชาวอำเภอปากพนังค่อนข้างจะมีความเป็นประชาธิปไตยและอำนาจนิยมในระดับก้ำกึ่งกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมทางการเมืองยังขัดแย้งกันอยู่ระหว่างความเป็นประชาธิปไตยกับความเป็นอำนาจนิยม การจะทำให้แนวความคิดของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปได้ ย่อมต้องขึ้นอยู่กับ การทำความเข้าใจที่ถูกต้องและต้องมีการให้ความรู้ รวมไปถึงการตระหนักถึงลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้มากขึ้น

ในที่นี้จะวิจารณ์เฉพาะทัศนคติในด้านลบ หรือความเห็นที่ไม่สอดคล้องกับประชาธิปไตย แต่กลับมีระดับของวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับมาก กล่าวคือข้อที่ว่า การทุจริตคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ไม่ดีเลย แต่ถ้าเรามีผลประโยชน์บ้างก็ไม่เป็นไร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 หมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าผลประโยชน์ของตนเองสำคัญมากกว่าความถูกต้องหรือหลักความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งถูกมองข้ามไปเพราะความเห็นแก่ตัวของตนเองหรือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเหนือส่วนรวม ในแง่ทางสังคมแล้วเปรียบเรื่องนี้ได้กับสำนวนไทยที่ว่า “มือถือสาก ปากถือศีล” ซึ่งหมายถึงการแสดงตัวเป็นคนมีศีลธรรม แต่กลับประพฤติชั่ว เปรียบเทียบได้กับคนที่สร้างภาพให้คนอื่นเห็นว่าเป็นคนดี แต่ถ้าเป็นผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องก็ไม่เป็นไรหรือเป็นเรื่องที่ยอมรับกันได้ จนบางครั้งการทุจริตคอร์รัปชันกลายเป็นเรื่องปกติไปในสังคมไทย แต่คอร์รัปชันเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่ขัดขวางการพัฒนาของประชาธิปไตย เพราะถือว่าการเห็นแก่ตัวมากเกินไปจนมองข้ามสิทธิของผู้อื่น ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการปกครองด้วยระบอบใดก็ตามย่อมไม่ต้องการให้สังคมมีค่านิยมการคอร์รัปชันอย่างแน่นอน

ข้อต่อมาคือ หากความคิดเห็นของเราถูกต้องแล้ว ก็ไม่จำเป็นจะต้องรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นให้เสียเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 หมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในแง่ลบต่อคนอื่นหรือไม่ไว้วางใจความคิดเห็นของคนอื่น เพราะการไม่เคารพในสิทธิของผู้อื่น ที่สำคัญคือสิทธิและเสรีภาพในการพูดหรือแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ประชาชนสามารถจะพึงมีได้ในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเท่ากับเป็นการไม่ยอมรับหลักการของการแสดงออกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยหรือเท่ากับว่าปฏิเสธความเป็นประชาธิปไตยในสังคมไปด้วย

นอกจากนี้การศึกษาวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ศึกษาเปรียบเทียบโดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ และศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ของคนได้กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยสามารถนำมาวิจารณ์ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ชาวอำเภอปากพนังที่มีเพศแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ชาวอำเภอปากพนังที่มีเพศแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่ต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันบทบาทในสังคมของทั้งผู้ชายและผู้หญิงนั้นไม่มีความแตกต่างกัน หรือมีความเสมอภาคกันมากขึ้น ผนวกกับการยอมรับในความสามารถ ความคิด และการกระทำต่าง ๆ ของผู้หญิงจากสังคมมากขึ้น รวมทั้งความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะที่เพศหญิงก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมเช่นเดียวกับเพศชาย จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ องค์กรต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชนได้เปิดโอกาสให้บุคคลได้ปฏิบัติงาน หรือดำรงตำแหน่ง โดยใช้หลักความรู้ความสามารถเป็นหลักซึ่งมิได้มีการแบ่งแยกเพศทำให้ผู้หญิงมีโอกาสแสดงความสามารถจนเกิดการยอมรับจากสังคมมากขึ้น ในยุคปัจจุบันเรื่องการเมืองจึงไม่ใช่เรื่องเฉพาะผู้ชาย แต่เป็นเรื่องของคนทุกคนไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือว่าเป็นชาย นอกจากนี้สถิติซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มคนที่มีการศึกษา ทำให้เพศไม่มีความแตกต่าง และไม่เป็นอุปสรรคในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง จึงพอสรุปได้ว่าเพศหญิงกับเพศชายไม่มีความแตกต่างในเรื่องของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

สมมติฐานที่ 2 ชาวอำเภอปากพนังที่มีอายุแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน

ชาวอำเภอปากพนังที่มีเพศแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่ต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คงเป็นเพราะการรับรู้ข่าวสารที่ไม่ต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุในช่วงวัยรุ่น วัยทำงาน และผู้สูงอายุ จึงมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสอดคล้องกันทั้งหมด อีกทั้งวิถีชีวิตของกลุ่มตัวอย่างระหว่างครอบครัวและเพื่อนบ้านมีส่วนให้ทัศนคติที่มีการเมืองไม่ต่างกันด้วย ช่องว่างระหว่างวัยจึงไม่มีผลทางความคิดและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ในสังคมของกลุ่มตัวอย่างซึ่งสืบทอดต่อรุ่น เชื่อมโยงทัศนคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตยอยู่ในปัจจุบัน

สมมติฐานที่ 3 ชาวอำเภอปากพนังที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน

ชาวอำเภอปากพนังที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่ต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะลักษณะที่โดดเด่นของคนใต้ในเรื่องของระบบเครือญาติที่มีความผูกพันกันมาก สถานภาพของบุคคลทั้งที่ยังโสด แต่งงานแล้ว หรือหย่าขาดจากกันไปแล้ว ความคิดเห็นทางการเมืองในเรื่องของวัฒนธรรมจึงไม่มีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะได้สถานภาพใดของกลุ่มตัวอย่างทัศนคติที่มีต่อระบอบประชาธิปไตยก็ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสรุปได้ว่าสถานภาพของบุคคลต่อครอบครัว หรือสังคมไม่มีผลต่อความเห็น ความคิด หรือทัศนคติที่มีต่อการเมือง แสดงถึงความเท่าเทียมกันทางสังคมในปัจจุบันที่เปิดโอกาสให้กับคนในทุกเพศ ทุกวัย โดยไม่ยึดติดกับสถานภาพส่วนตัวในเรื่องของความสำเร็จในการการใช้ชีวิตการสมรสหรือคนที่ครองตนเป็นโสด นับว่าเป็นภาพสะท้อนที่ดีต่อการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของคนใต้ได้ดี

สมมติฐานที่ 4 ชาวอำเภอปากพนังที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน

ชาวอำเภอปากพนังที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวอำเภอปากพนังที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูงกว่าชาวอำเภอปากพนังที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้เพราะว่าได้ศึกษาในระดับที่สูงขึ้นทำให้บุคคลมีพื้นฐานในการรับรู้ และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ได้ดีกว่าผู้ที่จบการศึกษาน้อยกว่า ซึ่งในเรื่องของทัศนคติทางการเมืองย่อมต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ในการวิเคราะห์เพื่อแสดงออกถึงทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองมากกว่า แสดงให้เห็นว่าบุคคลย่อมมีวัฒนธรรมทางการเมืองแตกต่างกันไปตามพื้นฐานการศึกษาของบุคคลนั้น ๆ ด้วย

สมมติฐานที่ 5 ชาวอำเภอปากพนังที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน

ชาวอำเภอปากพนังที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวอำเภอปากพนังที่ประกอบ

อาชีพรับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาชีพดังกล่าวสะท้อนถึงระดับการศึกษาว่าต้องอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ทำให้การติดตามการเมืองมีมากกว่าอาชีพอื่น ๆ เพราะใกล้ชิดกับการเมืองมากกว่าด้วยอาชีพที่เป็นข้าราชการ หรือข้าราชการแผ่นดิน นโยบายต่าง ๆ ของภาครัฐจึงมีผลกระทบโดยตรงต่ออาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจ

สมมติฐานที่ 6 ชาวอำเภอปากพนังที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน

ชาวอำเภอปากพนังที่มีรายได้แตกต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวอำเภอปากพนังที่มีรายได้มากมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูงกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มีรายได้มากย่อมมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีเวลาว่างมากพอที่จะติดตามการเมืองและวิเคราะห์เหตุการณ์ทางการเมืองรวมถึงวัฒนธรรมทางการเมืองได้ดีกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยซึ่งจะมีปัญหาความเป็นอยู่ด้วย

สมมติฐานที่ 7 อัตลักษณ์ของคนได้มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

อัตลักษณ์ของคนได้มีความสัมพันธ์ในทางลบกับวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับต่ำ ซึ่งหมายความว่า คนที่ยังมีอัตลักษณ์ความเป็น “คนใต้” สูงขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่ำลงเท่านั้น อาจเป็นเพราะความตระหนักถึงลักษณะเฉพาะของตนเองและอัตลักษณ์ของคนใต้ที่มีอย่างเข้มข้น ทำให้มีลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองกำกวมทั้งแบบประชาธิปไตยและแบบอำนาจนิยม ซึ่งในบางครั้งก็มีทัศนคติที่สนับสนุนประชาธิปไตย แต่บางครั้งก็อาจมีทัศนคติที่ขัดแย้งกับประชาธิปไตยหรือเอียงไปทางอำนาจนิยมมากกว่า นับว่าเป็นผลการวิจัยที่สะท้อนออกมาถึงปัญหาความขัดแย้งที่อัตลักษณ์ความเป็นคนใต้ยังไม่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยเท่าที่ควรนั่นเอง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ ชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการคำนวณตามสูตรของ Yamane (วัลลภ ลำพาย, 2551: 81) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 398 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster sampling) (วัลลภ ลำพาย, 2551: 91) ซึ่งแจกแบบสอบถามไปทั้งหมด 560 ชุด สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลกลับมาได้ทั้งสิ้น 428 คน ซึ่งเกินกว่าจำนวนขั้นต่ำตามเกณฑ์ของ Yamane จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปประมวลผลทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard division) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิจัยเท่ากับ 0.05

การทดสอบสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และอัตลักษณ์ของคนได้ ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

ในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย กลุ่มอายุมากที่สุดอยู่ในกลุ่มอายุ 40-49 ปี ส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว กลุ่มที่มีระดับการศึกษากลุ่มใหญ่ที่สุดจบปริญญาตรี ในด้านอาชีพกลุ่มใหญ่ที่สุดประกอบอาชีพรับราชการ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท

อัตลักษณ์ของคนใต้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีระดับอัตลักษณ์ของคนใต้ภาพรวมในระดับสูง ซึ่งถือว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเป็นคนใต้ในระดับที่เข้มข้น ทั้งนี้ ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติในระดับสูงที่สุด คือ เป็นคนจริงใจ และรักพวกพ้อง (ค่าเฉลี่ย = 4.44) รองลงมาคือ พร้อมเผชิญหน้า และกล้าเสี่ยงถ้าถูกเอาเปรียบหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม (ค่าเฉลี่ย = 4.34) และมีความทะนงตนและหวงแหนความเป็นไทยไม่น้อยกว่าใคร ๆ ในภาคอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย = 4.31) ขณะที่ทัศนคติเรื่องอัตลักษณ์ของคนใต้ที่อยู่ในระดับต่ำเพียงข้อเดียว คือคนใต้เป็นคนไม่จริงจังกับชีวิตเท่าไรนัก (ค่าเฉลี่ย = 2.61)

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปว่า ชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.01) กล่าวคือ ชาวอำเภอปากพนังค่อนข้างจะมีความเป็นประชาธิปไตยและอำนาจนิยมในระดับก้ำกึ่งกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมทางการเมืองยังขัดแย้งกันอยู่ระหว่างความเป็นประชาธิปไตยกับความเป็นอำนาจนิยม การจะทำให้แนวความคิดของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปได้ย่อมต้องขึ้นอยู่กับการทำความเข้าใจที่ถูกต้องและต้องมีการให้ความรู้ รวมไปถึงการตระหนักถึงลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้มากขึ้น

เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยหรือทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองในอยู่ในระดับสูง และเป็นทัศนคติในทางบวก ได้แก่ เราควรไว้วางใจคณะรัฐบาลที่มีที่มาถูกต้องตามกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐบาลที่ยึดมั่นในกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน แต่หากขัดประโยชน์กับประชาชนก็ควรที่จะคัดค้าน เป็นเรื่องไม่แปลกที่คนในครอบครัวเดียวกันเลือก ส.ส. คนละพรรคกันได้ ประชาชนควรมีสติในการปกป้องตนเอง และปกป้องผลประโยชน์ของตน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ความคิดเห็นทางการเมืองไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือเห็นต่าง ย่อมดีกว่าการอยู่เฉย ไม่แสดงความคิดเห็นเลย ส่วนประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมหรือเป็นข้อนิเสธกับแบบประชาธิปไตย และเป็นทัศนคติในทางลบ แต่กลับมีระดับของวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับมาก ได้แก่ การทุจริตคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ไม่ดีเลย แต่ถ้าเรามีผลประโยชน์บ้างก็ไม่เป็นไร และหากความคิดเห็นของเราถูกต้องแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นให้เสียเวลา

ผลการทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ผลการทดสอบปรากฏว่า ชาวอำเภอปากพนังที่มีเพศ อายุ และสถานภาพสมรสต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ส่วนชาวอำเภอปากพนังที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกันในทางบวก

ส่วนการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ของคนได้กับวัฒนธรรมทางการเมืองพบว่า ที่ระดับนัยสำคัญ .01 อัตลักษณ์ของคนได้มีความสัมพันธ์ทางลบกับวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับต่ำ ซึ่งหมายความว่า คนที่ยังมีอัตลักษณ์ความเป็น “คนได้” สูงขึ้นเท่าใด ก็ยังมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่ำลงเท่านั้น ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	ค่านัยสำคัญ ทางสถิติ	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
		เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
1. เพศ	.209		✓
2. อายุ	.185		✓
3. สถานภาพสมรส	.374		✓
4. ระดับการศึกษา	.002	✓	
5. อาชีพ	.003	✓	
6. รายได้	.005	✓	
7. อัตลักษณ์ของคนใต้	.000	✓	

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ทศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นอุปสรรคหรือไม่สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ ข้อที่ว่า การทุจริตคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ไม่ดีเลย แต่ถ้าเรามีผลประโยชน์บ้างก็ไม่เป็นไร เป็นความเห็นที่ไม่สอดคล้องกับประชาธิปไตย เพราะการทุจริตเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมและไม่ถูกต้องไม่ว่าจะเป็นระบอบการปกครองแบบใดก็ตาม แต่การเห็นแต่ประโยชน์ของตนเองจนมองข้ามความถูกต้องยอมเป็นสิ่งที่เลวร้ายยิ่งกว่า เมื่อต้องการให้ประชาธิปไตยเข้มแข็งและยืนหยัดอยู่ได้ท่ามกลางความแตกต่างทางความคิดในสังคม การยอมรับและเห็นแก่ส่วนรวมจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างมาก สังคมที่ยอมรับว่าเรื่องทุจริตคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ยอมรับกันได้หรือมองว่าเป็นความเคยชินในสังคมเสียแล้ว การจะพัฒนาให้ประชาธิปไตยมั่นคงก็เป็นไปได้ยากด้วย แต่ถ้าคนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นว่าการคอร์รัปชันเป็นเรื่องที่ไม่เสียหายอะไรมากนัก ผลที่ตามมาก็คือสังคมจะหาความสงบและความเป็นธรรมไม่ได้ เพราะทุกคนที่ยอมรับเรื่องนี้ได้ย่อมต้องการแสวงผลประโยชน์จากทุจริตคอร์รัปชันต่าง ๆ ในหลายรูปแบบ จากการศึกษาจากแบบสอบถามของเรื่องนี้ผลที่ได้กลับออกมาในทางตรงกันข้าม กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติโอนอ่อนต่อการคอร์รัปชันมากขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าสังคมในปัจจุบันขาดการตระหนักถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมหรือการปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติน้อยกว่าของตนเองมากขึ้น

และข้อที่ว่าหากความคิดเห็นของเราถูกต้องแล้ว ก็ไม่จำเป็นจะต้องรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นให้เสียเวลา หลักหนึ่งของความเป็นประชาธิปไตยก็คือ ต้องยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความเสมอภาคของบุคคล หลักแห่งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งเคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นในการพูดแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก แม้ว่าจะไม่เห็นตรงกับตนเองก็ตาม ซึ่งจะเห็นว่าการเห็นแก่ความคิดของตนเองมากเกินไปจนมองข้ามหรือไม่รับฟังความเห็นของคนอื่นเลยย่อมเป็นสิ่งที่ขัดขวางการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศ อีกทั้งเป็นการสนับสนุนให้สังคมมีความเป็นอำนาจนิยมมากขึ้นด้วย อุปสรรคเกี่ยวกับทัศนคติที่ไม่ถูกต้องของวัฒนธรรมทางการเมืองเช่นนี้ควรได้รับการปรับปรุงเพื่อให้สังคมเข้าใจสิ่งที่ถูกต้องและตระหนักถึงความจำเป็นในการแก้ไขปรับปรุงต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยในภาพรวมทั้งหมดของประเทศ กล่าวคือศึกษาทัศนคติของคนไทยทั้งประเทศในทุกภูมิภาคเพื่อเป็นแนวทางในการปรับแก้ปัญหาคัดแย้งทางความคิดทางการเมืองต่อไปได้
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเจาะลึกอัตลักษณ์ของคนภูมิภาคอื่น ๆ หรือศึกษาเปรียบเทียบระหว่างภูมิภาคที่เป็นกระแสทางการเมือง อาทิ ภาคอีสานและภาคใต้ เป็นต้น
3. ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องภูมิภาคนิยม ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องอัตลักษณ์ที่ชัดเจนมากขึ้น โดยเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมทางการเมืองของภูมิกานั้น ๆ เป็นการเพิ่มแนวทางการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศได้ในอนาคต

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กฤษณา ศักดิ์ศรี. 2534. **มนุษยสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรพิทยา.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. 2551. **หลักรัฐศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. 2549. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จ้าวาลย์ ทัดศิวัช. 2550. “วิถีชีวิตประชาธิปไตยและความเป็นพลเมืองดีในการปกครองแบบประชาธิปไตย”. **รัฐสภาสาร** 55, 8 (สิงหาคม): 85-116.

ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร. 2543. **วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี**. ศิลปศาสตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชูชีพ อ่อนโลกสูง. 2522. **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ชมรมพัฒนาสังคม. 2534. **ทฤษฎีสังคม**. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เชาวนะ ไตรมาศ. 2547. **ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐ ในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. รวมบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 3 เรื่อง ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ: 201-222.

จิตยา สุวรรณชน. 2527. “ทัศนคติของนักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ ต่อการบริหารราชการไทย”. **วารสารรัฐประศาสนศาสตร์**. 1 (ตุลาคม): 647.

ถวิษ ธาราโกชน. 2526. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. 2533. การเมืองการบริหารไทย ภาระของชาติ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทรงพล ภูมิพัฒน์. 2538. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาฝ่ายเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. 2546. “ประชาธิปไตย: เส้นทางเดินจากประชาธิปไตยโดยตรงสู่ประชาธิปไตยแบบตัวแทน”. รัฐศาสตร์สาร 24, ฉบับพิเศษ (พฤศจิกายน): 1-27.

ธงชัย สันติวงษ์. 2540. ทักษะของเกษตรกรในภาคตะวันตกที่มีต่อระบบการปลูกหน่อไม้ฝรั่งหน่อเขียว. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นพมาศ ชีรเวทิน. 2534. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เนตรนภา นาผล. 2538. ทักษะทางการเมืองแบบประชาธิปไตย: ศึกษาเฉพาะกรณีนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญเลิศ ไพรินทร์. 2538. เทคนิคเพื่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และทัศนคติ. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.

ปณิธิ สุวรรณปิณฑะ. 2546. ทักษะทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเยาวชนในสถานสงเคราะห์: ศึกษากรณีบ้านปากเกร็ดและบ้านราชวิถี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประภาส สุทธิอาการ. 2531. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนอำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประยูร วงศาจันทร์. 2536. เจตคติต่อการเมืองของครูประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์.

กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาอาชีวศึกษา,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประสิทธิ์ ลิปรีชา. 2545. อัตลักษณ์ทางเครือญาติของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งท่ามกลางความทันสมัย.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

ประสิทธิ์ ลิปรีชา. 2547. “การสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง.” วากรรม
อัตลักษณ์ หนังสือรวมบทความจากการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยาครั้งที่ 2 เรื่อง
ชาติและชาติพันธุ์: วิถีชีวิตและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในโลกปัจจุบัน: 32-72.

พัฒนา กิตติอาษา. 2546. ท้องถิ่นนิยม: การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด. กรุงเทพฯ:

สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7.

กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.

พลเทพ จันทร์ศรีประเสริฐ. 2526. การสร้างขวัญและการจงใจในการปฏิบัติงาน. กรุงเทพฯ:

คณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ภูวน อุ่นจันทร์. 2548. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา:

ศึกษาเปรียบเทียบนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์,

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. 2536. “วิถีแห่งวัฒนธรรมในสังคมไทย”. อนิจลักษณะของการเมืองไทย

และเศรษฐศาสตร์วิเคราะห์ว่าด้วยการเมือง. กรุงเทพฯ: นำอักษรการพิมพ์.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2550. คลังความรู้ (Online).

<http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=1583>, 4 มีนาคม 2554.

วัชรินทร์ ชาญศิลป์. 2530. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สารนิพนธ์รัฐศาสตร์บัณฑิต สาขารัฐศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วัลลภ ลำพาย. 2551. เทคนิควิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2539. พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

เสรี วงษ์มณฑา. 2542. การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีระฟิล์ม และ
ไซเท็กซ์ จำกัด

สมเกียรติ วันทะนะ. 2551ก. “ประชาธิปไตยและหลักการปกครองโดยกฎหมาย”. วารสาร
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 34, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 1-21.

_____. 2551ข. อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: อักษรข้าวสวย.

สมชัย ไตรพิทยากุล. 2542. ทศนคติทางของทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือที่
มีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. 2538. การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา. สารนิพนธ์รัฐศาสตร์บัณฑิต
สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สรเพชร พลอยสังวาลย์. 2541. วัฒนธรรมทางการเมืองของข้าราชการระดับอำเภอ
ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรศาสตร
มหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล. 2537. “สังคมไทยไม่อาจเป็นประชาธิปไตย”. รัฐศาสตร์สาร 45 (มีนาคม): 87-88.

สุนทร เณิมเกียรติ, พ.ต.ต. 2540. ปัจจัยที่มีผลต่อการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ใช้รถยนต์ส่วนบุคคล ในกรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพิน เกชาคุปต์. 2539. พฤติกรรมองค์กร: ความรู้เบื้องต้นในการบริหารทรัพยากร มนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรพงษ์ สายวงศ์. 2544. ทศนติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณี เจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปราม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เสนีย์ คำสุข. 2550. “รัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตย”. รัฐสภาสาร 55, 3 (มีนาคม): 82-129.

สร้อยตระกูล (ดิทยานนท์) อรรถมานะ. 2545. พฤติกรรมองค์กร: ทฤษฎีและการประยุกต์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อภิญา เพื่องฟูสกุล. 2546. อัตลักษณ์ (Identity) การทบทวนทฤษฎี และกรอบแนวคิด. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

อมร รักษาสัตย์. 2539. ประชาธิปไตย: อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่าง การปกครอง หลายประเทศ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Almond, A.G. and S.N. Verba. 1965. **Comparative Political System: Political Behavior a Reader in Theory and Research.** eds. H. Eulan, S.J. Eldersveld and M. Janowitz. Illinois: Free Press.

Almond, G.A. and Jr. Powell. 1966. **Comparative Politics: A Development Approach.** Boston: Little Brown and Company.

Barker, Chris. 2000. **Culture Studies: Theory and Practice.** London: SAGE.

Dahl, Robert A. 1989. **Democracy and Critics.** London: Yale University Press.

Gary, J. 1996. **Organizational Behavior: Understanding and Managing Life at Work.** 4th ed. New York: Harper Collins Publisher, Inc.

Hall, Stuart and P. du Gay. eds. 1996. **Questions of Cultural Identity.** London: SAGE.

Plano, J.C. 1973. **Political Science Dictionary.** Hinsdale: the Dryden Press.

Smith, E.C. and Z. Arnold. 1968. **Dictionary for American Politics.** New York: Barnes and Noble.

Pye, L.W. and S.Verba. eds. 1965. **Political Culture and Political Development.** New Jersey: Princeton University Press.

Pye, L. 1968. "Political Culture". **International Encyclopedia of Social Science.** Princeton: Princeton University Press.

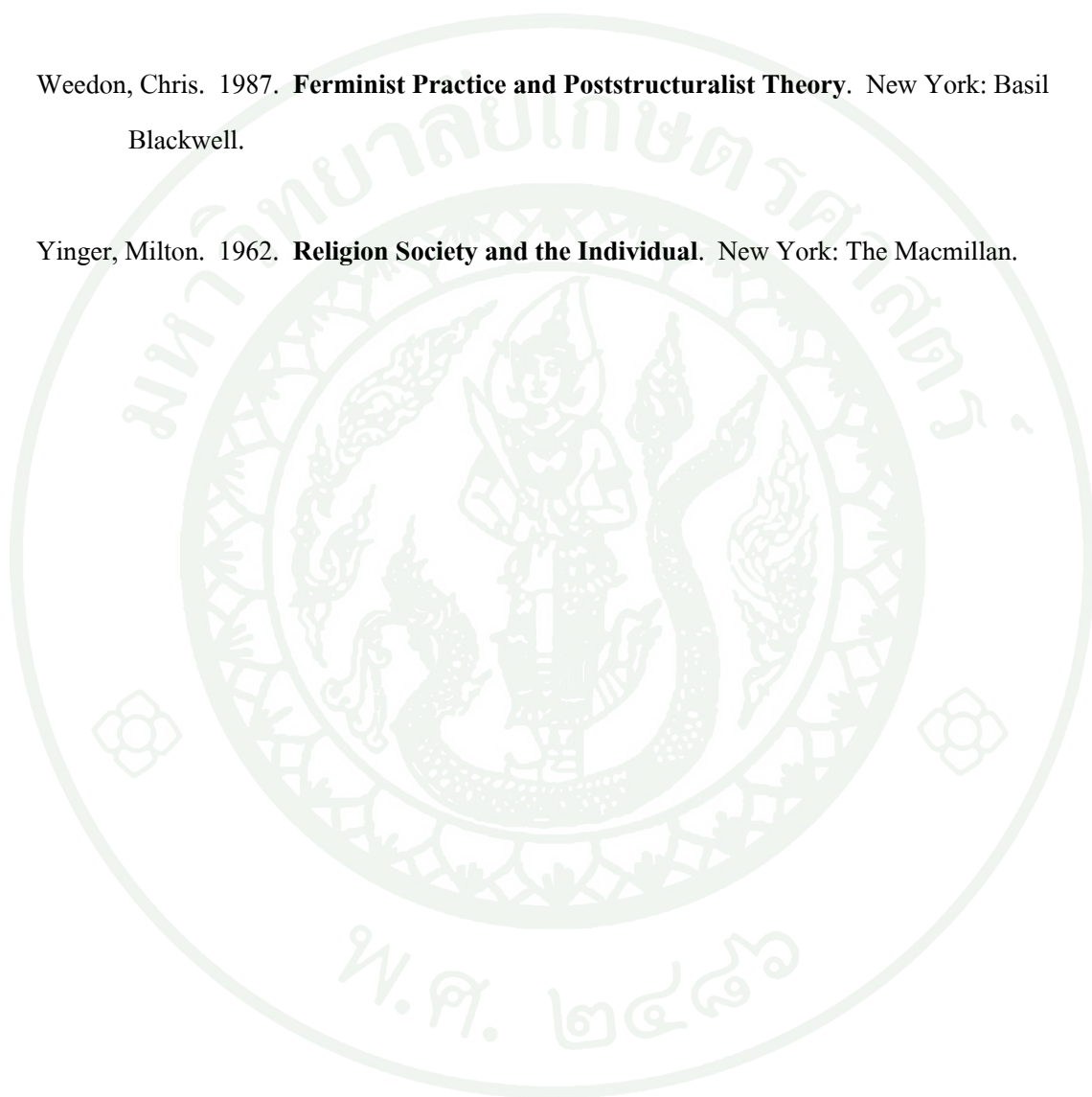
Pye, Lucian W. 2000. "Democracy and Its Enemies," in F. Hollifield and Calvin Jillson, eds. **Pathways to Democracy: The Political Economy of Democratic Transitions.** New York: Routledge.

Ressenbaum, Walter. 1975. *Political Culture*. London: Thomas Nelson and Sons,Ltd.

Sodaro, Michael J. 2001. **Comparative Politics: A Global Introduction**. Singapore: McGraw-Hill.

Weedon, Chris. 1987. **Ferminist Practice and Poststructuralist Theory**. New York: Basil Blackwell.

Yinger, Milton. 1962. **Religion Society and the Individual**. New York: The Macmillan.

1. จรูญ หยุทอง
นักวิชาการสถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา
2. ดร. จันทส ทงช่วย
อาจารย์มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา
3. ชะลอ เอี่ยมสุทธิ
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
4. ชัยวุฒิ พิชะกุล
นักวิชาการสถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา
5. ณรงค์ นุ่นทอง
สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดนครศรีธรรมราช
6. ดร. ณรงค์ บุญสวยขวัญ
อาจารย์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
7. บุญเลิศ จันทระ
นักวิชาการสถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา
8. ประยงค์ รณรงค์
ผู้นำชุมชนไม้เรียง อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช (ได้รับรางวัลแมกไซไซ สาขา
ผู้นำชุมชน พ.ศ. 2547 และรางวัลปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน สาขาผู้นำชุมชน พ.ศ. 2551)
9. พิทยา บุษรรัตน์
นักวิชาการสถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา

10. โสพล เส่งเสน

ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ (ระดับ 9) โรงเรียนเทศบาลวัดคงคาสวัสดิ์ อำเภอปากพนัง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

แบบสอบถาม

เรื่อง อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประเด็นคำถาม

ขอให้ท่านโปรดเสนอ ตัวอย่างชี้ความเป็นคนได้ 5 คุณลักษณะ โดยเรียงลำดับตามความสำคัญ พร้อมด้วยเหตุผลประกอบคุณลักษณะดังกล่าว (ถ้ามี)

ประเด็นคำตอบ

1.

2.

3.

4.

5.

กรุณาใส่คำตอบแบบสอบถามของท่านในช่องที่แนบมาพร้อมนี้ด้วยแล้ว ขอขอบพระคุณท่านอีกครั้งหนึ่ง

นางสาวภัทรพิมพ์ เสง์เสน
(นิสิตปริญญาโท สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

แบบสอบถาม

เรื่อง อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ของนางสาวภัทรพิมพ์ เส็งเสน นิสิตปริญญาโท สาขารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยแบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (ลักษณะเฉพาะตัว) ของคนได้

ส่วนที่ 3 ทศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ทั้งนี้คำตอบของท่านจะไม่เป็นผลเสียต่อท่าน

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ใน () ที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด หรือเติมข้อความตามข้อเท็จจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ	()	1. ชาย	()	2. หญิง
2. อายุ	()	1. 20 - 29 ปี	()	2. 30 - 39 ปี
	()	3. 40 - 49 ปี	()	4. 50 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

- () 1. โสด () 2. สมรส
() 3. หย่า/หม้าย

4. ระดับการศึกษาสูงสุด

- () 1. ประถมศึกษา () 2. มัธยมศึกษา
() 3. อนุปริญญา () 4.ปริญญาตรี
() 5. สูงกว่าปริญญาตรี () 6. อื่น ๆ ระบุ.....

5. การประกอบอาชีพ

- () 1. เกษตรกรรม/ประมง () 2. ค้าขาย
() 3. รับราชการ () 4. พนักงานรัฐวิสาหกิจ
() 5. ธุรกิจส่วนตัว () 6. รับจ้าง/ลูกจ้าง
() 7. นักศึกษา () 8. อื่น ๆ ระบุ.....

6. รายได้ต่อเดือน

- () 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท () 2. 5,001-10,000 บาท
() 3. 10,001-15,000 บาท () 4. 15,001-20,000 บาท
() 5. 20,001-25,000 บาท () 6. 25,001-30,000 บาท
() 7. 30,001-35,000 บาท () 8. สูงกว่า 35,000 บาท

ตอนที่ 2 อัตลักษณ์ (ลักษณะเฉพาะตัว) ของคนใต้

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
1. เป็นคนจริงใจ และรักพวกพ้อง					
2. เป็นคนเจ้าหลักการที่เรียกกันว่า “หัวหมอ”					
3. มีนิสัยเย่อหยิ่ง ไม่ยอมใคร					
4. ใช้ “ภาษาใต้” ในการสื่อสารเพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น					
5. พุดจาแจ่งกระด้าง ห้วน ๆ ตรงไปตรงมา					
6. ชอบความสบาย รักสนุก และไม่ชอบงานหนัก					
7. เป็นคนไฟเรี่ยวรู้ และรักในศักดิ์ศรี					
8. มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับคนต่างศาสนา					
9. มีลักษณะความเป็นผู้นำสูง					
10. เป็นคนรู้เท่าทันคน มีปฏิภาณไหวพริบดี					
11. ชอบสนทนาด้านการเมือง และนิยมเลือกผู้แทนในระบบพรรค					
12. มีความสนใจเรื่องการเมือง นิยมฟังการปราศรัยทางการเมืองของทุกพรรค					
13. มีทัศนคติเชิงลบ หรือความเห็นแย้งต่อระบบราชการ					
14. ไม่คิดว่าตนด้อยคุณค่ากว่าคนในภาคอื่น ๆ					
15. มีความทะนงตนและหวงแหนความเป็นไทยไม่น้อยกว่าใคร ๆ ในภาคอื่น ๆ					
16. มีความผูกพันกับถิ่นกำเนิด ถ้าไม่จำเป็นจะไม่ย้ายถิ่น					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
17. พร้อมเผชิญหน้า และกล้าเสี่ยงถ้าถูกเอาเปรียบหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม					
18. ถ้อยคดีมีบุญคุณต้องทดแทน มิฉะนั้นต้องชำระ					
19. เป็นคนไม่จริงจังกับชีวิตเท่าไรนัก					
20. เป็นคนที่เข้ากับคนได้ทุกภาค โดยไม่ลำบาใจ					

ตอนที่ 3 ทศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
ทัศนคติต่อคณะรัฐบาล					
1. ผู้แทนราษฎรควรจะมีสิทธิเหนือกว่าราษฎร เพราะเป็นผู้แทนของประชาชนที่เข้าไปตัดสินใจเรื่องการบริหารและการปกครองบ้านเมือง					
2. การตัดสินใจของรัฐบาลในเรื่องผลประโยชน์ของชาติอาจจะไม่ตรงกับผลประโยชน์ของประชาชนก็ได้					
3. คณะรัฐบาลไทยที่มีเสียงในสภามาก ๆ มีความจำเป็นมาก เพราะทำให้การบริหารงานราบรื่น					
4. การเลือกสรรบุคคลจากหลากหลายสาขาอาชีพ และแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา หากดำเนินการอย่างเหมาะสมแล้วจะมีประโยชน์มากกว่าการเลือกตั้ง					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
5. ในการช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยพิบัติโดยคณะ รัฐบาล ขอมจะได้การสนับสนุนทางการเมือง จากประชาชนโดยตรงอย่างคุ้มค่า					
6. เราควรไว้วางใจคณะรัฐบาลที่มีที่มาถูกต้อง ตามกติกา					
7. การปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐบาลที่ยึดมั่นใน กฎระเบียบอย่างเคร่งครัดเป็นสิ่งที่ควร สนับสนุน แต่ถ้าหากขัดประโยชน์กับ ประชาชนก็ควรจะต้องคัดค้าน					
8. การเลือกตั้งของประเทศไทยส่วนใหญ่ หลีกเลี่ยงการซื้อสิทธิขายเสียงไม่ได้ เพราะเป็น สิทธิอันชอบธรรมเสียแล้ว					
ทัศนคติต่อสังคมไทย					
9. การถือเอาเสียงส่วนใหญ่ นั้น มีความหมาย เช่นเดียวกันกับสำนวนที่ว่า “พวกมากลากไป”					
10. การทุจริตคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ไม่ดีเลย แต่ถ้า เรามีผลประโยชน์บ้างก็ไม่เป็นไร					
11. แข่งเรือแข่งพายพองจะแข่งกันได้ แต่แข่ง บุญแข่งวาสนาแข่งกันไม่ได้					
12. เดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด หมายถึงคล้อย ตามการกระทำของผู้มีอำนาจมักจะไม่มี ความผิด					
13. คนไทยส่วนใหญ่เลือกผู้แทนในระบบ อุปถัมภ์ หรือพวกพ้องมากกว่าความรู้ ความสามารถของตัวผู้แทนเอง					
14. เป็นเรื่องไม่แปลกที่คนในครอบครัว เดียวกันเลือก ส.ส. คนละพรรคกันได้					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
15. ในทัศนคติของคนไทยส่วนใหญ่เห็นว่าการซื้อสิทธิขายเสียงเป็นการตอบแทนบุญคุณตามระบบวัฒนธรรมไทย					
16. ในสังคมการเมืองไทย ถือว่าพวกเดียวกันแต่คนละพรรคดีกว่าพรรคเดียวกันแต่คนละพวก					
ทัศนคติต่อตนเอง					
17. การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจและผลประโยชน์ ฉะนั้นการคล้อยตามภาครัฐเป็นการได้ประโยชน์					
18. ประชาชนควรมีสติในการปกป้องตนเองและปกป้องผลประโยชน์ของตน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม					
19. การใช้หลักการและเหตุผลเพื่อหักล้างกัน ในบางครั้งก็นำมาซึ่งความล้มเหลว เพราะต่างคนก็ต่างความคิดและมีเหตุผลเป็นของตนเอง ขาดการมองเป้าหมายร่วมกัน					
20. ระหว่างเงินกับความดีของผู้แทนราษฎร ถ้าหากเราเดือดร้อนก็ควรเลือกเงินก่อน					
21. ความคิดเห็นทางการเมืองไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือเห็นต่าง ข้อมติว่าการอยู่เฉยไม่แสดงความคิดเห็นเลย					
22. ศักดิ์ศรีของบุคคลในสังคมไทย ขึ้นอยู่กับฐานะทางสังคมและชาติตระกูลของบุคคลนั้น ๆ					
23. การให้ทุกคนมีความเสมอภาคกันทางการเมืองเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม เพราะบุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งสติปัญญา ความสามารถ ชาติกำเนิด และสถานภาพทาง					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
สังคม					
24. หากความคิดเห็นของเราถูกต้องแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นให้เสียเวลา					
ทัศนคติต่อภาครัฐ					
25. ทุกครั้งที่เมื่อเกิดความเห็นต่างขึ้นระหว่างภาครัฐกับประชาชน ผลที่ออกมาภาครัฐจะเป็นฝ่ายที่ถูกเสมอ					
26. การออกกฎหมายของภาครัฐมักจำกัดเสรีภาพของประชาชน โดยอ้างความมีเสถียรภาพของชาติเสมอ					
27. ความคิดริเริ่มเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม ควรจะอยู่ในความรับผิดชอบของภาครัฐ ไม่ใช่ประชาชน					
28. รัฐมักจะกำหนดให้มีข้อห้ามบางประการในการใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชนเสมอ เพราะหากปล่อยให้มีการใช้สิทธิเสรีภาพเต็มที่ บ้านเมืองอาจเกิดความวุ่นวาย					
29. การจัดการเลือกตั้งให้มีความบริสุทธิ์ ยุติธรรมยังทำไม่ได้ในประเทศไทย เพราะภาครัฐยังขาดความจริงจังในการแก้ปัญหา					
30. ภาครัฐไทยยังยึดติดกับค่านิยมการควบคุมประชาชน มากกว่าคิดรับใช้ประชาชน					
31. ภาครัฐของไทยเล็งเกินไปที่จะแก้ปัญหาใหญ่ ๆ และใหญ่เกินไปที่จะแก้ไขปัญหาลittle ๆ					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
32. รัฐไม่ควรตามใจประชาชนเสมอไป เพราะ ประชาชนมักจะเอาแต่ประโยชน์ส่วนตนเป็น ที่ตั้ง					

ขอขอบพระคุณ

นางสาวภัทรพิมพ์ เส็งเสน

นิสิตปริญญาโท สาขารัฐศาสตร์(ภาคพิเศษ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๕๖

ตารางผนวกที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นของอัตถิภาณุของคนที่ได้

Item	Corrected Item	Alpha if Item Deleted
	Total Correlation	
1	.196	.786
2	.482	.768
3	.445	.771
4	.511	.770
5	.549	.763
6	.356	.778
7	.270	.783
8	.289	.782
9	.450	.773
10	.485	.770
11	.409	.774
12	.331	.780
13	.314	.780
14	.128	.794
15	.464	.776
16	.449	.773
17	.418	.777
18	.564	.764
19	-.121	.807
20	.179	.787

Reliability Coefficients N of Case = 40

N of Items = 20 Alpha = .787

ตารางผนวกที่ 2 ค่าความเชื่อมั่นของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

Item	Corrected Item Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1	.151	.856
2	.423	.848
3	.025	.857
4	.464	.847
5	.279	.852
6	.306	.851
7	.135	.855
8	.342	.851
9	-.010	.857
10	.576	.843
11	.472	.847
12	.678	.839
13	.150	.855
14	.056	.856
15	.552	.844
16	.127	.855
17	.098	.855
18	.285	.852
19	.059	.856
20	.134	.854
21	.524	.845
22	.499	.845
23	.603	.843
24	.371	.850
25	.704	.839

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

Item	Corrected Item Total Correlation	Alpha if Item Deleted
26	.576	.843
27	.537	.844
28	.162	.855
29	.490	.846
30	.144	.855
31	.611	.842
32	.341	.850

Reliability Coefficients

N of Case = 40

N of Items = 32

Alpha = .854

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวภัทรพิมพ์ เส็งเสน
เกิดวันที่	16 มกราคม 2529
สถานที่เกิด	จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	จังหวัดเพชรบูรณ์